

Kompilát Kapitálu I Karola Marxa

pre demokratické združenie slobodných ľudí

Zošíť 1.

**Politikou sme dosiahli demokraciu a naša politika upadá.
Sme si neosvojili, že v demokracii máme politický cieľ
ekonomiku demokratického združenia slobodných ľudí.
PROLETARIÁT**

Autor © Jozef Gazarek, st.
Vydavateľ: Jozef Gazarek, st.
Zošíť 1, dátum: 21. 2. 2017
e-dokument online – PDF
ISBN 978-80-972608-6-6
EAN 9788097260866

Kapitál, zväzok prvý, oddiel prvý a druhý, kompilát v zošite 1.

Literatúra:
Karol Marx, KAPITÁL, zväzok prvý, kniha prvá, proces výroby kapitálu,
Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, Bratislava 1955.

Kompilát Kapitálu I Karola Marxa

pre demokratické združenie slobodných ľudí

Obsah 1 zošitu:

Predslov	3
I/ Mier, sloboda a demokracia má zdroje v ekonomike	4
II/ Softvér pracovného času ukončí námezdnú prácu pre kapitál	4
III/ Úvod do kompilátu Kapitálu I Karola Marxa	6
KAPITÁL I: Oddiel prvý TOVAR A PENIAZE	
1/ KAPITOLA TOVAR	
1/ Dva faktory tovaru: užitková hodnota a hodnota	7
2/ Dvojaký charakter práce, stelesnenej v tovaroch	8
3/ Forma hodnoty čiže výmenná hodnota	10
A/ Jednoduchá, jednotlivá čiže náhodná forma hodnoty	10
B/ Úplná čiže rozvinutá forma hodnoty	13
C/ Všeobecná forma hodnoty	13
D/ Peňažná forma	14
4/ Fetišový charakter tovaru a jeho tajomstvo	14
2/ KAPITOLA VÝMENNÝ PROCES	17
3/ KAPITOLA PENIAZE ČIŽE OBEH TOVAROV	
1/ Miera hodnôt	19
2/ Obeživo	20
a/ Metamorfóza tovarov	20
b/ Obeh peňazí	22
c/ Minca, znak hodnoty	23
3/ Peniaze	24
a/ Tvorenie pokladov	24
b/ Platidlo	24
c/ Svetové peniaze	26
KAPITÁL I: Oddiel druhý PREMENA PEŇAZÍ NA KAPITÁL	
4/ KAPITOLA PREMENA PEŇAZÍ NA KAPITÁL	
1/ Všeobecný vzorec kapitálu	27
2/ Protirečenia všeobecného vzorca	29
3/ Kúpa a predaj pracovnej sily	31
PROTIKLAD NÁMEZDNÝ SYSTÉM A ZDRUŽENÝ SYSTÉM	
IV/ Komentár 1. KAPITOLY TOVAR	35
V / Komentár 2. KAPITOLY VÝMENNÝ PROCES	38
VI/ Komentár 3. KAPITOLY PENIAZE ČIŽE OBEH TOVAROV	39
VII/ Komentár 4. KAPITOLY PREMENA PEŇAZÍ NA KAPITÁL	42
VIII/Námezdný systém je vzťah triedy buržoázie a triedy proletariátu	45
IX/ Softvér pretvára vzťahy peňažného systému v nepeňažný systém vzťahov	49
X/ Náhrada peňazí softvérom pracovného času je otázkou morálky	51
XI/ Združený systém vznikne spolu s triedou združene pracujúcich	52
XII/ Politika na základoch marxizmu musí mať impulz z občianskej spoločnosti	55
XIII/ Účtovníctvo združeného systému v pracovnom čase a v peniazoch	56
XIV/Graf:Kruh a rovníoramenné trojuholníky účtovníctva združeného systému	60

Jozef Gazarek, st.

Kompilát Kapitálu I Karola Marxa pre demokratické združenia slobodných ľudí

Predslov

Dnes je nástup radikálnej politiky za kapitalizmus, ktorá napríklad chce poriadok bez úplatkov. Táto politika rieši jednoducho problémy kapitalizmu a od voliča nežiada znalosť žiadnej so spoločenských vied, ale tiež neberie do úvahy, že aj úplatky patria neoddeliteľne do podnikania s kapitálom. Historická skúsenosť je, že tieto jednoduché riešenia kapitalizmu vyžadujú obetovať liberálnu demokraciu a skôr či neskôr končia vojnou s iným národom. Problémy kapitalizmu nemajú žiadne riešenia bez zásahu do jeho ekonomiky, a preto vznikol marxizmus, ktorý vedecky opísal ekonomické vzťahy kapitalizmu a dokázal jeho historickú existenciu vo vzniku, trvaní a zániku.

Znalosť marxizmu je predpokladom k politickému riešeniu problémov kapitalizmu bez vojen národov. Ale v Európe trvá až odpor k marxizmu z dvoch zásadných dôvodov. Západná Európa je bohatá na úkor veľkej časti sveta a východná Európa chce byť bohatá ako tá západná časť a je v reštaurácii kapitalizmu. Tá časť občanov, ktorá v dobrom spomína na československý socializmus politicky pôsobí pod dojmom, že program za budúci socializmus je v zopakovaní minulého socializmu Európy, a k tomu nepotrebuje spoločenské vedecké znalosti. Tým je ale dokázané, alebo presnejšie, táto časť už dnes vo väčšine starobných dôchodcov dokazuje, že v minulom socializme Európy bol zanedbaný teoretický rozvoj marxizmu. Nemá tu význam skúmať, kedy sa to stalo, ale jedno je isté, že marxizmus bol zanedbaný až odmietnutý v ZSSR skôr, ako uchočila politickú moc maloburžoázna sekta vlády nad ZSSR, ktorá už štát socializmu zradila. Takýto vzťah v socializme k marxizmu v podmienkach studenej vojny nemohol skončiť inak, iba ako skončil, a to reštauráciou kapitalizmu.

Vzniká nutnosť obnoviť marxizmu od začiatku, ale kde je ten začiatok, aj to je predmetom sporu, v takej hlbokoj kríze je vedúcimi predstaviteľmi ZSSR zradené komunistické hnutie, ktoré má v rodnom liste marxizmus. Navyše buržoázia bráni vzniku marxizmu dnešnej výroby akciami od antikomunizmu, cez liberálny marxizmus až po financovanie knižného ľavicového marxizmu. Výsledkom je množstvo teórií, ktoré dokazujú, že záujmom námezdného proletariátu je kapitalizmus. A buržoázia je úspešná, strany aj názvu komunistické nemajú marxisticky opísaný politický cieľ socializmus. A ak strana hocijakého politického smeru vynechá vo svojej politike teoretický rodokmeň pôvodu, tak zaniká. A a týmto stavom sú konfrontované v Európe strany komunistické, ktoré začali svoju históriu pod vplyvom V. I. Lenina. A strany komunistického typu mladých ľudí, ktoré začínajú s cieľom socializmus bez „kostlivcov v skrini“ akosi nezbadali, že začali presne tam, odkiaľ buržoázia chce, aby začali, a začínajú bez znalostí marxizmu, čo je „slepá ulička“ politiky proti kapitalizmu. Pre politiku proti kapitalizmu treba poznať Kapitál Karola Marxa ako opis vedeckého socializmu, ktorý je potrebný pre spoznanie vzťahov kapitalizmu, čo je predpokladom k vedecky budovanej spoločnosti a iba vedecká politika dokáže predchádzať živelnosti v zákonitom pretváraní spoločnosti.

I/ Mier, sloboda a demokracia má zdroje v ekonomike

V Európe od roku 1989 politici buržoázneho presvedčenia odsudzujú pravicový a ľavicový extrémizmus a tvrdia, že sú za demokraciu. Všetky tieto politiky je možné pripodobniť obrazom, ktorým sa prezentujú a na ktorom sú spolu Hitler, Musolini a Stalin. Spojenie týchto osôb je prevrat názoru na Druhú svetovú vojnu, zmiešanie fašizmu s antifašizmom a nerozlíšenie strany vojny demokratickej od strany vojny fašistickej. A výsledok sa dostavil, na Slovenku máme v NR SR pravicovo extrémistickú stranu, ktorá uznáva tú fašistickú stranu vojny. Priradiť k fašizmu komunizmus je podpora fašizmu. Zlúčiť fašizmus (nacizmus) a socializmus (komunizmus) do jedného argumentačného bloku znamená podporiť vojny, hoci sa títo ľudia prezentujú, že bojujú za mier. Čo prebieha dnes, to pravdepodobne nebude zvyčajný výkyv politiky vpravo, ktorá sa po čase vráti k politike ľavicovej iba vlastnou váhou nevojenských politických argumentov.

Politika strán komunistického typu za mier, slobodu a demokraciu v tejto atómovej dobe je chybné liberálne ľavicová, veď sa aj tak mnohokrát prezentujú, ako strany v spoločnosti najľavicovejšie. Spojenie sa v proteste proti NATO s antikomunizmom, ktorý je priateľom Ruskej federácie a s pravicovým extrémizmom, ktorý je až fašistický, nemôže byť pre strany komunistického typu prostriedok zápasu za mier. Strany komunistického typu sú za mier a môžu byť za mier svojou ekonomickou politikou za socializmus, ktorú Karol Marx nazval „zdužením slobodných ľudí“ a za revolučné pokladal heslo: „Preč s námezným systémom,“.

Ľudia Európy bohatnú a na chudobnú časť sveta, z ktorého čerpajú časť svojho bohatstva sa pozerajú zvrchu. A tak isto zvrchu sa pozerajú aj na marxizmus, oni ho vo svojom bohatstve nepotrebujú a veria svojmu kapitalistickému presvedčeniu. Marxizmus vychádzal z revolučnosti námezného proletariátu v jeho chudobe 19. storočia a z možnosti chudobu vyriešiť preto, že kapitalizmus dosiahol výrobu dostatku pre všetkých, čo sa dokázalo v Anglicku v roku 1825 krízou z nadvýroby. Tá preukázala, že nedostatok, aký vládol v chudobe je spôsobený kapitalistickým rozdeľovaním, ktoré je možno odstrániť iba odstránením kapitalizmu. Na tejto výrobe dostatku pre všetkých stála politika strán komunistického typu až do vzniku softvéru. To bol československý socializmus, štát rovnosti príjmu, ktorí doboví ľudia pod vplyvom bohatstva západu a peňazí odmietli. Ale Marx predpokladal rast produktivity práce, v ktorej už bude možné odstrániť rozdeľovanie peniazmi ak bude štát demokratická republika. Tieto obidve podmienky sú dnes splnené, máme nový prostriedok z výroby softvér a máme demokratickú republiku, ktorá preukáže, že takou je až v dobe, v ktorej vzniknú združenia slobodných ľudí.

II/ Softvér pracovného času ukončí námeznú prácu pre kapitál

Čo ale ľudí prinúti organizovať demokratické združenie slobodných ľudí náhradu námezného systému? Budú to sociálne dôvody hoci sa kapitalizmus úspešne zachraňuje, a to tvorí zdanie, že sociálne dôvody k jeho náhrade nikdy nevzniknú.

Tak ako po kríze 2008 každý vie, že zisky sú súkromné a straty platí štát z daní všetkých občanov, tak ľudia nepoznajú ďalšie súvislosti preto, že aj z vlastnej vôle odmietajú znalosti marxizmu. Globalizácia ako presun výroby z USA a Západnej Európy do mzdovo nenáročných krajín prináša rast ziskov majiteľov finančného kapitálu a je ku prospechu zamestnaných ľudí bohatých krajín, ktorí majú relatívne vyššie mzdy o nízke ceny životných a kultúrnych potrieb dovozu z týchto mzdovo nenáročných krajín. Ak sú v

USA a Západnej Európe ľudia už nespokojní, znamená to, že tento ich pôžitok - dedičného práva starej krajiny kapitalizmu vykorisťovať ľud iných krajín - stratil platnosť a nielen pre nezamestnaných. Teda rast ziskovosti kapitál rastom produktivity práce s využitím softvéru bol vyrovnávaný znížením celkového objemu miezd, čo si už v USA a Západnej Európe ľudia všimli a protestujú. Títo ľudia zvolili do funkcie od roku 2017 nového prezidenta USA, ktorý chce vrátiť fabriky (prácu) do USA. Čo to znamená podľa toho, čo napísal Marx. Rast produktivity práce je pokles ziskovosti kapitálu spôsobený poklesom mzdovej náročnosti výroby. Zisk si kapitál zachraňuje rastom kapitálu, a to znamená zúženie počtu kapitalistov. Tento trend vidno. Rast produktivity práce skokom, aký vznikol softvérom, je pokles ziskovosti kapitálu a súčasne je to vznik tovarovej revolúcií. Marx opisuje tovarovú revolúcia ako dobu vzniku nedôvery medzi národným kapitalistami, ktorá spôsobuje obchodné vojny až krvavé vojny, než si medzinárodná buržoázia pripustí, že prišlo ku skokovému poklesu ziskovosti kapitálu a že sa teda vzájomne neokrádajú. Aj tento trend vidno. Obchodné bloky štátov sú v začiatku každej vojny, hoci Napoleon vtrhol do Ruska lebo porušovalo ním nariadenú obchodnú blokáciu Anglicka. Teda vojny začínajú všeobecne porušeniami medzištátnych dohôd a dnes je medzinárodné právo spochybnené.

Všetkým zmenám spoločností predchádza rast produktivity práce. Iba kapitalizmus prešiel z rastu produktivity práce „elektrifikáciou“ na rast produktivity práce „informačnými technológiami“, následkom toho socializmus Európy zaostal v produktivity práce za kapitalizmom, a preto prehral. Iná záležitosť je, že nevznikol žiaden iný socializmus a žiaden euro-komunizmu nepretrval, ale vznikla úplne prostá reštaurácia kapitalizmu. Štáty vyššej produktivity práce bez ohľadu na pokrokovosť spoločenského zriadenia vyhrajú nad štátmi nižšej produktivity práce. Výška produktivity práce určuje výšku životnej úrovne. Ľudia majú za životný cieľ štáty vyššej životnej úrovne, a tie podporujú, ak sú ich občania, alebo k nim vzhládajú, ak sú občania štátov nižšej životnej úrovne.

Rast produktivity práce sú počiatkové náklady a náklady použitia nových výrobných prostriedkov, čo následne umožňuje skrátiť čas výroby jednotlivých výrobkov, zvýšiť ich počet, znížiť ich hodnotu, znížiť ceny a rozšíriť spotrebu tovarov na širšie vrstvy obyvateľstva. Nová výroby informačné technológie ale majú jeden nový prvok softvér, ktorým rastie ich produktivita práce. To, že softvér zvyšuje počet výrobkov je empiricky dokázané, ale softvér nie je „zadarmo“ ako sú „zadarmo“ prírodné zákony. A teda, nemôže mať rovnaký účinok na hodnotu až trhové ceny taký, aký má využitie prírodných zákonov vo výrobe. Odvodene na všetky ekonomické otázky nám odpovedá Marx, ak nie sme „geniálnejší“ od jeho názoru. Iba napríklad. Každý rast produktivity práce s využitím vedy alebo iba mechaniky vo výrobe si vyžaduje určité výrobné náklady. Obrovským zlepšením sústruhu bol suport (mechanický pohyb noža nezávisle od ľudskej ruky) a aj to si žiadalo určitý náklad kapitálu, a to preto má celý úžitok z vylepšenia sústruhu v námezdnom systéme buržoázia a žiaden prospech z toho nemá proletariát, ktorý suport zostrojil.

Použitie vedy vo výrobe je zisk kapitálu preto, že ide o použitie prírodných zákonov vo výrobe vynaložením (zhmotnenej práce) kapitálu. A to, že vedu do výroby vkladá vedec a robotník (ich živá práce), na tých sa prospech nerozpočíta. Softvér ale nie je prírodný zákon a jeho použitie je zisk kapitálu. Vznik kapitalizmu je vznik vzťahu, v ktorom vlastník výrobných prostriedkov je vlastníkom vyrobených tovarov, je to námezdný vzťah, v ktorom je nemajetná trieda pracujúcich. A to trvá dodnes, iba výrobne nemajetný človek sa stáva námezdným pracovníkom a iba vlastník výrobných prostriedkov poberá zisk z vlastníctva. Samozrejme, dnes je výrobné vlastníctvo počítané cennými papiermi (zápismi na súde) a existuje odlúčenie vlastníkov výroby od organizácie výroby.

Dnešný stav kapitalizmu vznikol historickým vývojom, peniaze sú neoddeliteľná

súčasť organizácie kapitalistického spôsobu výroby a námezdný systém organizácie práce je základným vzťahom kapitalistického spôsobu výroby. Preto existencia peňazí ľudí drží v kapitalizme, t. j. existencia peňazí je existencia námezdného systému. A to ju kľúčový dôvod prečo socializmus nemôže vzniknúť v existencii peňazí, a to aj preukázala reštaurácia kapitalizmu v Európe. Aj dnes zákon povoľuje organizáciu výroby kde nie je potrebný vklad kapitálu, ide o družstvá. Tieto kooperácie sú organizácie výroby, služieb, výmeny a podobne, ktoré používajú peniaze, tým sú to organizácie kapitalizmu.

Prvým vedeckým predpokladom vzniku socializmu a zániku námezdnjej organizácie výroby kapitalizmu je existencia nástroja k náhrade peňazí pracovným časom. A ten nástroj vznikol, je to softvér, ktorý možno naprogramovať k meraniu výroby, výmeny a rozdeľovania pracovným časom, a tým ukončiť námezdnú prácu pre kapitál.

III/ Úvod ku kompilátu Kapitálu I Karola Marxa

Strany marxistické majú demokratickú republiku za priestor vzniku združenia slobodných ľudí, čo je ekonomika rozdeľovania spoločných výsledkov práce pracovným časom. Teda marxizmus má cieľ demokraciu rozdeľovanie pracovným časom. Vznik slobodného združeného systému práce je teda podmienený vznikom rozdeľovania vyrobenej produkcie pracovným časom. Táto podmienka je realizovateľná ak sa strany komunistického typu riadia vedeckým ekonomickým programom, ktorý ale môže vzniknúť iba znalosťou diela Karola Marxa. Nie je reálne, aby každý radový člen komunistickej strany bol vedcom spoločenskej teórie politickej ekonomie marxizmu, sú záujmami ľudí, ktorí uprednostňujú prax pred teóriou a aj ich idea vychádza zo sociálnej praxe. Sociálnosť ľudí je individualizovaný názor, a preto nie je na tomto základe možný marxistický politický program.

Volebný úspech strán komunistického typu môže teda vzniknúť iba na základe znalostí diela Karola Marxa. Je to márne učenie sa, tvrdia mnohí, voličom je jedno majetkový rozdiel medzi nimi samými a tými, ktorých volia a ani nevnímajú rozdiel životnej úrovne svojej a volenej osoby. Túto volebnú prax môžu zvrátiť nečakane udalosti, a potom je už neskoro učenie sa, treba v novej situácii konať podľa programu strany. Teória marxizmu je preto nevyhnutná v komunistickom politickom programe, spočiatku odláka časť voličov od strán radikálne pravicových ale aj radikálne ľavicových a utvorí predpoklad k riešeniu kríz v ekonomike ekonomicky a nie politickým násilím.

Autor kompilátu napísal o téme brožúry: „Utópia štátu LEMO“, „Združená spoločenská práca v spoločenskom vlastníctve“, „Občiansky socializmus“ a „DEMOKATICKÉ združenie slobodných ľudí NÁHRADA námezdného systému“.

Do kráteného textu Kapitál I je minimálne zasahované, číslovanie je podľa originálu, aby bolo možné rýchle porovnanie s originálom. Text autora kompilátu je pod rímskymi číslami.

KAPITÁL I: Oddiel prvý TOVAR A PENIAZE

1/ KAPITOLA TOVAR

1/ Dva faktory tovaru: užitková hodnota a hodnota

Bohatstvo spoločnosti, v ktorých vládne kapitalistický spôsob výroby, javí sa ako „nesmierne hromadenie tovarov“. Tovar je vonkajší predmet, vec, ktorá svojimi vlastnosťami uspokojuje ľudskú potrebu, či už pramení zo žalúdka alebo z fantázie a nemení nič na veci, či ide o potrebu ako životný prostriedok, t. j. ako spotrebný predmet, alebo okľukou ako výrobný prostriedok. Každú užitočnú vec treba skúmať z dvoch hľadísk, podľa kvality a podľa kvantity. Každá taká vec je súhrnom mnohých vlastností a preto môže byť užitočná z rozličných hľadísk. Odhaliť tieto rozličné stránky a tým aj mnohoraké spôsoby použitia vecí, to je dielo historického vývinu. Užitočnosť nejakej veci robí ju užitkovou hodnotou, čiže statkom. Pri skúmaní užitkových hodnôt vždy predpokladáme, že sú kvalitatívne určené, napríklad dvanásť hodínok. Užitkovými hodnotami tovarov sa zapodieva osobitný vedný odbor, náuka o tovare. Užitková hodnota sa realizuje len pri použití alebo v spotrebe. Užitková hodnota je hmotným obsahom bohatstva, nech je jeho spoločenská forma akákoľvek.

Tovar je spoločenská forma bohatstva kapitalizmu. Bezprostredná spotreba tovarov nadobúdaním ich vlastníctva sa mení na používanie tovarov bez ich privlastnenia v podobe nájomného za služby *pri opakovaných dodávkach energií, vody, telekomunikácii, doprave.*

Výmenná hodnota sa javí ako kvantitatívny vzťah, ako proporcia, v ktorej sa užitkové hodnoty jedného druhu vymieňajú za užitkové hodnoty iného druhu. Z toho vyplýva, po prvé: rozličné výmenné hodnoty toho istého tovaru vyjadrujú niečo rovnakého, a po druhé: výmenná hodnota môže byť vôbec len spôsobom vyjadrenia, „formou prejavu“ nejakého obsahu, ktorý je od nej nezávislý. Dve veci, nech je ich výmenný vzťah akýkoľvek, možno ho vždy vyjadriť rovnicou, v ktorej sa určité množstvá (tovarov) rovnajú. Obe veci (tovary) sa teda rovnajú niečomu tretiemu, čo samo o sebe nie je ani prvá, ani druhá vec. Každá z nich, pokiaľ je výmennou hodnotou, musí sa dať redukovať na toto tretie.

Marx tieto skutočnosti znázorňuje na jednoduchom geometrickom príklade. Ak chceme určiť a porovnať plochu všetkých priamočiarych tvarov, rozložíme ich na trojuholníky. Samotný trojuholník redukujem na výraz, ktorý sa úplne líši od jeho viditeľného tvaru – na polovičný násobok základne a výšky. Práve tak treba redukovať výmenné hodnoty (vecí) tovarov na niečo spoločné, z čoho predstavujú väčšie alebo menšie množstvo. V rámci tohto vzťahu znamená jedna užitková hodnota práve toľko ako každá iná, ak je len v náležitej proporcii. Medzi vecami rovnakej výmennej hodnoty niet rozdielu ani odlišností. Ak abstrahujeme od užitkovej hodnoty tovarových telies, ostáva im len jedna vlastnosť, a to, že sú produktami práce. Teraz to už nie je stôl, dom, alebo nejaká iná užitočná vec. Všetky jej zmyslami vnímateľné vlastnosti zmizli. Teraz to už nie je produkt stolárskej, murárskej práce alebo nejakej inej produktívnej práce. Miznú konkrétne formy prác, vôbec sa nelíšia, ale všetky sú redukované na rovnakú ľudskú prácu, na abstraktne ľudskú prácu.

Produkt práce vec je číra usadenina bez rozdielnej ľudskej práce, t. j. vynaloženie ľudskej pracovnej sily bez ohľadu na to, v akej forme bola vynaložená. Tieto veci vyjadrujú teraz už len to, že pri ich výrobe bola vynaložená ľudská pracovná sila, nahromadená ľudská práca. Ak naozaj abstrahujeme od užitkovej hodnoty produktov práce, dostaneme ich

hodnotu, ako sme ju práve určili. Teda to spoločné, čo sa prejavuje vo výmennom vzťahu čiže vo výmennej hodnote tovarov, je ich hodnota. Výmenná hodnota je nevyhnutná forma vyjadrenia hodnoty, čiže ide o prejav hodnoty, ale Marx najskôr skúma hodnotu nezávisle od tejto formy.

Úžitková hodnota čiže statok má hodnotu len preto, lebo sa v nej spredmetnila čiže zhmotnila abstraktne ľudská práca. Množstvo samej práce meriame jej trvaním, a meradlom pracovného času sú určité časové úseky, napríklad deň, hodina. Mohla by sa zdať, že čím je niekto lenivejší alebo nešikovnejší, tým väčšiu hodnotu má jeho tovar, lebo tým viac času spotrebuje na jeho zhotovenie. Lenže práca, ktorá tvorí substanciu hodnôt, je rovnaké ľudská práca, je vynaloženie tej istej ľudskej pracovnej sily. Úhrnná pracovná sila spoločnosti, stelesnená v hodnotách tovarového sveta, vystupuje tu ako tá istá ľudská pracovná sila, hoci sa skladá z nesčíselných individuálnych pracovných síl a ako taká potrebuje na výrobu nejakého tovaru len priemerne nutný čiže spoločensky nutný pracovný čas. Spoločensky nutný pracovný čas je pracovný čas, potrebný na výrobu nejakej úžitkovej hodnoty v daných spoločensky normálnych výrobných podmienkach a pri spoločensky priemernom stupni zručnosti a intenzity práce. Teda veľkosť hodnoty nejakej úžitkovej hodnoty je určená len množstvom spoločensky nutnej práce čiže pracovným časom. Hodnota jedného tvaru sa má k hodnote každého iného tovaru tak, ako sa má pracovný čas, nutný na výrobu jedného tovaru, k pracovnému času, nutného na výrobu druhého tovaru.

Veľkosť hodnoty tovaru zostala by stála, keby sa nemenil pracovný čas, potrebný na jeho výrobu. Lenže pracovný čas sa mení pri každej zmene produktivity práce. Produktivitu práce určujú rozmanité okolnosti, medziiným priemerný stupeň zručností robotníkov, stupeň rozvoja vedy a jej technologickej použiteľnosti, spoločenská kombinácia výrobného procesu, rozsah a účinnosť výrobných prostriedkov, ako aj prírodné podmienky. Čím väčšia je produktivita práce, tým menší je pracovný čas potrebný na zhotovenie nejakého predmetu, tým menšia je jeho hodnota. A naopak, čím menšia je produktivita práce, tým väčší je pracovný čas, potrebný na zhotovenie nejakého predmetu, tým väčšia je jeho hodnota.

Vec môže byť úžitkovou hodnotou bez toho, že by bola hodnotou v prípade keď užitočnosť vecí pre človeka nie je sprostredkovaná prácou. Napríklad vzduch, panenská pôda, prirodzené lúky, divo rastúce drevo. Kto produktom svojej práce uspokojuje vlastnú potrebu, vytvára úžitkovú hodnotu, ale nevytvára tovar. Aby vyrobil tovar, musí vyrobiť úžitkovú hodnotu pre iných, spoločenskú úžitkovú hodnotu. Napokon nijaké vec nemôže byť hodnotou ak nie je úžitkovým predmetom. Ak je vec neužitočná, je neužitočná aj práca v nej obsiahnutá, nepokladá sa za prácu a netvorí teda hodnotu.

2/ Dvojaký charakter práce, stelesnenej v tovaroch

Marx ak prvý kriticky dokázal dvojakú povahu práce obsiahnutú v tovare, čo je kardinálny bod, od ktorého závisí pochopenie politickej ekonómii.

Vezmime dva tovary, jeden kabát a 10 metrov plátna. Ak kabát má dvojnásobnú hodnotu plátna, tak 10 metrov plátna = h a 1 kabát = 2h (20 metrov plátna). Ako kabát a plátno sú kvalitatívne odlišné úžitkové hodnoty, tak sú kvalitatívne odlišné aj práce: krajčírka a tkáčka, ktoré ich vytvárajú. Keby tieto veci neboli kvalitatívne odlišné úžitkové hodnoty, a teda výrobky kvalitatívne odlišných užitočných prác, nemohli by stáť proti sebe ako tovary. V súhrne tovarov prejavuje sa súhrn rozmanitých užitočných prác, odlišných podľa rodu, druhu, triedy čel'ade, odrody, t. j. prejavuje sa tu spoločenská deľba

práce. Táto deľba práce je podmienená existenciou tovarovej výroby, hoci, naopak, tovarová výroba nie je podmienkou existencie spoločenskej deľby práce. Aby sme uviedli príklad deľby práce pri ktorej nevznikajú tovary. V každej továrni je práca systematicky rozdelená, ale táto deľba neuskutočňuje sa tak, že by si robotníci vymieňali svoje individuálne výrobky ako tovary. Len výrobky samostatných a navzájom nezávislých súkromných prác vystupujú proti sebe ako tovary.

Ostatne, kabátu je ľahostajné, či ho nosí krajčír alebo zákazník krajčira. V oboch prípadoch pôsobí ako úžitková hodnota. Ostatne vzťah medzi kabátom a prácou, ktorá ho vyrába sa nemení tým, že sa krajčirska práca stáva osobitým povoláním, samostatným ohnivkom spoločenskej deľby práce. Kabát, plátno, vôbec každý prvok hmotného bohatstva, ktorý nejestvuje v prírode hotový, musela vždy vytvoriť špeciálna, účelne produktívna činnosť, ktorá prispôsobuje rozličné prírodné látky osobitným ľudským potrebám. Ako tvorkyňa úžitkových hodnôt, ako užitočná práca, je teda práca podmienku existencie človeka, nezávislou od akýchkoľvek spoločenských foriem, večnou prírodnou nevyhnutnosťou, bez nej by nebola možná výmena látok medzi človekom a prírodou, nebol by teda možný ľudský život.

Úžitkové hodnoty: kabát plátno, atď., slovom, tovarové telesá, sú spojením dvoch prvkov, prírodnej látky a práce. Ak odpočítame úhrnnú sumu všetkých rozličných užitočných prác, ktoré väzia v kabáte plátno, atď., ostáva vždy určitý hmotný substrát, ktorý jestvuje od prírody bez pričinenia človeka. Človek môže pri výrobe postupovať len ako sama príroda a meniť len formy látok. A nielen to. Pri tomto pretváraní foriem neustále podporujú človeka prírodné sily. Teda práca nie je jediný zdroj úžitkových hodnôt, ktoré vyrába, t. j. hmotného bohatstva. Práca je otcom bohatstva – ako hovorí William Petty (1623 – 1687) - a zem je jeho matkou.

Prejdime teraz od tovaru ako úžitkového predmetu k hodnote tovaru.

Podľa nášho predpokladu 20 metrov plátna má hodnotu 1 kabáta. Ako hodnoty sú kabát a plátno veci, ktoré majú rovnakú substanciu, sú objektívnym výrazom rovnakej práce. No krajčirska a tkáčska práce sú kvalitatívne odlišné práce. Lenže jestvujú spoločenské pomery, v ktorých ten istý človek striedavo šije a tká, teda tieto dve odlišné spôsoby práce sú len obmeny práce toho istého jednotlivca a nie sú ešte osobitne vyhradené funkcie rozličných jednotlivcov. Tu ide o variáciu tej istej individuálnej práce. Ďalej, v našej kapitalistickej spoločnosti určitá dávka ľudskej práce ponúka sa striedavo hneď vo forme krajčírstva, hneď vo forme tkáčstva podľa toho, ako sa mení smer dopytu po práci. Ak odhliadneme od užitočného charakteru práce, ostáva z nej iba to, že je vynaložením ľudskej pracovnej sily. Práca krajčirska a tkáčska, hoci sú kvalitatívne odlišné produktívne činnosti, obe sú produktívnym vynaložením ľudského mozgu, svalov, nervov, rúk, atď., a v tomto zmysle obe sú ľudskou prácou. Sú to len dve odlišné formy vynakladania ľudskej pracovnej sily. A hodnota tovaru predstavuje ľudskú prácu ako takú, vynaloženie ľudskej práce vôbec. A ako v buržoáznej spoločnosti bankár hrá úlohu veľkú, kým obyčajný človek veľmi úbohú, tak je to aj s ľudskou prácou. Je vynaložením jednoduchej pracovnej sily, ktorú má priemerne vo svojom telesnom organizme každý obyčajný človek bez osobitnej prípravy. Zložitejšia práca platí len ako umocnená alebo skôr znásobená jednoduchá práca, takže sa menšie množstvo zložitej práce rovná väčšiemu množstvu jednoduchej práce.

(Tu nie je reč o mzde čiže hodnote, ktorú robotník dostáva, ale o hodnote tovaru, v ktorej sa spredmetňuje jeho pracovný deň. Na tomto stupni výkladu nejestvujú mzdy.)

Rozličné proporcie, v ktorých sa rozličné druhy prác redukujú na jednoduchú prácu ako na jednotku ich miery, ustanovujú sa spoločenským procesom za chrbtom výrobcov, a preto sa im zdá, že sú dané zvyklosťou. Pre zjednodušenie v ďalšom výklade pokladáme

každý druh pracovnej sily bezprostredne za jednoduchú pracovnú silu, čím si len usporíme námahu spojenú s redukováním zložitej práce na prácu jednoduchú.

Ďalej, pri hodnotách kabáta a plátna abstrahujeme od rozdielu ich úžitkových hodnôt a hodnoty kabáta plátna sú iba rovnorodé usadeniny práce. Práve pre svoje odlišné kvality krajčírsk a tkáčska práca sú prvkami, čo tvoria úžitkové hodnoty kabáta a plátna, substanciou hodnoty kabáta a hodnoty plátna sú práce len potiaľ, pokiaľ abstrahujeme od ich osobitnej kvality a pokiaľ obe práce majú rovnakú kvalitu, kvalitu ľudskej práce. Kabát a plátno sú však nielen hodnoty vôbec, ale hodnoty určitej veľkosti, a podľa nášho predpokladu má kabát dvojnásobnú hodnotu ako 10 metrov plátna. Skadiaľ pochádza tento rozdiel vo veľkosti hodnôt? Stadiaľ, že plátno obsahuje len polovicu práce ako kabát, takže na výrobu kabáta treba vynakladať pracovnú silu dvakrát tak dlhý čas ako na výrobu 10 metrov plátna. Keďže veľkosť hodnoty tovaru vyjadruje len množstvo práce, ktoré obsahuje, musia byť tovary v určitých proporciách vždy rovnako veľkými hodnotami.

Ak sa nemení produktivita práce tak ak jeden kabát predstavuje x pracovných hodín, predstavujú 2 kabáty 2x pracovných hodín atď. Ale dajme tomu, že práca nutná na výrobu jedného kabáta stúpne na dvojnásobok, to má jeden kabát hodnotu ako dva kabáty, alebo klesne na polovicu, to majú dva kabáty len takú hodnotu, ako mal predtým jeden kabát, hoci v oboch prípadoch koná kabát aj naďalej tie isté služby a nemení sa ani akosť užitočnej práce, ktorú obsahuje. Ale zmenilo sa množstvo práce vynaložené na jeho výrobu.

Väčšie množstvo úžitkovej hodnoty je samo osebe väčším hmotným bohatstvom, dva kabáty sú väčším bohatstvom než jeden kabát. Jednako môže vzrastajúcej mase hmotného bohatstva zodpovedať súčasne klesanie veľkosti jeho hodnoty. Tento protikladný pohyb vyviera z dvojakeho charakteru práce. Keďže produktivita patrí konkrétnej užitočnej forme práce, nemôže sa už, prirodzene, dotýkať práce, len čo abstrahujeme od jej konkrétnej užitočnej formy. Tá istá práca vytvára teda v rovnakých časových úsekoch vždy rovnako veľké hodnoty, čo ako by sa zmenil jej produktivita. Lenže dodáva v rovnakom časovom úseku rozdielne množstvá úžitkových hodnôt, viac, keď produktivita práce stúpa, a menej, keď klesá.

3/ Forma hodnoty čiže výmenná hodnota

Tovary prichádzajú na svet vo forme úžitkových hodnôt čiže tovarových telies, napríklad ako železo, plátno, pšenica atď. To je ich samorastlá naturálna forma. Avšak tovarmi sú len preto, že majú dvojaký charakter, že sú úžitkovými predmetmi a zároveň nositeľmi hodnoty. Hodnotu v tovare nevieme postihnúť ak vychádzame z predmetnosti tovarových telies, lebo do ich hodnoty nevchádza ani atóm prírodnej látky. Ak si však spomenieme na to, že tovary majú hodnotu len potiaľ, pokiaľ sú výrazom tej istej spoločenskej jednotky, ľudskej práce, že teda ich hodnota je načisto spoločenský jav, potom sa rozumie samo sebou aj to, že sa môže prejavovať len v spoločenskom vzťahu jedného tovaru k druhému.

Každý vie, i keď nevie nič iné, že tovary majú spoločenskú formu hodnoty, ktorá je v kontraste s pestrými naturálnymi formami ich úžitkových hodnôt, a to peňažnú formu. A tu nám Marx ukazuje, o čo sa buržoázna ekonómia nepokúša, on ukazuje pôvod tejto peňažnej formy čiže sleduje vývin výrazu hodnoty, ktorý je obsiahnutý v hodnotovom vzťahu tovarov, od jeho najjednoduchšej, sotva badateľnej podoby až po oslňujúcu peňažnú formu. Tým zároveň zmizne aj záhadnosť peňazí.

A/ Jednoduchá, jednotlivá čiže náhodná forma hodnoty

Tajomstvo každej formy hodnoty väzí v tejto jednoduchej forme hodnoty. Celá ťažkosť spočíva teda v rozbere tejto formy hodnoty.

Dva rôzne tovary A a B, v našom prípade plátno a kabát, hrajú tu zrejme dve odlišné úlohy. Plátno vyjadruje svoju hodnotu v kabáte, kabát slúži ako materiál pre toto vyjadrenie hodnoty. Hodnota prvého tovaru vystupuje ako relatívna hodnota. Druhý tovar vystupuje ako ekvivalent čiže je v ekvivalentnej forme. Relatívna forma hodnoty a ekvivalentná forma sú nerozlučné momenty, ktoré sa navzájom podmieňujú, ale zároveň sa navzájom vylučujú. Hodnotu plátna možno vyjadriť len relatívne, t. j. v inom tovare. Z druhej strany, tento iný tovar, ktorý vystupuje ako ekvivalent, nevyjadruje svoju hodnotu, poskytuje materiál pre vyjadrenie hodnoty iného tovaru. Či nejaký tovar je v relatívnej forme hodnoty alebo ekvivalentnej forme hodnoty, závisí výlučne od miesta, ktoré v danom prípade zaujíma vo výraze hodnoty, t. j. od toho, či je tovarom, ktorého hodnota sa vyjadruje, alebo tovarom, v ktorom sa hodnota vyjadruje.

Veličiny rozličných vecí možno kvantitatívne porovnávať až vtedy, keď boli redukované na tú istú jednotku. Len ako výrazy tej istej jednotky sú tovary rovnomerné, sú tej istej povahy. Základ našej rovnice: 20 metrov plátna = 1 kabát. Lenže tieto dva kvantitatívne na roveň stavané tovary nehrajú rovnakú úlohu. Vyjadruje sa v rovnici len hodnota plátna. A ako? Tým, že sa uvádza do vzťahu ku kabátu ako svojmu „ekvivalentu“ čiže k niečomu, čo je za plátno „vymeniteľné“. V tomto vzťahu vystupuje kabát ako forma existencie hodnoty, ako stelesnenie hodnoty, len ako hodnota je kabát totožný s plátnom.

Ak hovoríme: ako hodnoty sú tovary iba usadeniny ľudskej práce, náš rozbor redukuje tovary na abstrakciu hodnoty, ale nevyjadruje ich v nijakej hodnotovej forme, odlišnej od ich naturálnej formy. Inak je to v hodnotovom vzťahu jedného tovaru k druhému tovaru. Tu sa hodnotový charakter tovaru prejavuje jeho vlastným vzťahom k inému tovaru. Len výraz ekvivalentnosti rôznorodých tovarov odhaľuje špecifický charakter hodnototvornej práce, a to tak, že rôzne práce, ktoré sú obsiahnuté v rôznych tovaroch, fakticky redukuje na to, čo im je spoločné, na ľudskú prácu vôbec.

Nestačí však vyjadriť špecifický charakter práce. Ľudská pracovná sila v tekutom stave čiže ľudská práca tvorí hodnotu, no sama nie je hodnotou. Stáva sa hodnotou v stuhnutom stave, v predmetnej forme. Na to, aby sme hodnotu plátna vyjadrili ako usadeninu ľudskej práce, musíme ju vyjadriť ako niečo kvalitatívne rovnaké s plátnom, ako vec (kabát) tej istej povahy, pretože je hodnotou. V hodnotovom vzťahu plátna ku kabátu, kabát práve tak nevyjadruje hodnotu ako hocaký kus plátna. Ale kabát tu vystupuje ako vec, v ktorej sa prejavuje hodnota čiže v hmatateľnej naturálnej forme predstavuje hodnotu.

V hodnotovom vzťahu, v ktorom kabát je ekvivalentom plátna, forma kabáta hrá teda úlohu formy hodnoty. Hodnota tovaru plátno sa teda vyjadruje v telese kabáta, hodnota jedného tovaru sa vyjadruje v úžitkovej hodnote iného tovaru. Takto dostáva plátno hodnotovú formu, ktorá sa líši od jeho naturálnej formy. Skutočnosť, že plátno je hodnota, prejavuje sa v tom, že sa prirovnáva ku kabátu. Hodnota tovaru plátno, vyjadrená v úžitkovej hodnote tovaru kabát, dáva plátneu formu relatívnej hodnoty *Ekvivalentnú formu hodnoty má kabát.*

K určitému množstvu plátna, napríklad 20 metrov plátna (v relatívnej forme hodnoty) kladie sa na roveň určité množstvo stelesnenej hodnoty čiže ekvivalentu, napríklad 1 kabát. Táto rovnosť predpokladá, že v jednom kabáte tkvie presne toľko hodnotovej substancie ako v dvadsiatich metoch plátna, že teda obe tieto množstvá tovarov stoja rovnako mnoho práce čiže rovnaký pracovný čas. Avšak pracovný čas, nutný na výrobu 20 metrov plátna alebo jedného kabáta, mení sa s každou zmenou produktivity tkáčskej alebo krajčírkej práce. Skúmame teraz vplyv týchto zmien na relatívny výraz veľkosti hodnoty.

Produktivita tkáčskej práce klesne, hodnota plátna sa zdvojnásobí, zatiaľ čo hodnota (veľkosť hodnoty) kabáta ostáva stála. Namiesto rovnice 20 metrov pláta = 1 kabátu, mali by sme rovnicu 20 metrov plátna = 2 kabátom, pretože 1 kabát obsahuje teraz len polovicu pracovného času, obsiahnutého v 20 metroch plátna. Ak. Produktivita tkáčskej práce stúpne, pracovný čas na výrobu 20 metrov plátna klesne o polovicu, teraz 20 metrov plátna = ½ kabáta.

Hodnota plátna ostáva stála, zatiaľ čo hodnota kabáta sa mení. Pracovný čas nutný na výrobu kabáta sa zdvojnásobí, namiesto rovnice 20 metrov pláta = 1 kabátu budeme mať rovnicu 20 metrov plátna = ½ kabáta. Naproti tomu, ak pracovný čas nutný na výrobu kabáta klesne o polovicu, hodnota kabáta klesne o polovicu, budeme mať rovnicu 20 metrov plátna = 2 kabátom.

Ak sa množstvá práce na výrobu plátna a kabáta, menia sa súčasne tým istým smerom a v tom istom pomere. V tomto prípade sa rovnica 20 metrov plátna = 1 kabátu nezmení, čo ako by sa zmenila hodnota plátna a kabáta. Zmenu ich hodnoty zbadáme až vtedy, keď ich prirovnáme k tretiemu tovaru, ktorého hodnota ostala stála. Keby hodnoty všetkých tovarov stúpali alebo klesali súčasne a v tom istom pomere, ostali by ich relatívne hodnoty nezmenené. Skutočnú zmenu ich hodnoty spoznali by sme len v tom, že by sa teraz za ten istý pracovný čas vyrobilo väčšie či menšie množstvo tovaru než predtým.

Ekvivalentná forma nejakého tovaru je forma jeho bezprostrednej vymeniteľnosti za iný tovar. No len čo druh tovaru kabát zaujme vo výraze hodnoty miesto ekvivalentu, nie je veľkosť jeho hodnoty vôbec vyjadrená ako taká. V hodnotovej rovnici figuruje len ako určité množstvo nejakej veci. Napríklad: 40 metrov plátna sú „hodné“ - čo? 2 kabáty. Keďže kabát tu hrá úlohu ekvivalentu a úžitková hodnota kabát vystupuje voči plátnu ako stelesnenie hodnoty, stačí určité množstvo kabátov na vyjadrenie určitého množstva hodnoty plátna. Preto 2 kabáty môžu vyjadriť veľkosť hodnoty 40 metrov plátna, ale nikdy nemôžu vyjadriť veľkosť svojej vlastnej hodnoty, veľkosť hodnoty kabátov. Povrchné chápanie faktu, že v hodnotovej rovnici má ekvivalent vždy len formu púheho množstva nejakej veci vedie k tomu, že vo výraze hodnoty buržoázni bádatelia vidia len kvantitatívny pomer. V skutočnosti ekvivalentná forma tovaru neobsahuje nijaké kvantitatívne určenie hodnoty. Ale zvláštnosť spočíva v tom, že úžitková hodnota sa stáva formou, v ktorej sa prejavuje jej protiklad, hodnota. Naturálna forma tovaru sa stáva hodnotovou formou.

Ekvivalentná forma tovaru spočíva v tom, že nejaké tovarové teleso, napríklad kabát, táto vec sama o sebe, vyjadruje hodnotu, teda má už od prírody hodnotovú formu. Pravda platí to len v rámci hodnotového vzťahu, v ktorom tovar plátno je vo vzťahu k tovaru kabát ako ekvivalentu. Keďže však vlastnosti nejakej veci (kabáta) nevyplývajú z jej vzťahu k iným veciam, ale len sa v takom vzťahu prejavujú, zdá sa, že je kabát bezprostredne vymeniteľný, od prírody práve tak, ako má od prírody vlastnosť, že hreje. Stadiaľ pochádza záhadnosť ekvivalentnej formy, ktorú si buržoázne hrubý pohľad ekonóma nevšimne, dokým proti nemu nevystúpi ako peniaze. Potom sa usiluje zahovoriť mystický charakter zlata a striebra a so stálym potešením omáľa zoznam všetkých tovarov, ktorá svojho času hrala úlohu tovarového ekvivalentu.

Vo forme krajčirskej práce, ako aj vo forme tkáčskej práce sa vynakladá ľudská pracovná sila. Obe tieto činnosti sú všeobecne ľudskou prácou, a preto pri vytváraní hodnoty, treba ich brať do úvahy len z tohto hľadiska. V tom nie je nič mystického. Ale ak sa má vyjadriť, že tkanie vytvára hodnotu plátna všeobecne ľudskou prácou, stavia sa oproti abstraktnej tkáčskej práci krajčirska konkrétna práca, vytvárajúca ekvivalent plátna. To je zvláštnosť ekvivalentnej formy tovaru, že konkrétna práca sa stáva formou, v ktorej sa prejavuje jej protiklad, abstraktne ľudská práca.

Obe posledné zvláštnosti ekvivalentnej formy budú pochopiteľnejšia, ak sa vrátíme k veľkému bádateľovi. Aristotelis jasne vyslovuje, že peňažná forma tovaru je len ďalším rozvinutím jednoduchej formy hodnoty, t. j. výrazu hodnoty jedného tvaru v ktoromkoľvek inom tovare, pretože hovorí: 5 lôžok = 1 dom. „Výmena – hovorí – nie je možná bez rovnosti a rovnosť nie je možná bez vzájomnej merateľnosti.“ No tu sa vzdáva ďalšieho rozboru formy hodnoty. „Ale v skutku je možné, aby také rôznorodé veci boli vzájomne merateľné,“ t. j. kvalitatívne rovnaké. Takto sám Aristotelis hovorí, na čom stroskotáva jeho ďalší rozbor, totiž na tom, že chýba pojem hodnoty. Tajomstvo výrazu hodnoty, možno rozlúštiť len vtedy, keď sa už pojem ľudskej rovnosti upevnil ako predsudok ľudí. Ale to je možné až v takej spoločnosti, v ktorej vzájomný vzťah ľudí ako majiteľov tovarov je panujúcim spoločenským vzťahom. Aristotelov génus sa prejavuje práve v tom, že vo výraze hodnoty tovarov objavuje vzťah rovnosti. Len historické hranice otrokárskej spoločnosti, v ktorej žil, mu zabránili odhaliť v čom „vsutku“ spočíva tento vzťah rovnosti.

Jednoduchá forma hodnoty nejakého tovaru je obsiahnutá vo vzťahu k tovaru odlišného druhu. Kvalitatívne je vyjadrená tým, že tovar B je bezprostredne vymeniteľný za tovar A. Kvantitatívne tým, že určité množstvo tovaru B je vymeniteľné za dané množstvo tovaru A. Presne vzaté, tovar je užitková hodnota čiže užitkový predmet a „hodnota“. Tovar prejavuje túto svoju dvojakú povahu vo výmennom vzťahu k druhému tovaru odlišného druhu.

B/ Úplná čiže rozvinutá forma hodnoty

Rozvinutá relatívna forma hodnoty, napríklad plátna, sa teraz vyjadruje v nesčíselných iných prvkov tovarového sveta. Tak až teraz sama táto hodnota vystupuje naozaj ako usadenina bez rozdielnej ľudskej práce. Preto svojou formou hodnoty vstupuje teraz plátno do spoločenského vzťahu k celému tovarovému svetu. Nekonečný rad výrazov hodnoty tovaru ukazuje, že pre hodnotu je ľahostajné, v akej osobitnej forme užitkovej hodnoty sa vyjadruje. Náhodilý vzťah dvoch individuálnych majiteľov tovarov mizne. Stáva sa zrejším, že veľkosť hodnoty tovaru reguluje jeho výmenné vzťahy. Každý tovar, kabát, čaj, pšenica, železo je ekvivalent plátna.

Rozvinutá relatívna forma hodnoty sa skladá len z úhrnu jednoduchých relatívnych výrazov hodnoty čiže rovníc: 20 metrov plátna = 1 kabátu, alebo 10 kilo čaju. Ale každá z týchto rovníc obsahuje aj totožnú rovnicu: 1 kabát, alebo 10 kilo čaju, alebo atď. = 20 metrov plátna.

C/ Všeobecná forma hodnoty

Jeden kabát, alebo 10 kilo čaju, alebo 40 kilo kávy, alebo ½ tony železa = 20 metrov plátna. Plátno je v ekvivalentnej forme a všetky ostatné tovary v relatívnej forme. Tvary teraz vyjadrujú svoju hodnotu: 1/ jednoducho, lebo ju vyjadrujú v jednom tovare, 2/ jednotne, lebo ju vyjadrujú v tom istom tovare. Forma ich hodnoty je preto všeobecná. V praxi sa táto forma zrejme vyskytuje len v prvých počiatkoch výmeny, keď sa produkty práce premieňajú na tovary náhodou a príležitostnou výmenou. Vyskytuje sa fakticky až vtedy, keď sa nejaký produkt práce, napríklad plátno, vymieňa za rozličné iné tovary už nie iba výnimočne, ale obvykle. Až táto forma uvádza tovary do vzájomného vzťahu ako hodnoty čiže umožňuje im vystupovať navzájom ako výmenné hodnoty. Všeobecná forma hodnoty vzniká len ako spoločné dielo celého tovarového sveta. Nejaký tovar dostáva všeobecný výraz hodnoty (*ekvivalentný*) len preto, lebo súčasne všetky ostatné tovary vyjadrujú svoju hodnotu v tom istom ekvivalente a každý nový druh tovaru musí urobiť to isté, ich forma hodnoty musí preto byť spoločensky platnou formou.

Plátno (*ekvivalent*) sa stáva bezprostredne vymeniteľným za všetky ostatné tovary.

Tkáčska práca, súkromná práca, ktorá vyrába plátno, má zároveň všeobecne spoločenskú formu, formu rovnosti so všetkými ostatnými prácami. Nesčíselné rovnice všeobecnej formy hodnoty prirovnávajú prácu stelesnenú v plátne rad radom k práci obsiahnutej v každom inom tovare a robia tak z tkáčskej práce všeobecnú formu prejavu ľudskej práce vôbec. Je to redukovanie všetkých skutočných prác na charakter ľudskej práce im všetkým spoločný, na vynaloženie ľudskej pracovnej sily.

Jeden tovar, plátno, je teda vo forme bezprostrednej vymeniteľnosti za všetky ostatné tovary (v relatívnej forme) čiže v bezprostredne spoločenskej forme (v ekvivalentnej forme) preto a potiaľ, lebo a potiaľ všetky ostatné tovary nie sú v tejto forme. Malý buržoa, ktorý v tovarovej výrobe vidí vrchol ľudskej slobody a osobnej nezávislosti, by si želal odstrániť nedostatky, ktoré súvisia s touto formou, a najmä ten nedostatok tovarov, že nie sú bezprostredne vymeniteľné. Proudhonov socializmus iba rozpracováva túto utópiu. Ale to nebráni, aby dnes (v roku 2017) takáto múdrosť neprekvitala v určitých kruhoch ako „veda“. Ani jedna škola sa nikdy neoháňala slovom „veda“ väčšmi než proudhonovská.

Tovar, plátno, ktorý vystupuje ako všeobecný ekvivalent, je vylúčený zo všeobecnej relatívnej formy hodnoty tovarového sveta. Ak by tovar ekvivalent, plátno, slúžil sebe samému ako ekvivalent, potom by sme dostali: 20 metrov plátna = 20 metrov plátna. Všeobecný ekvivalent, plátno, nemá relatívnu formu hodnoty spoločnú všetkým ostatným tovarom, ale jeho relatívna hodnota sa vyjadruje v nekonečnom rade všetkých ostatných tovarov.

Hrať v tovare svete úlohu všeobecného ekvivalentu sa stáva špecifickou spoločenskou funkciou, a preto spoločenským monopolom tohto tovaru. Toto výsadné postavenie medzi tovarmi si historicky vydobyl určitý tovar, zlato. Ak teda dosadíme do rovnice všeobecnej formy hodnoty tovar zlato na miesto tovaru plátno, vyjde nám:

D/ Peňažná forma

Jeden kabát, alebo 10 kilo čaju, alebo 40 kilo kávy, alebo ½ tony železa = 2 unce zlata. Zlato je všeobecným ekvivalentom. Zlato vystupuje oproti iným tovarom ako peniaze len preto, že už predtým stálo oproti nim ako tovar. Len čo si zlato vybojovalo monopol na vyjadrenie hodnôt tovarového sveta, stáva sa peňažným tovarom, a len od tej chvíle, keď sa už stalo peňažným tovarom, líši sa peňažná forma od formy všeobecnej čiže všeobecná forma hodnoty sa mení na peňažnú formu.

Jednoduchý relatívny výraz hodnoty tovaru, napríklad plátna, v tovare, ktorý už funguje ako peňažný tovar, napríklad v zlate, je cenová forma. „Cenová forma“ plátna je teda takáto: 20 metrov plátna = 2 uncí zlata, čiže ak 2 libry šterlingov sú mincovým názvom 2 uncí zlata, 20 metrov plátna = 2 librám šterlingov.

4/ Fetišový charakter tovaru a jeho tajomstvo

Pokiaľ je úžitkovou hodnotou, nie je v tovare nič tajomného. Napríklad formu dreva zmeníme, keď urobíme z neho stôl. A stôl predsa zostáva drevom, obyčajnou zmyslove vnímateľnou vecou. Avšak len čo vystupuje ako tovar, postaví sa oproti všetkým ostatným tovarom, a v jeho drevnej kotrbe sa rodia rozmary, omnoho čudnejšie, ako keby začal tancovať. V Číne stoly začali tancovať vtedy, keď sa zdalo, že celý ostatný svet stojí nehybne.

Mystický charakter tovaru nevyviera teda z jeho úžitkovej hodnoty a práve tak ani z obsahu určenia hodnoty. Pretože, po prvé, užitočné práce čiže produktívne činnosti, z fyziologickej stránky sú vždy funkciami ľudskeho organizmu a každá takéto funkcia je v

podstate vynaložením ľudského mozgu, nervov, svalov, zmyslových orgánov atď. Po druhé to, na čom sa určenie veľkosti hodnoty zakladá, totiž ako dlho toto vynakladanie trvá, čiže množstvo práce, sa dokonca i zmyslovo líši od kvality práce. Pracovný čas, potrebný na výrobu životných prostriedkov, musel ľudí zaujímať v každom spoločenskom systéme. Napokon, len čo ľudia tak či onak pracujú jeden pre druhého, nadobúda ich práca spoločenskú formu.

Skade teda pochádza záhadný charakter produktu práce, len čo dostane tovarovú formu? Zrejme zo samej tejto formy v tom, že odzrkadľuje ľuďom spoločenský charakter ich vlastnej práce, ako od prírody dané spoločenské vlastnosti týchto vecí, preto i spoločenský vzťah výrobcov k úhrnnej práci sa im javí ako mimo nich jestvujúci spoločenský vzťah vecí. Touto zámenou sa stávajú z produktov práce tovary, veci zmyslovo spoločenské. Tovarová forma a hodnotový vzťah produktov práce, v ktorom sa vyjadruje, nemajú vonkoncom nič do činenia s ich fyzickou povahou a s vecnými vzťahmi, ktoré z nej vyvierajú. Je to len určitý spoločenský vzťah ľudí samých, ktorý v ich očiach dostáva fantastickú formu vzťahu medzi vecami. Tu sa produkty ľudských rúk zdajú vo vzájomnom vzťahu medzi sebou a s ľuďmi. Toto nazývame fetišizmom, ktorý vyplýva zo svojrázneho spoločenského charakteru práce, ktorá vyrába tovary.

Z úžitkových predmetov stávajú sa tovary vôbec len preto, lebo sú produktmi navzájom nezávisle vykonávaných súkromných prác. Komplex týchto súkromných prác tvorí úhrnnú spoločenskú prácu. Súkromné práce vstupujú do spoločenského styku až pri výmene produktov svojej práce a uplatňujú sa ako spoločenská práca prostredníctvom vzťahov týchto tovarov. Preto sa výrobcom javia spoločenské vzťahy ich súkromných prác ako to, čo skutočne sú, t. j. nie ako bezprostredne spoločenské vzťahy osôb v ich práci samej, ale naopak, ako vecné vzťahy osôb a ako spoločenské vzťahy vecí.

Až v rámci svojej výmeny nadobúdajú produkty práce spoločensky rovnakú hodnotovú predmetnosť, oddelenú od ich zmyslove odlišnej úžitkovej predmetnosti. Rozpoltením produktov práce na užitočnú vec a na vec, ktorá má hodnotu, dostávajú súkromné práce výrobcov dvojaký spoločenský charakter. Na jednej strane ako užitočné práce musia uspokojiť určitú spoločenskú potrebu a takto sa osvedčovať ako súčasť úhrnnej práce a ako ohnivká spoločenskej deľby práce. Na druhej strane uspokojujú rozmanité potreby svojich vlastných výrobcov len potiaľ, pokiaľ každý osobitný druh užitočnej súkromnej práce možno vymeniť za takýto každý iný druh, pokiaľ sa jeden druh rovná druhému. Mozog súkromných výrobcov odzrkadľuje tento dvojaký spoločenský charakter ich súkromných prác len vo formách, ktoré vystupujú v bežnej praxi, pri výmene výrobkov. Produkt ich práce musí byť užitočný pre iných a hmotne odlišné veci, produkty práce, majú spoločnú vlastnosť hodnotu.

Osoby, ktoré si navzájom vymieňajú výrobky, zaujíma prakticky otázka, koľko cudzích výrobkov dostanú za svoj vlastný výrobok, v akých proporciách sa výrobky vymieňajú. Len čo sa tieto proporcie ustália, zdá sa, ako keby vyvierali z povahy produktov práce. Tak sa napríklad zdá, ako by jedna tona železa a 2 unce zlata mali rovnakú hodnotu, tak isto ako ako libra zlata a libra železa majú rovnakú váhu, i keď fyzické a chemické vlastnosti sú rozličné. V skutočnosti ustáľuje sa hodnotový charakter produktov práce až ich realizáciou ako hodnôt určitej veľkosti. Veľkosť hodnôt sa neustále menia nezávisle od vôle osôb, ktoré výrobky vymieňajú. Ich vlastný spoločenský pohyb nadobúda pre nich formu pohybu vecí. V náhodných a stále kolísajúcich výmenných vzťahoch produktov súkromných prác razí si spoločensky nutný pracovný čas násilnú cestu ako regulujúci prírodný zákon, ktorá sa presadzuje podobne ako, povedzme, zákon gravitácie. Určenie veľkosti hodnoty pracovným časom je teda tajomstvom, ktoré sa skrýva za pohybmi

relatívnych tovarových hodnôt.

Rozmýšľanie o formách ľudského života, teda aj ich vedecký rozbor, uberá sa vôbec cestou protikladnou skutočnému vývinu. Tak len rozbor cien tovarov umožnil určiť veľkosť hodnoty a len spoločný peňažný výraz tovarov viedol k ustáleniu ich hodnotového charakteru. Ale práve táto hotová forma tovarového sveta – jeho peňažná forma – zakrýva za vecami spoločenský charakter súkromných prác, a tým aj spoločenské vzťahy súkromných výrobcov, namiesto toho, aby odhalila tieto vzťahy. Kategóriou buržoáznej ekonómie je prirovnávať všetky tovary k zlatu a striebru ako ku všeobecnému ekvivalentu, javí sa im vzťah ich súkromných prác k úhrnej spoločenskej práci presne v tejto nezmyselnej forme. Sú to spoločensky platné, teda objektívne myšlienkové formy vyjadrujúce výrobné vzťahy tohto historicky určitého (*kapitalistického*) spoločenského výrobného spôsobu – tovarovej výroby. Všetky čary a preludy, ktoré za tovarovej výroby zahŕňajú produkty práce, odrazu miznú, keď prejdeme k iným formám výroby.

V temnom európskom stredoveku nachádzame samých závislých ľudí – nevoľníkov a zemepánov, vazalov a lénnych pánov, laikov a kňazov. No práve preto, lebo vzťahy osobnej závislosti sú základom spoločnosti, jednotlivé práce a výrobky nemusia dostať fantastickú podobu, odlišnú od ich reality. Vchádzajú do kolobehu spoločenského života ako naturálne služby a naturálne dávky. Nevoľnícka práca meria sa práve tak časom ako aj práca, ktorá vyrába tovary, ale každý nevoľník vie, že to, čo vynakladá v službe svojmu pánovi, je určité množstvo jeho osobnej pracovnej sily. Spoločenské vzťahy osôb v ich práci sa tu prejavujú v každom prípade ako ich vlastné, osobné vzťahy, a nie sú maskované spoločenskými vzťahmi vecí, produktov práce.

Je smiešny predsudok, že forma prvobytného pospolitého vlastníctva je špecificky slovanská alebo dokonca ruská forma. Je to praforma, ktorú môžeme dokázať u Rimanov, Germánov, Keltov, Indov. *Marx od tejto formy netovarovej práce materialistickou dialektikou odvodil bezprostredne zospoločenšteniú prácu budúceho socializmu (komunizmu) ihneď nižšie opísanú ako združenie slobodných ľudí.* Ak chceme skúmať spoločnú, t. j. bezprostredne zospoločenšteniú prácu, nemusíme sa vracieť k jej prvobytnej forme. Príklad nám poskytne vidiecky patriarchálny priemysel roľníckej rodiny, ktorá vyrába pre vlastnú potrebu obilie, dobytok, priadzu, plátno, odev atď. Tieto rozličné veci sú pre túto rodinu rozličnými výrobkami ich rodinnej práce, nestoja však oproti sebe ako tovary. Rozličné práce sú vo svojej naturálnej forme spoločenskými funkciami, pretože sú funkciami rodiny, ktorá má, podobne ako tovarová výroba, svoju vlastnú živelne vzniknutú deľbu práce. Rozdiely pohlavia a veku ako ja prírodné podmienky práce riadia deľbu práce v rodine a pracovný čas jednotlivých členov rodiny. Lenže meranie vynaložených individuálnych pracovných síl časom dáva tu už od samého počiatku prácam spoločenský charakter, pretože individuálne pracovné sily tu do počiatku pôsobia len ako orgány celkovej pracovnej sily rodiny.

Prestavme si napokon pre zmenu združenie slobodných ľudí, ktorí pracujú spoločnými výrobnými prostriedkami a uvedomele vynakladajú svoje početné individuálne pracovné sily ako jednu spoločenskú pracovnú silu. Úhrnný výrobok združenia slobodných ľudí je spoločenským výrobkom. Časť tohto výrobku slúži zase ako výrobné prostriedky. Ostáva spoločenskou. Ale druhú časť spotrebujú členovia združenia ako životné prostriedky. Treba ju preto medzi nimi rozdeľovať. Spôsob tohto rozdeľovania bude sa meniť podľa historického vývoja spoločnosti a stupňa výroby. Len kvôli paralele s tovarovou výrobou predpokladajme, že podiel každého výrobcu na životných prostriedkoch sa určuje jeho pracovným časom. Pracovný čas by teda hral dvojité úlohu. Spoločensky plánovité regulovanie pomeru medzi rozličnými pracovnými funkciami a rozličnými potrebami. Na

strane druhej, pracovný čas je mierou individuálnej účasti výrobcov na úhrnnej práci a teda i na individuálne spotrebovateľnej časti úhrnného produktu. Spoločenské vzťahy ľudí ostávajú tu priezračne jednoduché vo výrobe a v rozdeľovaní.

Staré spoločenské výrobné organizmy sú neporovnateľne jednoduchšie a priehľadnejšie než buržoázny výrobný organizmus, ale zakladajú sa buď na nezrelosti individuálneho človeka neodtrhnutého od rodových zväzkov s ostatnými ľuďmi, buď na bezprostredných vzťahoch nadvlády a poroby. Sú podmienené tým, že stupeň rozvoja produktivity práce je nízky. Táto skutočná obmedzenosť sa odráža ideálne v náboženstvách. Náboženský odraz skutočného sveta môže vôbec zmiznúť až podoba spoločenského životného procesu, t. j. hmotného výrobného procesu, zabaví sa hmlovitého, mystického závoja, keď bude ako produkt slobodne združených ľudí pod ich uvedomelou, plánovitou kontrolou. Ale to si vyžaduje taký hmotný základ spoločnosti čiže rad hmotných existenčných podmienok, ktoré sú samy živelné vzniknutým produktom vývinového procesu.

Buržoázny ekonómovia pokladajú buržoázny výrobný spôsob za večnú prirodzenú formu spoločenskej výroby. Preto u ekonómov, ktorí sa úplne zhodujú v tom, že veľkosť hodnoty sa meria pracovným časom, stretávame najpestrejšie a celkom protirečivé predstavy o peniazoch, t. j. o hodnotovej podobe všeobecného ekvivalentu. To sa najvypuklejšie prejavuje pri skúmaní bankovníctva, kde už nepostačuje bežná definícia peňazí. V protiklade k tomu je systém, ktorý v hodnote vidí len spoločenskú formu alebo skôr len jej odlesk zbavený všetkej substancie.

Klasická politická ekonómia od čias W. Pettyho skúma vnútorné súvislosti buržoáznych výrobných vzťahov. V protiklade k nej sa vulgárna ekonómia tacká len v rámci zdanlivých súvislostí, stále odznova prežúva materiál, dávno dodaný vedeckou politickou ekonómiou, aby prijateľným spôsobom vysvetlila takrečeno najhrubšie javy pre bežnú potrebu buržoázie, inak sa obmedzuje na to, že pedantsky systematizuje otrepané a samolúbe predstavy buržoáznych činiteľov výroby o ich vlastnom svete ako najlepšom zo všetkých svetov a vyhlasuje tieto predstavy za večné pravdy.

2/ KAPITOLA VÝMENNÝ PROCES

Aby veci mohli mať vzťah k sebe navzájom ako tovary, musia sa strázcovia tovarov chovať k sebe navzájom ako osoby, ktorých vôľa prebýva v týchto veciach, takže jeden majiteľ tovaru iba s vôľou druhého, teda každý z nich len prostredníctvom aktu vôle, im spoločného, si môže prisvojiť cudzí tovar tým, že scudzuje svoj vlastný tovar. Musia sa teda navzájom uznávať za súkromných vlastníkov. Tento právny vzťah, je vzťah medzi vôľami, v ktorom sa odzrkadľuje ekonomický vzťah. Obsah tohto právneho vzťahu čiže vzťahu medzi vôľami je daný samým ekonomickým vzťahom.

Oproti tomu Proudhon čerpá svoj ideál spravodlivosti z právnych vzťahov, ktoré zodpovedajú tovarovej výrobe, tým podáva aj dôkaz, že formu tovarovej výroby pokladá za večnú ako aj spravodlivosť. Potom chce podľa tohto ideálu pretvoriť skutočnú tovarovú výrobu. Proudhon neštuduje zákony tovarovej výroby a výmeny, ale pretvára spoločnosť na základe večných ideí.

Tovary nemajú úžitkovú hodnotu pre svojich majiteľov a majú úžitkovú hodnotu pre svojich nemajiteľov. Preto všetky tovary musia prejsť z rúk do rúk. A tento prechod tvorí výmenu tovarov a výmenou sa dostávajú do vzájomného vzťahu ako hodnoty a realizujú sa ako hodnoty. Tovary musia sa teda realizovať ako hodnoty prv, než sa môžu realizovať ako úžitkové hodnoty. Na druhej strane, tovary musia dokázať, že majú úžitkovú hodnotu, prv než sa môžu realizovať ako hodnoty. Ale iba výmena môže dokázať, že práca je užitočná pre

iných, či teda produkt uspokojuje nejaké cudzie potreby.

Peňažný kryštál je nevyhnutným produktom výmenného procesu, v ktorom sa rôzne produkty práce fakticky prirovnávajú a tým fakticky premieňajú na tovary. Historický proces výmeny rozvíja protiklad medzi úžitkovou hodnotou a hodnotou a potreba dať tomuto protikladu vonkajší výraz pre styk ženie k vytvoreniu samostatnej formy hodnoty tovaru, kým nedôjde k rozdvojeniu tovaru na tovar a peniaze. Teda v tej istej miere, v akej sa produkty práce premieňajú na tovary, premieňajú sa tovary na peniaze. To odhaľuje chytráctvo maloburžoázneho socializmu, ktorý chce zvečniť tovarovú výrobu a zároveň odstrániť „protiklad medzi peniazmi a tovarom“, teda samy peniaze, lebo jestvujú len v tomto protiklade.

Výmene tovarov sa začína tam, kde sa končia pospolnosti, v bodoch, kde sa stýkajú s cudzími pospolnosťami. Ale keď sa raz veci stali tovarmi vo vonkajšom styku, stávajú sa spätným pôsobením tovarmi aj v rámci pospolnosti. Stálym opakovaním sa výmen stáva pravidelným spoločenským procesom. V tej istej miere, v akej výmena tovarov prelamuje svoje úzke miestne hranice a tovarová hodnota sa teda rozvíja na zhmotnenie ľudskej práce vôbec, prechádza peňažná forma na tovary, ktoré sú do prírody vhodné pre spoločenskú funkciu všeobecného ekvivalentu, na drahé kovy. Rozdiel medzi veľkosťami hodnoty je čisto kvantitatívny, musí byť peňažný tovar schopný čisto kvantitatívnych rozdielov, musí teda mať také vlastnosti, aby sa dal deliť na ľubovoľné časti a zase poskladať z týchto častí. Zlato a striebro majú tieto vlastnosti od prírody.

Úžitková hodnota peňažného tovaru sa zdvojuje. Napríklad úžitková hodnota zlata slúži na výrobu prepychových predmetov a nadobúda aj formálnu úžitkovú hodnotu, ktorá vyviera z jeho špecifických spoločenských funkcií. Keďže všetky ostatné tovary sú len zvláštnymi ekvivalentmi peňazí, kým peniaze sú ich všeobecným ekvivalentom, „peniaze sú univerzálnym tovarom“.

Peniaze sú tovar. Striebro a zlato, razené či nerazené, hoci sa používajú ako meradlo pre všetky ostatné veci, sú tovarom práve tak ako víno, olej, tabak, šaty, alebo látky. Kapitál a bohatstvo kráľovstva sa nemôže skladať len z peňazí a práve tak nemožno nepokladať zlato a striebro za tovary. Pretože peniaze v určitých funkciách možno nahradiť púhymi znakmi peňazí, vznikol druhý omyl, že peniaze sú iba znaky. V tomto zmysle by bol každý tovar iba znakom. Ale ak sa za púhe znaky vyhlasujú spoločenské vlastnosti výrobného spôsobu, tak kapitalizmus je ľubovoľný produkt ľudskeho rozumu. To je náhľad osvietencov 18. storočia, aby zbavili tajomnosti ľudskej vzťahy, ktorých vznik ešte nevedeli vysvetliť.

Ekvivalentná forma tovaru nezahŕňa v sebe kvantitatívne určenie veľkosti jeho hodnoty. Ak vieme, že zlato sú peniaze, zato ešte nevieme, akú má hodnotu napríklad 10 libier zlata. Jeho vlastná hodnota sa určuje pracovným časom, nutným na jeho výrobu a vyjadruje sa v takom množstve hocakého iného tovaru, v ktorom je stelesnené rovnaké množstvo pracovného času. Takto sa stanoví relatívna veľkosť hodnoty zlata pri zdroji jeho výroby v bezprostrednom výmennom obchode. Len čo vstupuje do obehu ako peniaze, je jeho hodnota už daná. „Ak niekto vyťaží jednu uncu striebra za ten istý čas, ktorý by potreboval na výrobu jedného bušla obilia, bude unca striebra prirodzenou cenou bušla obilia, keby po objavení výdatnejších baní mohol získať dve unce striebra s rovnakou námahou ako predtým jednu uncu, bude bušel obilia v novej cene 10 šilingov práve tak lacný ako predtým v starej cene 5 šilingov, za inak rovnakých podmienok.“

Nie je ťažké pochopiť, že peniaze sú tovarom, ale ťažké je pochopiť, ako a prečo sa tovar stáva peniazmi. Vzniká zdanie, že vec, v ktorej sa vyjadruje veľkosť hodnoty inej veci, má svoju ekvivalentnú formu nezávisle od tohto vzťahu ako spoločenskú vlastnosť,

danú od prírody. Zdá sa, že všetky tovary vyjadrujú v inom tovare svoje hodnoty preto, lebo tento tovar sú peniaze. Takto tovary nachádzajú svoju hodnotu v tovare telese, ktoré jestvuje mimo nich. Tieto veci, zlato a striebro, sú zároveň bezprostredným vtelením všetkej ľudskej práce. Stadiaľ pochádza magický charakter peňazí. Preto hádanka peňažného fetiša je len hádankou tovarového fetiša, lenže v peniazoch je nápadnejšia a oslepuje zrak.

3/ KAPITOLA PENIAZE ČIŽE OBEH TOVAROV

1/ Miera hodnôt

V tomto spise pre zjednodušenie všade predpokladám, že peňažným tovarom je zlato.

Prvá funkcia zlata spočíva v tom, že tovarovému svetu dáva materiál pre vyjadrenie hodnoty. Takto funguje zlato ako všeobecná miera hodnôt a len touto funkciou sa zlato, tento špecifický ekvivalentný tovar predovšetkým stáva peniazmi.

Nie peniaze spôsobujú, že tovary sú navzájom merateľné. Naopak. Pretože všetky tovary ako hodnoty sú spredmetnenou ľudskou prácou, teda osebe navzájom merateľné, môžu svoje hodnoty spoločne merať tým istým špecifickým tovarom a tak tento tovar premieňať na svoju spoločnú mieru hodnôt čiže na peniaze.

Otázka, prečo peniaze ako „pracovné peniaze“ nepredstavujú bezprostredne pracovný čas sám, redukuje sa na otázku, prečo sa na základe tovarovej výroby musia produkty práce stať tovarmi, lebo premena na tovar zahrnuje v sebe jeho rozdvajenie na tovar a peňažný tovar, čiže redukuje sa na otázku, prečo súkromnú prácu nemožno pokladať za bezprostredne spoločenskú prácu. Tieto „pracovné peniaze“ na základe tovarovej výroby sú plytkým utopizmom. Owenove „pracovné peniaze“ práve tak nie sú „peniazmi“ ako lístok do divadla. Owen predpokladá bezprostredne zospoločenštnú prácu, t. j. formu výroby, diametrálne protikladnú tovarovej výroby. Pracovná potvrdenka len konštatuje individuálny podiel výrobcu na úhrnnej práci a jeho individuálny nárok na časť úhrnného výrobku, určenú na spotrebu. Ale Owenovi ani neprišlo na um, aby predpokladal tovarovú výrobu a zároveň, aby sa usiloval odstrániť jej nevyhnutné podmienky nejakými kumštami s peniazmi.

Vyjadrenie hodnoty tovaru v zlate: 1 tona železa = 2 uncám zlata. Nekonečný rad relatívnych výrazov hodnoty stáva sa spoločensky daný v cenách tovarov. Čítame položky nejakého cenníka a veľkosť hodnoty peňazí je vyjadrená vo všetkých možných tovaroch. Naproti tomu peniaze nemajú cenu. Cena, čiže peňažná forma hodnoty je, tak isto ako každá forma hodnoty, odlišná od hmatateľne reálnej telesnej formy tovarov, je to len ideálna čiže len v predstave existujúca forma. Keďže vyjadrenie hodnôt tovarov v zlate má ideálny charakter, možno na ceny použiť tiež len v predstave existujúce čiže ideálne zlato. Každý majiteľ tovaru vie, že svoje tovary ešte nepremenil na zlato, ak ich hodnote dáva formu ceny. Vo svojej funkcii miery hodnôt slúžia teda peniaze len ako v predstave existujúce čiže ideálne peniaze. Ale cena úplne závisí od reálneho peňažného materiálu. Hodnota, t. j. množstvo ľudskej práce, ktoré obsahuje napríklad tona železa, vyjadruje sa v takom predstavovanom množstve peňažného tovaru, ktoré obsahuje práve toľko práce.

Tovarové hodnoty sa teda zmenili na rozlične veľké v predstave existujúce množstvá zlata. A tu vzniká technická nutnosť previesť ich na pevne stanovené množstvo zlata ako jednotku miery. Ďalším delením na alikvotné časti sa táto jednotka miery rozvíja v meradlo. Prv než sa zlato stalo peniazmi, malo už takéto meradlo vo svojich váhových jednotkách. Peniaze sú mierou hodnôt ako spoločenské stelesnenie ľudskej práce. A peniaze sú

meradlom cien ako stanovená váha kovu. Pre meradlo cien treba stanoviť určitú váhu ako jednotku miery, a túto funkciu plní tým lepšie, čím je nemeniteľnejšie. Ale ako miera hodnôt môže zlato slúžiť len preto, lebo samo je produktom práce, teda potencionálne je premenlivou hodnotou.

Predovšetkým je jasné, že zmenou hodnoty zlata nijako neprekáža zlato v jeho funkcii meradla cien. Nech sa akokoľvek mení hodnota zlata, rozdielne množstvá zlata ostávajú vždy navzájom v tom istom pomere. Keďže sa váha jednej unce zlata vonkoncom nemení, zlato ako pevné meradlo cien koná vždy tú istú službu, nech by sa jeho hodnota zmenila akokoľvek.

Zmena hodnoty zlata neprekáža zlato ani v jeho funkcii miery hodnoty. Táto zmena postihuje všetky tovary súčasne, teda za inak rovnakých podmienok nemení ich relatívne hodnoty, hoci sa teraz všetky hodnoty vyjadrujú vo vyšších alebo nižších cenách v zlate než prv.

Cena je peňažným názvom práce, spredmetnenej v tovare. Veľkosť hodnoty tovaru je proces vo vzťahu k spoločenskému pracovnému času, S premenou veľkosti hodnoty na cenu javí sa tento nevyhnutný vzťah ako výmenný vzťah tovaru k peňažnému tovaru. Ale v tomto pomere hodnoty a ceny, ako aj v pomere hodnoty tovaru k spoločenskému pracovnému času, vzniká možnosť odchýlky ceny od veľkosti hodnoty. Toto nie je nedostatok tejto formy – naopak, tým sa cenová forma stáva primeranou takému spôsobu výroby, v ktorom pravidlo si môže prekliessniť cestu len ako slepo pôsobiaci zákon vzájomne sa vyrovnávajúcich nepravidelností.

Lenže forma ceny pripúšťa nielen možnosť kvantitatívnej nezhody medzi veľkosťou hodnoty a cenou, t. j. medzi veľkosťou hodnoty a jej vlastným peňažným výrazom, ale cena vôbec prestáva byť výrazom hodnoty, hoci peniaze sú formou hodnoty tovarov. Veci, ktoré nie sú tovarom ako svedomie, česť, môžu ich majitelia predať, a tak môžu svojou cenou nadobudnúť tovarovú formu. Na druhej strane, cena neobrábanej pôdy, ktorá nemá hodnotu, lebo v nej nie je spredmetnená ľudská práca, skrýva hodnotový vzťah.

2/ Obeživo

a/ Metamorfóza tovarov

Keď sa raz tovar dostane na miesto, kde slúži ako úžitková hodnota, vypadne zo sféry tovarovej výmeny a vchádza do sféry spotreby. Nás tu zaujíma jedine sféra výmeny. Preto celý proces budeme skúmať z hľadiska zmeny foriem tovarov, čiže ich metamorfózu, ktorá sprostredkúva spoločenskú výmenu látok.

Vonkoncom chybné chápanie tejto zmeny foriem, treba pripísať okolnosti, že každá zmena formy sa uskutočňuje vo výmene dvoch tovarov: obyčajného tovaru a peňažného tovaru. Ak si všimneme výlučne tento hmotný moment, výmenu tovaru za zlato, unikne našej pozornosti, že zlato, vzaté ako tovar, nie sú peniaze a že ostatné tovary sa cenami sami uvádzajú do vzťahu ku zlatu ako k svojej vlastnej peňažnej podobe.

Výmenný proces vytvára rozdvojenie tovaru na tovar a peniaze, vonkajší protiklad, v ktorom tovary vyjadrujú svoj vnútorný protiklad medzi úžitkovou hodnotou a hodnotou. Reálne je tovar úžitkovou hodnotou a jeho hodnota sa prejavuje len ideálne v cene, vyjadrujúcej jeho vzťah k zlatu, ktoré stojí proti nemu ako reálna podoba jeho hodnoty. Naopak, hmota zlata vystupuje len ako zhmotnenie hodnoty, len ako peniaze. Tieto protikladné formy tovarov sú skutočné formy ich pohybu vo výmennom procese.

Výmenný proces tovaru sa teda odohráva v dvoch protikladných a navzájom sa doplňujúcich metamorfózach - v premene tovaru na peniaze a v jeho spätnej premene z.

peňazí na tovar. Proces výmeny tovaru sa teda uskutočňuje v tomto striedaní foriem:

Tovar (T) - Peniaze (P) - Tovar (T).

Tovar (T) - Peniaze (P). Prvá metamorfóza tovaru čiže predaj. Spoločenská deľba práca robí prácu majiteľa tovaru práve tak jednostrannou, ako sú jeho potreby mnohostranné. Práve preto je preň jeho vlastný výrobok len výmennou hodnotou. Tovar musí byť úžitkovou hodnotou pre majiteľa peňazí. Preto práca, vynaložená na tovar, musí byť vynaložená v spoločensky užitočnej forme čiže musí sa osvedčiť ako ohnivko spoločenskej deľby práce.

Predpokladajme, že sa výrobok osvedčil ako úžitková hodnota, a preto priťahuje peniaze. Teraz sa vynára otázka: koľko peňazí? Pravda, otázka je už vopred zodpovedaná v cene tovaru, v ukazovateľovi veľkosti jeho hodnoty. Povedzme, že výrobca vynaložil priemerný spoločenský nutný pracovný čas. Cena tovaru je teda len peňažným názvom množstva spoločenskej práce, spredmetneného v tovare. Ale sa môže stať, že čo bolo včera spoločensky nutný pracovný čas na výrobu tovaru, dnes ním prestalo byť a majiteľ peňazí to dokazuje majiteľovi tovaru v cenách jeho konkurencie. Ale ak trh nemôže pohltiť celé množstvo určitého tovaru, výsledkom bude, že na toto úhrnné množstvo tovaru bolo použité viac pracovného času, než je spoločensky nutné.

Ako vidíme, tovar miluje peniaze, ale cesta pravej lásky nikdy nie je rovná. Majitelia tovarov objavujú, že tá istá deľba práce, ktorá z nich robí nezávislých súkromných výrobcov, robí zároveň od nich samých nezávislým spoločenský výrobný proces a ich vlastné vzťahy v tomto procese, objavujú, že sa vzájomná nezávislosť osôb dopĺňa sústavou všestrannej vecnej závislosti.

Deľba práce mení produkt na tovar, a tým si vynucuje jeho premenu na peniaze. Jednému majiteľovi tovaru nahrádza zlato jeho tovar a druhému nahrádza tovar jeho zlato. Aby zlato mohlo fungovať ako peniaze, musí vstúpiť na trh tovarov pri zdroji jeho výroby, tam, kde sa ako bezprostredný produkt práce vymieňa za iný produkt práce tej istej hodnoty.

Peniaze (P) – Tovar (T). Druhá čiže záverečná metamorfóza tovaru: kúpa. Peniaze sú absolútne cudziteľným tovarom. Peniaze sčítajú všetky ceny. Pretože tovar, keď sa premení na peniaze, zmizne ako taký, nevidno na peniazoch, ako sa dostali do rúk majiteľa a čo sa vlastne na peniaze premenilo. Peniaze nesmrdia nech je ich pôvod akýkoľvek.

Obe protikladné pohybové fázy metamorfózy tovaru tvoria kolobeh: tovarová forma, zvlieknutie tovarovej formy a návrat k tovarovej forme. Kolobeh, ktorý opisuje rad metamorfóz každého tovaru, prepleť sa nerozlučne s kolobehmi iných tovarov. Celkový proces predstavuje obeh tovarov.

Obeh tovarov sa nielen formálne, ale podstatne líši od bezprostrednej výmeny výrobkov. Spomeňme proces T – P – T. Tkáč vymení plátno za bibliu (uskutoční T – P – T), vlastný tovar za cudzí. Ale to je pravda, len pokiaľ ide o neho. Predavačovi biblie (tiež T – P – T) ani neprišlo na um, že bibliu vymieňa za plátno, ako tkáč netuší, že pšenica bola vymenená za jeho plátno. Môže sa prihodiť, že osoby kupujú jeden od druhého, ale takýto vzťah nevyplýva z podmienok obehu tovarov. Obeh tovarov vyvíja celý komplex spoločenských súvislostí, ktoré majú charakter vzťahov, daných prírodou a celkom sa vymykajú kontrole konajúcich osôb. Tkáč môže predat plátno, len preto, že roľník už predal pšenicu, predajca biblie ju môže predat, lebo tkáč už predal plátno.

Proces obehu sa práve preto ani nekončí – na rozdiel od bezprostrednej výmeny výrobkov – keď si úžitkové hodnoty vystriedajú miesta alebo majiteľa. Peniaze nezmiznú preto, lebo nakoniec vypadnú z radu metamorfóz jedného tovaru. Usadzujú sa stále odznova na tých miestach obehu, ktoré tovary práve uprázdnil. Z obehu vypadne plátno, na jeho miesto nastupujú peniaze, vypadne z obehu biblia, na jej mieste nastupujú peniaze. Z

každého póru obehu sa neustále potia peniaze.

Niž nemôže byť naivnejšie než dogma, že obeh tovarov vytvára nevyhnutnú rovnováhu medzi predajmi a kúpami, pretože každý predaj je kúpou a naopak. Nikto nemôže predať, ak niekto iný nekúpi. Ale nikto nemusí hneď kupovať len preto, lebo sám predal. Protiklad súkromnej práce, ktorá sa musí súčasne prejavovať ako bezprostredne spoločenská práca, toto imanentné protirečenie nadobúda v protikladoch metamorfózy tovarov rozvinuté formy svojho pohybu. Tieto formy zahrnujú v sebe možnosť kríz, no iba ich možnosť. Ako sprostredkovateľ obehu tovarov nadobúdajú peniaze funkciu obeživa.

b/ Obeh peňazí

Obeh peňazí je neprestajným jednotvárnym opakovaním toho istého procesu. Tovar je vždy na strane predávajúceho, peniaze sú vždy na strane kupujúceho. Fungujú ako kúpny prostriedok tým, že realizujú cenu tovaru. Peniaze stále vytlačujú tovary zo sféry obehu tým, že sa stále stávajú na ich miesto v obeh. Preto, hoci pohyb peňazí je iba výrazom obehu tovarov, zdá sa, ako by bol obeh tovarov, naopak, len výsledkom pohybu peňazí.

Peniazom pripadá funkcia obeživa len preto, lebo sú samostatnou hodnotou tovarov. Preto je pohyb peňazí ako obeživa v skutočnosti len pohybom vlastnej formy tovaru. Ten istý peniaz sa dostáva k predávajúcemu ako odcudzená podoba tovaru a opúšťa ho ako absolútne cudzie podoba tovaru. V často opakovanom premiestňovaní toho istého peniaza odzrkadľuje sa prepletanie nescíselných metamorfóz tovarového sveta vôbec. Rozumie sa samo sebou, že toto platí len o forme jednoduchého tovarového obehu, ktorú tu skúmame.

Peniaze ako obeživo sa stále zdržujú vo sfére obehu a stále sa v nej potulujú. Vynára sa teda otázka, koľko peňazí táto sféra stále potrebuje. Keďže forma obehu, ktorou sa tu zaoberáme, stavia vždy tesne proti sebe tovar a peniaze – je masa obeživa, potrebná na proces obehu všetkých tovarov, už určená sumou cien tovarov. V skutočnosti peniaze len predstavujú reálnu sumu zlata, ktorá je ideálne už vyjadrená v sume cien tovarov. Je preto samozrejmé, že obe tieto sumy sú rovnaké. Vieme však, že ak sa hodnota tovarov nezmení, ich ceny sa menia podľa toho, ako sa mení hodnota samého zlata, stúpajú ak hodnota zlata klesá a klesajú, ak jeho hodnota stúpa. A masa obiehajúcich peňazí musí v tomto istom pomere stúpať alebo klesať. Videli sme, že sféra obehu tovaru má dieru (*krajiny ťažby zlata*) kadiaľ do tejto sféry vniká zlato.

Ak je hodnota zlata daná a masa tovarov je daná, zväčšuje alebo znižuje sa masa obiehajúcich peňazí podľa kolísania cien tovarov. Či už zmena cien tovarov odzrkadľuje skutočné zmeny hodnôt alebo iba kolísanie trhových cien, účinok na masu obeživa je ten istý. Ale napríklad 2 peniaze môžu vykonať rad metamorfóz tovarov, ale musia nasledovať časovo za sebou. Pre daný časový úsek procesu obehu: suma cien tovarov sa vydolí počtom obrátov rovnomerných peniazov = masa peňazí fungujúcich ako obeživo. Tento zákon má všeobecnú platnosť.

Zákon, podľa ktorého sa množstvo obeživa určuje sumou cien obiehajúcich tovarov a priemernou rýchlosťou obehu peňazí, možno vyjadriť aj tak, že pri danej sume hodnôt tovarov a pri danej priemernej rýchlosti ich metamorfóz závisí množstvo obiehajúcich peňazí alebo peňažného materiálu (*ako sú tlačene papierové peniaze*) od ich vlastnej hodnoty. Ilúzia, že je tomu azda naopak, že ceny tovarov sa určujú množstvom obeživa a že toto množstvo sa zase určuje množstvom peňažného materiálu, ktorý je v krajine, pochádza z absurdnej hypotézy, že tovary vchádzajú do procesu obehu bez hodnoty.

c/ Minca, znak hodnoty

Z funkcie peňazí ako obeživa vzniká ich mincová podoba. Váhová časť zlata, predstavená v cene čiže v peňažnom názve tovarov, musí v obehu vystupovať proti tovarom ako rovnomenný kus zlata čiže minca. Podobne ako stanovenie meradla cien, aj razenie mincí prislúcha štátu. Zlatá minca a zlato v prútoch sa teda líšia len svojím tvarom, a zlato možno stále premieňať z jednej formy do druhej. V obehu sa zlaté mince opotrebovávajú. Zlatý titul mince sa rozchádza s jej zlatou substanciou, nominálny obsah s reálnym obsahom. Rovnomerné zlaté mince začínajú mať rozličnú hodnotu, pretože majú rozličnú váhu. Zlato ako obeživo sa odchyľuje od zlata ako meradla cien, tým aj prestáva byť ekvivalentom tovarov, ktorý ceny realizuje. Dejiny týchto zmätkov tvoria dejiny mincovníctva až do 18. storočia.

Ak obchod peňazí sám oddeľuje reálny obsah mince od jej nominálneho obsahu, jej existencie ako kovu od jej funkčnej existencie, tak skrýva v sebe aj možnosť nahradiť kovové peniaze v ich funkciách mincí známkami z iného materiálu čiže symbolmi. Kovový obsah strieborných a medených známk sa určuje ľubovoľne zákonom. Mincová existencia zlata sa plne odľučuje od jeho hodnotovej substance. Veci, ktoré relatívne nemajú nijakú hodnotu, kusy papiera, môžu teda fungovať namiesto zlata ako mince. Pri kovových peňažných známkach je ich čisto symbolický charakter zastretý. Pri papierových peniazoch sa tento charakter stáva úplne zreteľným. Tu ide len o štátne papierové peniaze s núteným kurzom. Naproti tomu úverové peniaze predpokladajú podmienky, ktoré sú nám v jednoduchom tovarovom obehu ešte neznáme. Papierové peniaze vznikajú z funkcie peňazí ako obeživa, tak úverové peniaze vznikajú z funkcie peňazí ako platidla.

Kusky papiera, na ktorých sú vytlačené peňažné názvy, pokiaľ obiehajú skutočne namiesto rovnomennej sumy zlata, odzrkadľujú sa v ich pohybe len zákony skutočného peňažného obehu. Špecifický zákon obehu papierových peňazí môže vyplývať len z ich vzťahu k zlatu, len z toho, že zastupujú zlato. A tento zákon jednoducho znie, že vydávanie papierových peňazí treba obmedziť na také množstvo, v akom by skutočne obiehало zlato, ktoré papierové peniaze symbolicky predstavujú. Ak sa však dnes naplnia papierovými peniazmi všetky kanály obehu v plnej miere, môžu byť zajtra v dôsledku kolísania tovarového obehu preplnené. Stráca sa akákoľvek miera. Ale ak papierové peniaze prekročia svoju mieru, t. j. množstvo rovnomenných zlatých mincí, ktoré by skutočne mohlo obiehať, predstavujú papierové peniaze v tovarovom svete len to množstvo zlata, ktoré určujú imanentné zákony tovarového sveta, teda množstvo, ktoré jedine môžu reprezentovať. Teda ak určitá masa papierových peňazí predstavuje podľa svojho názvu napríklad 2 unce zlata, kým reálne nahradzuje len 1 uncu, výsledok je ten istý, ako keby sa zmenilo zlato vo svojej funkcii miery cien. Tie isté hodnoty, ktoré sa predtým vyjadrovali v cene rovnajúcej sa 1 peňažnému znaku, vyjadrujú sa teraz v 2 peňažných znakoch.

Vynára sa napokon otázka, prečo možno zlato nahradiť znakmi samého zlata, ktoré nemajú nijakú hodnotu? Kusky zlata sú čírou mincou čiže obeživom práve len dotiaľ, dokiaľ sú skutočne v obehu. To však neplatí pre tú minimálnu masu zlata, ktorú možno nahradiť papierovými peniazmi. Táto minimálna masa zlata sa stále nachádza vo sfére obehu, funguje neprestajne ako obeživo. Práve preto v procese, v ktorom peniaze stále prechádzajú z rúk do rúk, stačí číro symbolická existencia peňazí. Ako pominateľný objektivizovaný odraz cien tovarov slúžia peniaze len ako znaky seba samých, a preto ich možno nahradiť znakmi. Je len nutné, aby znak peňazí mal svoju vlastnú objektívne spoločenskú platnosť a túto nadobúda papierový symbol núteným kurzom.

3/ Peniaze

Tovar, ktorý funguje ako miera hodnôt, a preto – či už vo svojej telesnej podobe alebo prostredníctvom svojich zástupcov - aj ako obeživo, sú peniaze. Zlato (alebo striebro) sú teda peniaze. Zlato funguje ako peniaze, kde musí vystupovať vo svojej zlatej telesnosti, jednak tam, kde už plní samo o sebe alebo prostredníctvom zástupcov adekvátnu existenciu hodnoty čiže jedine adekvátnu existenciu výmennej hodnoty proti všetkým ostatným tovarom, ktoré vystupujú ako úžitkové hodnoty.

a/ Tvorenie pokladov

Pri rozvinutejšej tovarovej výrobe si musí každý tovarový výrobca zaistiť určitú „spoločensky uznanú zálohu“. „Peniaze sú záloha.“ Týmto na všetkých bodoch obehu vznikajú zlaté poklady najrozličnejšieho obsahu. S rozširovaním tovarového obehu vzrastá moc peňazí, tejto vždy pohotovej, absolútnej spoločenskej formy bohatstva. Keďže na peniazoch nevidno, čo sa na ne premenilo, mení sa na peniaze všetko, či už je to tovar alebo nie. Všetko sa stáva predmetom predaja a kúpy. Obeh sa stáva veľkou spoločenskou retortou (ohňovzdornou nádobou) , do ktorej všetko vletí, aby z nej vyšlo ako peňažný kryštál. Ale peniaze samy sú tovarom, vonkajšou vecou, ktorá sa môže stať súkromným vlastníctvom hocikoho. Spoločenská moc sa takto stáva súkromnou mocou súkromnej osoby.

Pravda, hodnota peňazí sa mení, či už v dôsledku zmeny ich vlastnej hodnoty, alebo v dôsledku zmeny hodnoty tovarov. To však nebráni tomu, že 200 uncí zlata je viac hodnoty než 100 uncí zlata, že kovová naturálna forma tejto veci ostáva všeobecnou ekvivalentnou formou všetkých tovarov, bezprostredne spoločenským vtelením všetkej ľudskej práce.

Tvorenie pokladov plní rôzne funkcie v ekonómii kovového obehu. Jeho prvá funkcia vyviera z podmienok obehu zlatej mince. Aby skutočne obiehajúca peňažná masa vždy zodpovedala stupňu nasýtenosti sféry obehu, množstvo zlata v danej krajine musí byť väčšie než množstvo, ktoré plní funkciu mincí. Túto podmienku plnia peniaze vo forme pokladov. Tieto prílivy a odlivy peňazí sa samy regulujú bez akejkoľvek pomoci politikov.

b/ Platidlo

V bezprostrednej forme tovarového obehu, ktorou sme sa dosiaľ zaoberali, bola tu tá istá veľkosť hodnoty vždy dvojmo: ako tovar na jednom póle, ako peniaze na protikladnom póle. Lenže s vývinom tovarového obehu vyvíjajú sa vzťahy, ktorými sa scudzenie tovary časovo odlučuje od realizácie ich ceny. Jeden druh tovaru si vyžaduje dlhší čas na svoju výrobu, iný druh kratší čas. Výroba tovarov sa viaže na rozličné ročné obdobia. Jeden tovar sa rodí v mieste svojho trhu, iný tovar musí putovať na vzdialený trh. Jeden majiteľ tovaru môže teda vystúpiť ako predávajúci skôr, než druhý môže vystúpiť ako kupujúci. Transakcie sa riadia podľa podmienok výroby tovarov. Na druhej strane používanie určitých druhov tovarov, napríklad domu, sa predáva na určitý čas. Až po uplynutí termínu dostane kupujúci skutočnú úžitkovú hodnotu tovaru. To sú najjednoduchšie z týchto vzťahov. Jeden majiteľ tovaru predáva existujúci tovar, druhý kupuje iba ako predstaviteľ budúcich peňazí. Predávajúci sa stáva veriteľom (*verí!*), kupujúci dlžníkom. Keďže sa tu metamorfóza tovaru mení, nadobúdajú aj peniaze inú funkciu. Stávajú sa platidlom.

Úlohy veriteľa a dlžníka vznikajú tu z jednoduchého tovarového obehu. Zmena formy tovarového obehu vtlačá túto novú pečať predávajúcemu a kupujúcemu. Tie isté úlohy môžu však vzniknúť aj nezávisle od tovarového obehu. Napríklad triedny boj antického sveta

vystupuje hlavne vo forme boja medzi veriteľmi a dlžníkmi, a v Ríme sa končí záhubou plebejského dlžníka, ktorého nahradí otrok. V stredoveku sa končí tento boj záhubou feudálneho dlžníka, ktorý stráca svoju politickú moc spolu s feudálnou ekonomickou základňou. Avšak dnes vzťah medzi veriteľom a dlžníkom má formu peňažného vzťahu a odzrkadľuje antagonizmus hlbšie ležiacich ekonomických životných podmienok.

Peniaze fungujú teraz, po prvé, ako mera hodnoty pri určovaní ceny predaného tovaru. Jeho zmluvne stanovená cena meria záväzkov kupca, t. j. sumu peňazí, ktorú má zaplatiť na určitý termín. Po druhé, peniaze fungujú ako ideálny kúpny prostriedok. Hoci jestvujú len vo forme peňažného záväzku kupca, predsa tovar prechádza z rúk do rúk. Až v čase splatnosti vstupuje platidlo naozaj do obehu, t. j. peniaze prechádzajú z rúk kupca do rúk predavača. Platidlo vstupuje do obehu, ale iba potom, keď tovar už z neho vystúpil.

V každom určitom časovom úseku procesu obehu predstavujú splatné záväzky sumu cien tých tovarov, ktorých predajom tieto záväzky vznikli. A pohyb platidla vyjadruje túto už existujúcu hodnotovú podobu. Súčasnosť a súbežnosť predajov obmedzujú možnosť nahradiť masu peňazí rýchlosťou obehu. Tie isté okolnosti naopak, tvoria novú páku pri úspore platidiel. Ostáva vyrovnať už len pasívnu bilanciu. Čím väčšia je koncentrácia platieb, tým je relatívne menšia bilancia, teda tým menšia je masa obiehajúcich platidiel.

Funkcia peňazí ako platidla zahrnuje v sebe bezprostredné protirečenie. Pokiaľ sa platby vyrovnávajú, peniaze fungujú len ideálne ako počítacie peniaze čiže ako miera hodnôt. Pokiaľ treba vyrovnávať skutočné platby, nevystupujú peniaze ako obeživo, ale ako samostatná existencia výmennej hodnoty, ako absolútny tovar. Toto protirečenie, že úhrada záväzkov platidla má formu hodnoty tovaru sa ukazuje vo fáze výrobných a obchodných kríz. (Túto krízu treba odlišovať od peňažnej krízy, ktorá môže vzniknúť samostatne, takže na priemysel a obchod pôsobí len spätne. Hybným centrom týchto kríz je peňažný kapitál, a preto ich bezprostrednou sférou sú banky, burzy, financie.) Rozoberaná kríza podnetom z výroby a obchodu nastáva len tam, kde sa nepretržitá reťaz platieb a umelá sústava ich vyrovnávania úplne vyvinuli. Pri všeobecných poruchách tohto mechanizmu, nech už vznikli z hocičoho, peniaze sa náhle a bezprostredne menia z číro ideálnej podoby počítacích peňazí na cvendziace mince. Teraz ich už nemožno nahradiť všednými tovarmi. Ešte len nedávno prosperitou opojený buržoa vyhlasoval peniaze za márný prelud: „Len tovar sú peniaze.“ Teraz sa celý svetový trh ozva volaním: „Len peniaze sú tovar!“ Ako jeleň ručí po čerstvej vode, tak buržuova duša piští po peniazoch, po tom jedinom bohatstve. Za tejto krízy je ľahostajná aj forma, v ktorej sa peniaze prejavujú. Hlad po peniazoch ostáva rovnaký, či už treba platiť zlatom alebo úverovými peniazmi, povedzme, bankovkami.

Tento náhly zvrat od úverového systému k monetárnemu systému pridáva k praktickej panike teoretický strach a buržuovia s hrôzou žasnú nad nepreniknuteľným tajomstvom ich vlastných vzťahov. Chudobní nemajú prácu, lebo boháči nemajú peniaze, aby ich zamestnávali, hoci, ako aj predtým, majú tú istú pôdu a tie isté pracovné sily na výrobu životných prostriedkov a šiat. A to je pravé bohatstvo národa, a nie peniaze.

Ak skúmame teraz úhrnnú sumu peňazí, ktoré obiehajú v danom časovom úseku, vysvitne, že sa táto suma pri danej rýchlosti obehu obeživa a platidiel rovná sume cien tovarov, ktoré sa majú realizovať, plus suma splatných platieb, mínus platby, ktoré sa navzájom vyrovnávajú, a napokon mínus počet obrátov, v ktorých ten istý peniaz funguje striedavo hneď ako obeživo, hneď ako platidlo. Obiehajú peniaze, predstavujúce také tovary, ktoré boli už dávno vyňaté z obehu. Obiehajú tovary, ktorých peňažný ekvivalent sa zjaví až v budúcnosti. Na druhej strane uzavierané a splatné záväzky sa vonkoncom nedajú navzájom merať.

„Suma predajov a zmlúv, uzavretých za určitý deň sa v prevažnej väčšine prípadov rozplynie v najrozličnejších zmenkách vystavených na množstvo peňazí, ktoré bude v obehu vo viac–menej vzdialených dňoch... Dnes vystavené zmenky a poskytnuté úvery sa vôbec nemusia podbať uzatvoreným zajtra, ani čo do množstva, ani čo do úhrnnej sumy, ani čo do lehôt. Ba čo viac, mnohé z dnešných zmeniek a úverov, keď budú splatné, sa zbiehajú s mnohými záväzkami, ktoré pochádzajú z celkom neurčitých dátumov. Zmenky vystavené na 12, 6 a 3 mesiace alebo 1 mesiac, sa často stretnú, a tak mimoriadne zväčšujú celkovú sumu záväzkov splatných v určitý deň... By a Banker in England, Edinburg 1845.“

Úverové peniaze vznikajú bezprostredne z funkcie peňazí ako platidla tým, že dlhopisy za predané tovary zase samy obiehajú, a tak prenášajú tieto pohľadávky na druhých. Na druhej strane v tej miere, v akej sa rozširuje úverníctvo, rozširuje sa aj funkcia peňazí ako platidla. V tejto funkcii peniaze nadobúdajú svoje vlastné formy existencie, v ktorých sa usadzujú vo sfére veľkých obchodných transakcií. Peniaze sa stávajú všeobecným tovarom zmlúv. „Obchodný styk sa tak zmenil, že namiesto výmeny statkov za statky, namiesto dodávky a odberu nastupuje teraz predaj a platenie. Všetky obchodné transakcie ... sú teraz už číro peňažné transakcie. Londýn 1710. „Peniaze sa stali katom všetkých vecí. Finančné umenie je „retortou“ (nádoba k zmene fyzických a chemických vlastností), v ktorej sa vyparuje hrozné množstvo statkov a životných prostriedkov, aby sa získal tento neblahý extrakt. Peniaze vypovedajú vojnu celému ľudskému pokoleniu. Economistes financiers, Paríž 1843.“ Kým tvorenie pokladov mizne ako forma obohacovania s rozvojom buržoáznej spoločnosti, vzrastá vo forme tvorenia rezervného fondu platidiel.

c/ Svetové peniaze

Vo svetovom obchode rozvíjajú tovary svoju hodnotu univerzálne. Až na svetom trhu fungujú peniaze zlato a striebro v planom rozsahu ako tovar, ktorého naturálna forma je zároveň bezprostredne spoločenskou formou uskutočnenia ľudskej práce in abstracto. Spôsob ich existencie sa stáva adekvátnym ich pojmu. Svetové peniaze fungujú ako všeobecné platidlo, ako všeobecný kúpny prostriedok. Funkcia platidla, prostriedku na vyrovnávanie medzinárodných bilancií prevláda. Napokon slúžia ako absolútne spoločenské zhmotnenie bohatstva tam, kde nejde ani o kúpu, ani o platbu, ale o prenesenie bohatstva z jednej krajiny do druhej a kde toto prenesenie v tovarovej forme nie je možné buď pre nepriaznivú konjunktúru tovarového trhu, alebo preto, že sám účel prenesenia bohatstva vyžaduje v danom prípade peňažnú formu. Napríklad pri peňažných pôžičkách na vedenie vojny alebo na pomoc bankám obnoviť platby v hotovosti vyžaduje sa hodnota práve v peňažnej forme.

Ako pre svoj vnútorný obeh, tak aj pre obeh na svetovom trhu potrebuje každá krajina určitý rezervný fond. Mechanizmus rezervných fondov umožňuje vyrovnávať všetky nutné medzinárodné záväzky, a to bez nejakej badateľnej podpory zo všeobecného fondu obehu a bez nejakých znepokojujúcich výkyvov zmenkového kurzu, ako je ľahkosť, s akou Francúzsko bolo schopné v rokoch 1871 – 1873 za 30 mesiacov zaplatiť milióny libier št. vojnovú náhradu (aj za porážku Parížskej komúny), taktiež v značnej miere v kovových peniazoch. Pre túto úlohu je vždy potrebný skutočný peňažný tovar, ozajstné zlato a striebro.

Zlatý a strieborný prúd plynie dvoma smermi. Na jednej strane sa valí od svojich zdrojov a zaplavuje celý svetový trh. „Peniaze sa rozdeľujú medzi národy podľa ich potrieb ... tým, že sú priťahované výrobkami.“ „Bane sú dostatočne výdatné, aby každému národu dodali potrebné množstvo.“ Tento prvý pohyb sa uskutočňuje priamou výmenou národnej

práce, realizovanej v tovaroch, za prácu krajín, vyrábajúcich zlato a striebro. Na druhej strane zlato a striebro neustále prúdia sem a tam medzi rozličnými národnými sférami obehu a v tomto svojom pohybe sledujú neprestajné výkyvy zmenkového kurzu. „Zmenkové kurzy stúpajú a klesajú, v určitých obdobiach roka sú nepriaznivé pre nejaký národ a v iných obdobiach sú preň zase priaznivé. Nicolas Barbon (1640 – 1698)“

Krajiny obmedzujú poklady, sústredné vo veľkých masách v rezervoároch bánk, na minimum, ktoré je potrebné pre ich špecifické funkcie. Tieto rôzne funkcie sa môžu dostať do nebezpečného konfliktu, len čo sa k nim pridruží funkcia fondu na zistenie výmeny bankoviek za zlato. Až na určité výnimky nápadne preplnenie rezervoárov pokladov nad ich priemernú hladinu znamená viaznutie tovarového obehu čiže prerušenie plynulého toku metamorfóz tovarov.

Peniaze, ktoré preyšujú množstvo, bezpodmienečne potrebné pre vnútorný obchod, predstavujú mŕtvy kapitál, neprinášajú krajine, v ktorej sa nachodia nijaký zisk, iba ak ich v zahraničnom obchode dovážajú a vyvážajú. „Peniaze sú len tukom politického tela, a preto ak ich je priveľa, prekážajú mu v pohyblivosti, ak ich je primálo, robia ho nemocným podobne ako tuk uľahčuje pohyb svalov, živý pri nedostatku potravy, vyplňa priehlbiny tela a krásli ho, tak aj v štátnom tele peniaze zrýchľujú jeho činnosť, živia ho potravinami zo zahraničia v čase keď je doma drahota, vyrovnávajú dlhy a okrášľujú celok, pravda – uzaviera sir William Petty (1623 - 1687) ironicky – okrášľujú najmä jednotlivé osoby, ktoré ich majú hojne.“

KAPITÁL I: Oddiel druhý PREMENA PEŇAZÍ NA KAPITÁL

4/ KAPITOLA PREMENA PEŇAZÍ NA KAPITÁL

1/ Všeobecný vzorec kapitálu

Tovarový obeh je východiskom kapitálu. Tovarová výroba a rozvinutý tovarový obeh, obchod, tvoria historické predpoklady jeho vzniku. Svetový obchod a svetový trh otvárajú v 16. storočí novodobé dejiny kapitálu. Ak odhliadneme od hmotného obsahu tovarového obehu, od výmeny rozličných úžitkových hodnôt, a budme skúmať len ekonomické formy, ktoré tento proces vytvára, zistíme, že jeho posledným produktom sú peniaze. Tento posledný produkt tovarového obehu je prvou formou, v ktorej sa kapitál prejavuje.

Historicky vystupuje kapitál proti pozemkovému vlastníctvu všade najprv vo forme peňazí. Dve francúzske porekadlá: „Niet zeme bez pána“ a „Peniaze nemajú pána“ dobre vystihujú protiklad medzi mocou pozemkového vlastníctva, ktorá sa zakladá na vzťahoch osobnej poroby a panstva, a neosobnou mocou peňazí. Peniaze sú prvou formou, v ktorej sa kapitál prejavuje. Ale tá istá história sa denne odohráva pred našimi očami. Každý nový kapitál, keď po prvý raz vystupuje na trh, na tovarovom, pracovnom alebo peňažnom trhu, má ešte vždy podobu peňazí, peňazí, ktoré sa majú určitými procesmi premeniť na kapitál.

Peniaze ako peniaze a peniaze ako kapitál sa sprvoti odlišujú len rozdielnou formou obehu. Bezprostredná forma tovarového obehu T (tovar) – P (peniaze) – T (tovar), predaj kvôli kúpe. Avšak popri tejto forme nachádzame odlišnú formu obehu P – T – P , kúpu kvôli predaju. Peniaze obehu P - T - P menia sa na kapitál, stávajú sa kapitálom a sú kapitálom už svojim určením.

Obeh P – T – P prebieha, rovnako ako jednoduchý tovarový obeh, dvoma protikladnými fázami, V prvej fáze, P – T, v kúpe, menia sa peniaze na tovar. V druhej fáze, T – P, v predaji, mení sa tovar späť na peniaze. „Za peniaze sa kupuje tovar a za tovar sa

kupujú peniaze.“ Výsledok, v ktorom celý proces končí, je výmena peňazí za peniaze, $P - P$. Ak kúpim za 100 libier št. 2000 libier bavlny a predám ich za 110 libier št., vymenil som napokon 100 libier št. za 110 libier št., peniaze za peniaze.

Je, pravda, očividné, že proces obehu $P - T - P$ bol by nezmyselný, keby sme chceli iba vymeniť peniaze za peniaze. Preto treba predovšetkým charakterizovať rozdiel vo forme medzi kolobehmi $(P - T - P)$ a $(T - P - T)$. Všimnime si najprv, čo majú obe formy spoločné. Oba kolobehy sa rozpadávajú na tie isté dve protikladné fázy: predaj a kúpu. V každej z oboch fáz stoja proti sebe tie isté dva vecné prvky: tovar a peniaze – a tie isté dve osoby kupujúci a predávajúci a v oboch prípadoch je jednota sprostredkovaná vystúpením troch kontrahentov, z ktorých jeden len predáva, druhý len kupuje, kým tretí striedavo kupuje a predáva.

Lenže oba kolobehy $(T - P - T)$ a $(P - T - P)$ sa od samého počiatku od seba líšia opačným poradím tých istých protikladných fáz obehu. Jednoduchá tovarový obeh sa začína predajom a končí sa kúpou, obeh peňazí ako kapitál sa začína kúpou a končí sa predajom. V jednoduchom kolobehu tovar, v kapitálovom kolobehu peniaze tvoria východiskový a konečný bod pohybu. V jednoduchom obehu sprostredkujú celý proces peniaze, v kapitálovom obehu, naopak, sprostredkuje celý proces tovar.

V obehu $T - P - T$ sa peniaze nakoniec premieňajú na tovar, ktorý slúži ako úžitková hodnota. Peniaze sa tu teda vydávajú definitívne. Naproti tomu v opačnej forme $P - T - P$ kupujúci vydáva peniaze preto, aby ako predávajúci dostal peniaze. Vydáva peniaze z rúk len so záludným úmyslom, aby sa ich zase zmocnil. Preto sa tu peniaze iba zálohujú.

Východiskovým bodom kolobehu $T - P - T$ je jeden tovar a konečným bodom nejaký druhý tovar, ktorý z obehu vypadáva a dostáva sa do spotreby, Konečným účelom je spotreba, uspokojenie potrieb, slovom, úžitková hodnota. Naproti tomu kolobeh $P - T - P$ vychádza z peňažného pólu a vracia sa napokon k tomu istému pólu. Jeho hnacou pohnútkou a určujúcim účelom je teda sama výmenná hodnota.

V jednoduchom tovarovom obehú sú oba krajné body tovarom. A sú to odlišné tovary, napríklad obilie a šaty, ktoré majú rovnako veľkú hodnotu. Obsahom pohybu je tu výmena výrobkov, v ktorých je stelesnená spoločenská práca. Inak je to v kapitálovom obehú. Na prvý pohľad sa zdá, že obeh $P - T - P$ je bezobsažný. Oba krajné body majú tú istú ekonomickú formu. Oba sú peniaze, teda nie sú to kvalitatívne odlišné úžitkové hodnoty. Jedna peňažná suma sa môže líšiť od inej peňažnej sumy vôbec len svojou veľkosťou. V procese $P - T - P$ sa odníma z obehu viac peňazí, než bolo doň na začiatku vrhnuté. Úplná forma tohto procesu je preto $P - T - P'$, t. j. pôvodne zálohovaná peňažná suma plus určitý prírastok. Tento prírastok čiže prebytok nad pôvodnú hodnotu nazývame nadhodnotou. Pôvodne zálohovaná hodnota sa v obehú zväčšuje o nadhodnotu čiže zhodnocuje sa. A tento pohyb ju premieňa na kapitál. Na konci procesu nevychádza, na jednej strane pôvodná hodnota 100 libier št., a na druhej strane nadhodnota 10 libier št., ale jednotná suma 110 libier št., aby odznova začala zhodnocovací proces ako pôvodných 100 libier št. Obeh peňazí ako kapitálu je samoučelom, pretože zhodnocovanie hodnoty jestvuje len v rámci tohto istého stále sa obnovujúceho pohybu. Pohyb kapitálu nemá hraníc. „Aristoteles stavia proti chremastike ekonomiku ... účelom ekonomiky je niečo odlišné od samých peňazí, účelom chremastiky je ich rozmnožovanie ... Zamieňanie oboch foriem, ktoré sa navzájom prelínajú, vedie niektorých ľudí k tomu, že pokladajú za konečný cieľ ekonomiky uchovanie a rozmnožovanie peňazí do nekonečna.“

Ako vedomý nositeľ tohto pohybu stáva sa majiteľ peňazí kapitalistom. Jeho osoba, či skôr jeho vrecko, je bod, odkiaľ peniaze vychádzajú a kam sa vracajú. Zhodnocovací proces je jeho subjektívnym účelom a rastúce privlastňovanie bohatstva je jedinou hnacou

pohnútkou jeho konania, len potiaľ funguje ako kapitalista čiže ako zosobnený, vôľou a vedomým obdarený kapitál. Preto nikdy neslobodno hľadiť na úžitkovú hodnotu ako na bezprostredný účel kapitalistu. „Tovary úžitkovej hodnoty nie sú určujúcim účelom pre kapitalistu, ktorý sa zapodieva obchodnými transakciami ... jeho určujúcim účelom sú peniaze. Th. Chalmers (1780-1847)“ Jeho účelom nie je ani jednotlivý zisk, ale jedine neustály pohyb zisku. Neustále zväčšovanie hodnoty dosahuje kapitalista tým, že peniaze stále odznova vrhá do obehu. „Nekonečnosť, ktoré veci nedosahujú pohybom jedným smerom, dosahujú kolobehom. Galiani (1728-1787)“

V obehu $P - T - P$ fungujú oba, tovar i peniaze, len ako rozdielne spôsoby existencie samej hodnoty: peniaze ako jej všeobecný spôsob existencie a tovar ako jej zvláštny, takrečeno len prestrojený spôsob existencie. Hodnota ustavične prechádza z jednej formy do druhej bez toho, že by sa v tomto pohybe strácala, a není sa takto na automatický konajúci subjekt. Hodnota sa stáva subjektom takého procesu, v ktorom pri neprestajnom striedaní peňažnej a tovarovej formy sama mení svoju veľkosť, sama sa zhodnocuje. Preto pohyb, v ktorom príberá nadhodnotu, je jej zhodnocovanie sebazhodnocovaním. Nadobudla magickú vlastnosť tvoriť hodnotu, pretože sama je hodnotou. Vrhá živé mláďatá alebo aspoň znáša zlaté vajcia.

Hodnota potrebuje predovšetkým samostatnú formu, v ktorej by bolo možné konštatovať jej totožnosť so sebou samou. A túto formu má len v peniazoch. Peniaze tvoria východiskový a záverečný bod každého zhodnocovacieho procesu. Ale hodnota má dve formy. Peniaze sa nestanú kapitálom, ak neprevezmú na seba tovarovú formu. Kapitalista vie, že všetky tovary, sú vo svojej viere i pravde peniazmi a nad to divotvornými prostriedkami ako robiť z peňazí viac peňazí.

Kúpiť, aby sa predalo drahšie, $P - T - P$ je síce zdanlivo formou vlastnou len jednému druhu kapitálu: obchodnému kapitálu. Ale aj priemyselný kapitál sú peniaze, ktoré sa premieňajú na tovary a predajom tovarov sa premieňajú späť na viac peňazí. Napokon v kapitáli donášajúcom úrok sa znázorňuje obeh bez sprostredkujúceho ohnivka, takrečeno v lapidárnom štýle ako $P - P$, ako peniaze, ktoré sa rovnajú viac peniazom, ako hodnota, ktorá je väčšia od seba samej. V skutku je teda $P - T - P$ všeobecným vzorcom kapitálu, ako sa kapitál bezprostredne prejavuje vo sfére obehu.

2/ Protirečenia všeobecného vzorca

Forma obehu, v ktorej sa z peňazí vyklúje kapitál, protirečí všetkým zákonom doposiaľ vyvodeným o povahe tovaru, hodnoty, peňazí a samého obehu. Kúžlo jestvuje len pre jedného z troch obchodných priateľov. Ako kapitalista kupujem tovar od A a predávam ho osobe B. Obchodný priatelia A a B vystupujú len ako kupci alebo predavači tovarov. Ja sám stojím proti nim ako jednoduchý majiteľ peňazí alebo tovaru, ani voči jednej osobe nevystupujem ako kapitalista čiže majiteľ niečoho, čo by bolo viac než peniaze alebo viac než tovar. Pre mňa kúpa od A a predaj osobe B tvoria jedno poradie. Ale súvislosť medzi týmito dvoma aktami jestvuje len pre mňa.

Osoby A a B vyhlasujú, že si mohli predať tovary medzi sebou bez mojej účasti. Obe osoby scudzujú tovary, ktoré sú pre ne neužitočné ako úžitkové hodnoty a dostávajú tovary, ktoré potrebujú. No nemusí zostať iba pri tejto výhode. Osoba A, ktorá predáva vína a kupuje obilie, vyrobí možno viac vína, než by mohol za ten istý pracovný čas dorobiť pestovateľ obilia, a pestovateľ obilia B vyrobí za ten istý pracovný čas viac obilia, než by mohol dorobiť vinár A. Teda A dostáva za tú istú výmennú hodnotu viac obilia a B viac vína, než by dostal každý z nich, keby musel bez výmeny vyrábať pre seba víno a obilie.

Pokiaľ ide o úžitkovú hodnotu: „výmena je transakcia, pri ktorej obe stránky získavajú“. Inak je to s výmennou hodnotou. Táto výmena neznamena zväčšenie výmennej hodnoty ani pre jedného ani pre druhého, lebo už pred výmenou mal každý z nich hodnotu, ktorá sa rovnala hodnote, akú si zadovážil touto operáciou. Na veci sa nič nezmení, keď medzi tovary vstupujú peniaze. Hodnota tovarov je vyjadrená v cenách skôr, než vstupujú do obehu. Hodnota je predpokladom obehu, a nie jeho výsledkom. „O hodnote rozhodujú kontrahenti, hodnota je stanovená už pred transakciou. Le Trosne (1728-1780)“

V tomto procese, okrem nahradenia jednej úžitkovej hodnoty druhou úžitkovou hodnotou, to isté množstvo predmetnej spoločenskej práce, ostáva v rukách toho istého majiteľa tovaru najprv v podobe jeho tovaru, potom v podobe peňazí, a napokon v podobe tovaru, na ktorý peniaze premenil. Táto zmena formy hodnoty nezahrňuje zmenu veľkosti hodnoty. Tu skôr platí: „Kde je rovnosť, tam niet zisku Galiani“. „Výmena sa stáva nevýhodnou pre jednu z dvoch strán, ak nejaká vonkajšia okolnosť zníži alebo zvýši cenu: vtedy je rovnosť porušená, ale porušenie vyvoláva táto príčina, a nie výmena. Výmena je svojou povahou zmluva zakladajúca sa na rovnosti, zmluva, ktorou sa vymieňa hodnota za rovnakú hodnotu. Nie je teda prostriedkom, ako sa obohacovať, pretože sa tu dáva toľko, koľko sa dostáva. Le Trosne (1728 -1780)“

Buržoázní moderní ekonómovia chcú dokázať, že obchod vytvára nadhodnotu. Obchod – hovoria napríklad - pridáva výrobkom hodnotu, lebo tie isté výrobky majú viac hodnoty v rukách spotrebiteľa než v rukách výrobcu, a preto treba obchod doslova pokladať za výrobný akt. Ale za tovary sa neplatí dvakrát, raz za ich úžitkovú hodnotu a druhý raz za ich hodnotu. Proces obehu tovarov vo svojej čistej forme podmieňuje výmenu ekvivalentov. Lenže v skutočnosti neprebiehajú procesy v čistej forme. Predpokladajme preto, že sa vymieňajú ne-ekvivalenty.

Povedzme, že predavač má výsadu predávať tovar nad jeho hodnotu, za 110, ak je hodný 100. Predavač inkasuje nadhodnotu, rovnajúcu sa 10. Ale potom ten, čo bol predavačom stáva sa kupcom. Teraz sa s ním stretne ako predavač tretí majiteľ tovaru, ktorý má tiež výsadu predávať tovar o 10% drahšie. Náš človek získal ako predavač 10, aby ako kupca 10 stratil. Fakticky všetci majitelia tovarov predávajú tovar 10% nad hodnotu, čo je to isté, ako keby predávali tovary za ich hodnotu. Predpokladajme, naopak, že je výsadou kupca kupovať tovary pod ich hodnotu. Tu ani netreba pripomenúť, že sa z kupca zase stane predavač. Všetko ostáva pri strom. Tvorenie nadhodnoty, a teda aj premenu peňazí na kapitál nemožno vysvetliť ani tým, že predavači predávajú tovary nad hodnotu, ani tým, že kupci kupujú pod hodnotu. Kapitalistická trieda jednej krajiny ako celok nemôže sama seba prekabátiť. Ak sa vymieňajú ekvivalenty, nevzniká nijaká nadhodnota, ak sa vymieňajú ne-ekvivalenty, tiež nevzniká nijaká nadhodnota. Obeh čiže tovarová výmena nevytvára nijakú nadhodnotu. „Výmena nepridáva výrobkom vôbec nijakú hodnotu. F. Wayland (1796-1865)“ Čitateľ preto pochopí, prečo rozberáme základnú formu kapitálu, ktorá určuje ekonomickú organizáciu modernej spoločnosti a si predbežne vôbec nevšímame obchodný kapitál a úžernický kapitál.

Forma P – T – P“, kúpiť, aby sa predalo drahšie, prejavuje sa najrýdzejšie v obchodnom kapitály. Ale celý pohyb obchodného kapitálu prebieha v rámci sféry obehu. Keďže však nemožno so samého obehu vysvetliť premenu peňazí na kapitál a tvorenie nadhodnoty, nemožno ani z obchodného kapitálu vysvetliť premenu peňazí na kapitál. Túto premenu nemožno vysvetliť len z toho, že obchodník sa príživnícky votrel medzi kupujúcich a predávajúcich výrobcov tovarov, prekabáti jedných i druhých. V tomto zmysle hovorí Benjamin Franklin (1706 - 1790): „Vojna je lúpež, obchod je šudenie.“

To, čo platí o obchodnom kapitály, platí ešte väčšmi o úžerníckom kapitály. peniaze,

vrhnuté na trh, a rozmnožené peniaze, odnímané trhu - sú v obchodnom kapitály aspoň sprostredkované kúpou a predajom, pohybom obehu. V úžernickom kapitály je forma $P - T - P$ skrátaná bez sprostredkujúceho článku na krajné body $P - P$, peniaze, ktoré sa vymieňajú za viac peňazí. Táto forma protirečí samej povahe peňazí, a preto ju nemožno vysvetliť z hľadiska tovarovej výmeny. Preto hovorí Aristoteles: „Peniaze samy sú zdrojom zárobku a nepoužívajú ich na to, na čo boli vynájdené. Ved' vznikli pre výmenu výrobkov, ale úrok robí z peňazí viac peňazí. No úrok sú peniaze z peňazí, takže so všetkých zárobkových odvetví sa toto odvetvie najviac prieči prírode.“

Ako vidíme, nadhodnota nemôže vzniknúť z obehu, pri jej vytváraní je za chrbtom obehu niečo, čo nevidno v samom obeh. Obeh je súhrn všetkých tovarových vzťahov majiteľov tovarov. Mimo obehu je majiteľ tovaru vo vzťahu už len k svojmu vlastnému tovaru, ktorý obsahuje množstvo práce. Toto množstvo práce sa vyjadruje vo veľkosti hodnoty jeho tovaru a – keďže veľkosť hodnoty sa vyjadruje v počítacích peniazoch – vyjadruje sa v cene napríklad 10 libier št. Majiteľ tovaru môže svojou prácou vytvoriť hodnoty, hodnotu tovaru zvýši tým, že napríklad z kože zhotoví topánky. Tá istá látka má teraz viac hodnoty, pretože obsahuje väčšie množstvo práce. Topánky majú teda viac hodnoty než koža, ale hodnota kože ostala taká, aká bola. Nezhodnotila sa, nepribrala pri zhotovení topánok nadhodnotu. Je teda nemožné, aby tovarový výrobca zhodnotil hodnotu mimo sféry obehu, aby premenil peniaze alebo tovar na kapitál ak nevstúpi do styku s iným majiteľom tovarov.

Kapitál teda nemôže vzniknúť v obeh, a práve tak nemôže vzniknúť ani mimo obehu. Musí vzniknúť v obeh a zároveň nie v obeh.

Po uvedenom výklade čitateľ pochopí, že to znamená len toto: Tvorenie kapitálu musí byť možné aj vtedy, ak sa cena tovaru rovná hodnote tovaru. Nemožno ho vysvetľovať z odchýliek cien tovarov od hodnôt tovarov. Ak sa ceny skutočne odchyľujú od hodnôt, treba ceny redukovať na hodnoty, t. j. odhliadnuť od tejto len náhodilej okolnosti, aby sme mali pred sebou v rýdzej podobe jav tvorenia kapitálu na podklade tovarovej výmeny a aby nás pri jeho pozorovaní nezmiatli rušivé vedľajšie okolnosti, ktoré sú samému procesu cudzie. Ostatne je známe, že táto redukcia nie je vôbec iba vedecký postup. Neprestajné výkyvy trhových cien, ich stúpanie a klesanie, sa vyrovnávajú, navzájom sa rušia a samy sa redukujú na priemernú cenu, ktorá je ich vnútorným pravidlom. Majiteľ tovaru teda vie, že – ak berie dlhšie obdobie ako celok – tovary budú predané za svoju priemernú cenu. Keby teda bolo vôbec v jeho záujme uvažovať nezaujate, musel by si problém tvorenia kapitálu postaviť takto: Ako môže kapitál vzniknúť, ak priemerná cena, t. j. koniec koncov hodnota redukuje ceny? Hovorím „koniec koncov“, lebo priemerné ceny sa nekryjú priamo s veľkosťou hodnôt tovarov, ako sa A. Smith (1723-1790), Ricardo (1772-1823) a iní domnievajú.

Premenu peňazí na kapitál treba vysvetliť na podklade imanentných zákonov tovarovej výmeny tak, že výmenu ekvivalentov berieme za východiskový bod. Vývin majiteľa peňazí na ozajstného kapitalistu, sa musí uskutočniť vo sfére obehu a zároveň nie vo sfére obehu.

3/ Kúpa a predaj pracovnej sily

Vzrast hodnoty peňazí, ktoré sa majú premeniť na kapitál, nemôže sa uskutočniť v samých peniazoch, lebo ako kúpny prostriedok a ako platidlo realizujú peniaze len cenu tovaru, ak však ostanú vo svojej vlastnej forme, stuhnú v skamenelinu hodnoty, ktorej veľkosť sa nemení. „Vo forme peňazí ... kapitál nevytvára zisk. Ricardo“ Práve tak

nemôže táto zmena vzniknúť z druhého aktu obehu, z opätovného predaja tovaru, lebo tento akt iba premieňa tovar z naturálnej formy späť do peňažnej formy. Zmena, musí nastať v tovare, kúpenom v prvom akte P – T, ale nie v jeho hodnote, pretože sa vymieňajú ekvivalenty a za tovar sa platí podľa hodnoty. Táto zmena môže teda vzniknúť len z úžitkovej hodnoty tovaru, t. j. z jeho spotreby. V rámci sféry obehu, na trhu, majiteľ peňazí nachádza tovar, ktorého sama úžitková hodnota má svojráznu vlastnosť byť zdrojom hodnoty, a ktorého skutočná spotreba je spredmetňovaním práce, ide o tovar: pracovná schopnosť čiže pracovná sila.

Pod pracovnou silou čiže pracovnou schopnosťou rozumieme súhrn fyzických a duševných schopností, jestvujúcich v telesnom organizme, v živej osobnosti človeka, ktoré uvádza do činnosť zakaždým, keď vyrába nejaké úžitkové hodnoty.

Lenže na to, aby majiteľ peňazí mohol nájsť na trhu pracovnú silu ako tovar, musia byť splnené rozličné (spoločenské) podmienky. Majiteľ pracovnej sily sa na trhu stretáva s majiteľom peňazí a vstupujú do vzájomného vzťahu ako rovnoprávny majitelia tovarov, ktorí sa líšia len tým, že jeden je kupujúcim a druhý predávajúcim: teda právnický sú obaja rovnakými osobami.

Druhou podstatnou (osobnou) podmienkou toho, aby majiteľ peňazí nachádzal na trhu pracovnú silu ako tovar, je, že majiteľ pracovnej sily nemôže predávať tovary, v ktorých sa spredmetnila jeho práca, ale naopak, musí predávať ako tovar samu pracovnú silu, ktorá jestvuje len v jeho životnom organizme.

Aby niekto mohol predávať iné tovary, než svoju pracovnú silu, prirodzene, musí mať výrobné prostriedky. Okrem toho potrebuje životné prostriedky. Nikto, nemôže žiť z výrobkov budúcnosti, teda ani z úžitkových hodnôt, ktorých výroba ešte nie je dokončená. Ak sa výrobky vyrábajú ako tovary, treba ich po výrobe predat'. K času nutnému na výrobu pristupuje čas nutný na predaj.

Teda na to, aby majiteľ peňazí mohol peniaze premeniť na kapitál, musí nájsť na tovarovom trhu slobodného robotníka v dvojakom zmysle: jednak, že robotník ako slobodná osoba disponuje svojou pracovnou silou ako vlastným tovarom, jednak, že nemá na predaj iný tovar, že je slobodný, zbavený všetkých vecí, potrebných na uplatnenie svojej pracovnej sily.

Predbežne vychádzame teoreticky z faktického stavu vecí existencie slobodného robotníka tak, ako majiteľ peňazí vychádza z neho prakticky. Jedna vec je však jasná. Príroda neprodukuje na jednej strane majiteľov peňazí a tovarov, a na strane druhej majiteľov iba pracovnej sily. Tento vzťah nie je výtvorom prírody, a nie je to ani spoločenský vzťah spoločný pre všetky historické obdobia. Je iba výsledkom predchádzajúceho historického vývinu.

Ekonomické kategórie, ktoré sme doteraz skúmali nesú tiež pečať svojich dejín. Ale historické podmienky existencie kapitálu nie sú vonkoncom dané tovarovým a peňažným obehom. Kapitál vzniká len tam, kde majiteľ výrobných a životných prostriedkov nachádza na trhu slobodného robotníka ako predavača svojej pracovnej sily, a táto jedna historická podmienka zahrnuje celé svetové dejiny. Preto kapitál už do samého svojho vzniku ohlasuje novú epochu spoločenského výrobného procesu. Pre kapitalistickú epochu je teda príznačné, že pracovná sila nadobúda pre samého robotníka formu tovaru, ktorý mu patrí, že teda jeho práca nadobúda formu námezdnej práce. Na druhej strane až od tejto chvíle sa tovarová forma produktov práce stáva všeobecnou.

Tento svojrázny tovar, pracovná sila, ako všetky ostatné tovary má hodnotu. Čím sa určuje jej hodnota?

Hodnotu pracovnej sily, rovnako ako hodnotu každého iného tovaru, určuje pracovný

čas nutný na jej výrobu teda i na reprodukciu tohto špecifického tovaru. Hodnotu pracovnej sily predstavuje určité množstvo spredmetnenej spoločenskej priemernej práce. Pracovná sila jestvuje len ako schopnosť živého individua. Výroba pracovnej sily teda predpokladá existenciu živého individua, a potom výroba pracovnej sily spočíva v reprodukcii čiže v udržovaní života samého individua. Na udržanie svojho života potrebuje živé individuum určité množstvo životných prostriedkov. Preto pracovný čas, nutný na výrobu pracovnej sily, nie je nič iné než pracovný čas nutný na výrobu týchto životných prostriedkov, čiže hodnota pracovnej sily je hodnota životných prostriedkov nutných na udržanie života majiteľa pracovnej sily. Lenže pri realizovaní pracovnej sily, pri práci sa vynakladá určité množstvo ľudských svalov, nervov, mozgu atď., ktoré treba opäť nahradiť. Suma životných prostriedkov musí teda stačiť na to, aby pracujúce individuum udržalo ako také pri normálnom živote. Na druhej strane je sám rozsah tzv. nevyhnutných potrieb, ako aj spôsob ich uspokojenia je historickým produktom, a preto závisí vo veľkej miere od kultúrnej úrovne krajiny medziiným najmä aj od toho, v akých podmienkach, akými zvykmi a životnými nárokmi sa utvárala trieda slobodných robotníkov. V protiklade k ostatným tovarom obsahuje teda určenie hodnoty pracovnej sily historický a morálny prvok.

Vlastník pracovnej sily je smrteľný. Pracovné sily, ktoré miznú z trhu opotrebovaním a úmrtím, musia sa nahradiť. Suma životných prostriedkov nevyhnutných na výrobu pracovnej sily zahnuje teda životné prostriedky náhradníkov, t. j. detí robotníkov. Ak sa má všeobecne ľudská povaha pozmeniť tak, aby dosiahla šikovnosť a zručnosť v určitom pracovnom odvetví, vyžaduje si to určitý výcvik a výchovu, ktoré zase stoja väčšiu alebo menšiu sumu tovarových ekvivalentov. Tieto náklady na výučbu pracovnej sily patria teda do súhrnu hodnôt, vynakladaných na jej výrobu.

Hodnota pracovnej sily nie je nič iného než hodnota určitého množstva životných prostriedkov. A preto sa mení podľa toho, ako sa mení hodnota týchto životných prostriedkov, t. j. podľa toho, ako sa mení veľkosť pracovného času nutného na ich výrobu. Niektoré tovary treba kupovať alebo platiť denne, iné štvrťročne, ročne. Keby bola masa tovarov (počet) potrebných denne na výrobu pracovnej sily = A, masa tovarov potrebných týždenne = B, štvrťročne = C, bol by denný priemer tovarov súčet $365A + 52C + 4C$ delený $365 = 1,15$ počtu tovaru na deň. Ak predpokladáme, že v tejto mase tovarov (1,15 počtu tovaru na deň) potrebnej pre priemerný deň, väzia 4 hodiny spoločenskej práce, potom sa v pracovnej sile denne spredmetňuje pol dňa spoločenskej priemernej práce (ak máme 8 hodinový pracovný deň a od dní pracovného kľudu abstrahujeme), t. j. denná výroba pracovnej sily si vyžaduje pol pracovného dňa. Toto množstvo práce, potrebné na dennú výrobu pracovnej sily, je dennou hodnotou pracovnej sily, čiže hodnotou denne reprodukovanej pracovnej sily. Ak sa pol dňa spoločensky priemernej práce vyjadruje v mase 40 euro, potom je to cena (mzda), ktorá zodpovedá dennej hodnote pracovnej sily. Ak ju majiteľ pracovnej sily ponúka na predaj za 40 euro na 8 hodinový pracovný deň, predajná cena pracovnej sily sa rovná jej hodnote.

Najnižšou čiže minimálnou hranicou pracovnej sily je hodnota takej masy tovarov, bez denného prísunu ktorej by nositeľ pracovnej sily, človek, nedokázal obnovovať svoj životný proces. Ak cena (mzda) pracovnej sily klesne pod toto minimum, klesne pod hodnotu. Avšak hodnotu každého tovaru určuje pracovný čas, ktorý je potrebný na výrobu tovaru normálnej akosti. Ak robotník nepredá svoju pracovnú schopnosť, nemá z nej nijaký ošoh, ba pociťuje ako prírodnú nevyhnutnosť určité množstvo životných prostriedkov. Potom objavuje ako Sismondi (1773 – 1842): „Pracovná schopnosť ... nie je nič, ak nie je predaná.“

Svojrážna povaha tovaru pracovnej sily, prejavuje sa i v tom, že po uzatvorení

zmluvy medzi kupujúcim a predávajúcim neprechádza ešte jeho úžitková hodnota fakticky do rúk kupujúceho. Hodnota pracovnej sily, rovnako ako každého iného tovaru, bola určená skôr, ako vstúpila do obehu, no jej úžitková hodnota spočíva až v jej neskoršom aktívnom prejavení sa. Scudzenie sily a jej neskoršie prejavenie sa časove rozchádzajú. Pri takýchto tovaroch, kde formálne scudzenie úžitkovej hodnoty predajom a jej skutočné prenechanie kupujúcemu sa časove rozchádzajú, fungujú peniaze kupujúceho zväčša ako platidlo. Vo všetkých krajinách kapitalistického spôsobu výroby platia pracovnú silu až vtedy, keď už fungovala počas lehoty stanovenej v kúpnej zmluve. Teda robotník všade poskytuje kapitalistovi úver. Že tento úver nie je výmysel, dokazuje to, že robotník stráca úverovú mzdu pri kapitalistovom bankrote. Lenže na povahe tovarovej výmeny samej nemení nič, či peniaze fungujú ako kúpny prostriedok (obeživo) alebo ako platidlo. Cena pracovnej sily je stanovená pri uzavretí pracovnej zmluvy, hoci sa realizuje dodatočne, podobne ako nájomné za dom. Pracovná sila je predaná, hoci bude zaplatená len dodatočne.

Teraz sme sa už oboznámili s tým, ako sa určuje hodnota pracovnej sily, ktorú majiteľ peňazí platí. Ako sa jej úžitková hodnota zjavuje majiteľovi peňazí až pri skutočnom používaní, v procese spotreby pracovnej sily. Všetky veci potrebné pri tomto procese, ako surovina atď. kupuje majiteľ peňazí na tovarovom trhu a platí za ne plnú cenu. Proces spotreby pracovnej sily je zároveň výrobným procesom tovaru a nadhodnoty. Spotreba pracovnej sily, práve tak ako spotreba každého iného tovaru, sa deje mimo trhu čiže mimo sféry obehu. Preto opúšťame hlučnú sféru obehu a prechádzame do skrytej ríše výroby, nad prahom ktorej je nadpis: Nepovolaným vstup zakázaný. Tu sa dozvieme ako kapitál vyrába a aj ako je sám kapitál vyrábaný. Tajomstvo dosahovania zisku musí sa nám konečne odhaliť.

Sféra obehu čiže výmeny tovarov, v rámci ktorej sa odohráva kúpa a predaj pracovnej sily, je naozaj pravým rajom vrodenej ľudských práv. Tu panuje jedine sloboda, rovnosť, vlastníctvo a Bentham.(Bentham 1748 – 1832, zakladateľ filozofie užitočnosti – utilitarizmu, génius meštiackej hlúposti.) Sloboda! Lebo kupec a predavač pracovnej sily, sa riadia len svojou slobodnou vôľou. Uzavierajú zmluvu ako slobodné, právnické rovnoprávne osoby. Rovnosť! Lebo vstupujú do vzájomného vzťahu len ako majitelia tovarov a vymieňajú ekvivalent za ekvivalent. Vlastníctvo! Lebo každý disponuje len tým, čo mu prináleží. Bentham! Lebo každý z nich sa stará len o seba. Zisťnosť, osobné výhody, súkromné záujmy – to je jediná moc, ktorá ich spojuje a privádza do vzájomného styku. A práve preto, že sa každý stará výlučne o seba a nikto sa nestará o druhého, uskutočňujú všetci len svoju vzájomnú výhodu, svoj spoločný prospech, svoj spoločný záujem.

Keď opúšťame túto sféru jednoduchého obehu, čiže tovarovej výmeny, z ktorej vulgarizácia slobodného obchodu čerpá svoje názory, pojmy a meradlo pre všetky svoje úsudky o spoločnosti kapitálu a námezdnjej práce, zdá sa, že sa fyziognómia našich účinkujúcich osôb začína v určitej miere meniť. Niekdajší majiteľ peňazí kráča vpredu ako kapitalista, sa významne uškŕňa a je plný agility. Majiteľ pracovnej sily ako jeho robotník sa za nim vlečie bojzливо, zdráhavo, ako niekto, kto doniesol svoju vlastnú kožu na trh a môže teraz očakávať, že ju z neho – zoderú.

PROTIKLAD NÁMEZDNÝ SYSTÉM A ZDRUŽENÝ SYSTÉM

IV/ Komentár 1. KAPITOLY TOVAR

V Predslove k prvému vydaniu tohto diela dňa 25. júla 1867 Karol Marx píše. „Každý začiatok je ťažký – to platí v každej vede. Preto bude najťažšie pochopiť prvú kapitolu, najmä časť, ktorá obsahuje rozbor hodnoty. Hodnotová forma, ktorej hotovou podobou je peňažná forma, je veľmi bezobsažná a jednoduchá. A predsa ľudský duch sa ju márne snažil prebádať za viac ako 2000 rokov. Prečo? Lebo ľahšie sa dá študovať vyvinuté ľudské telo než bunka tela. Okrem toho pri rozbere ekonomických foriem nemožno používať ani mikroskop ani chemické reagenty. Oboje musí nahradiť sila abstrakcie. Lenže v buržoáznej spoločnosti je tovarová forma výrobku práce čiže hodnotová forma tovaru formou ekonomickej bunky. Nezasvätenému sa zdá, že jej rozbor sa píše len v drobnostiach. A sú to skutočne drobnosti, ale takého druhu, o aké ide napríklad v mikroanatómii. S výnimkou oddielu o hodnotovej forme nebude teda možné ponosovať sa, že táto kniha je ťažko zrozumiteľná. Predpokladám, prirodzene, čitateľov, ktorí sa chcú naučiť niečo nového a chcú teda i sami premýšľať.“

Kompilát je účelovo zostavený pre slobodný združený systém práce, ktorého vznik umožňuje softvér. Napísať, že Marx a Engels s takouto možnosťou softvéru nepočítali je možné, oni šli o krok za kapitalizmus v ekonomike, ja idem o pol krok za kapitalizmus v ekonomike. A to umožňuje softvér v meraní hodnoty pracovným časom, a to je možnosť vzniku spôsobu výroby, ktorá už nepoužíva peniaze ale ešte používa hodnotu. Marx a Engels boli bližšie prechodu vzťahov z naturálnych na peňažné, t. j. bližšie ku prechodu feudalizmu na kapitalizmus, ako sme my. My sme bližšie prechodu kapitalizmu na socializmus, t. j. bližšie prechodu peňažných vzťahov na vzťahy virtuálne merané softvérom pracovného času. Softvérom vzniklo virtuálne vlastníctvo v námezdnom systéme a k tomu je v moci politiky priradiť virtuálne vlastníctvo výrobných prostriedkov vznikom združeného systému.

Pre moju obrazotvornosť o opisovaných vzťahoch je dôležitý Fridrich Engels s jeho opisom kruhu a trojuholníka v Dialektike prírody. Karol Marx túto obrazotvornosť o vzťahoch založenú na geometrii prenáša na hodnotu v tovare: „Samotný trojuholník redukuje na výraz, ktorý sa úplne líši od jeho viditeľného tvaru – na polovičný násobok základne a výšky. Práve tak treba redukovať výmenné hodnoty (vecí) tovarov na niečo spoločné, z čoho predstavujú väčšie alebo menšie množstvo.“ Predstaviť si vzťahy opisované Marxom, napríklad v trojuholníku uľahčuje ich pochopenie.

Po vzniku softvéru marxista nemôže použiť peniaze v návrhu novej ekonomiky.

Propagandisti buržoáznych vzťahov sú rôznorodí, od fašistických antikomunistov po radikálnych ľavičiarov aj tých, ktorí sa nazývajú marxisti hoci pokladajú peniaze za nevyhnutné v ekonomike. Poučenia marxizmom je nutné, Marx a Engels hodnotia reštaurácie feudalizmu, podľa nich podnet pre návrat do feudalizmu a pokrok do kapitalizmu vychádza vždy z prítomnosti a nebol to nikdy návrat minulosti. Spätný pohyb ponecháva revolučné výdobytky a opačne, revolučný pokrok obnovuje iba málo z toho, čo už bolo dosiahnuté predtým v spoločnosti, ale sa nevzdáva revolúcie v ekonomických vzťahoch. V systéme po reštaurácii je pre spoločenský pokrok podstatná revolúcia v ekonomických vzťahoch. A preto je dnes revolučne marxistickým heslom „námezdny systém striedať slobodne združeným systémom“. Ekonómia hospodárstva slobodného združeného systému je prvým (základným) predpokladom politiky za socializmus. Bez

znalostí politickej ekonómia napísanej Marxom nie je možná ekonomika združeného systému. Ekonómia sa nemá zoberať peniazmi, ako to koná buržoázna ekonómia, má sa zaoberať prácou.

Klasická buržoázna ekonómia pred Marxom nevyriešila otázku hodnoty, čo jej zabránilo opísať tvorbu zisku, ceny, mzdy, a tým vytvorila základ pre existenciu vulgárnej buržoáznej ekonómie po Marxovi. Teda tak, ako k dejinám marxizmus priradil triedny boj, tak k ekonómii priradil hodnotu. Hodnotou sa dá opísať tvorba zisku, cien, mzdy a aj vznik a funkcie peňazí. Hodnota je výlučne v pracovnom čase a výmenná hodnota je výlučne v peniazoch. Hodnota je zhmotnený pracovný čas akumulovaný v produkte práce. Výmenná hodnota je vzťah hodnoty dvoch tovarov navzájom, ak má jeden z týchto dvoch tovarov formu peňazí, ide o peňažný vzťah, peniaze môžu byť až virtuálne.

Veci v relatívnej forme a ekvivalentnej forme. Pred vznikom peňazí, každá vec bola v relatívnej forme ak bola meraná jej hodnotu každým iným tovarom a každá vec bola v ekvivalentnej forme ak sama merala hodnotu každej inej veci. Veci sa tým stali tovarmi.

Tovar je užitková hodnota čiže užitkový predmet a hodnota. Tovar prejavuje túto svoju dvojakú povahu až vo výmennom vzťahu k druhému tovaru odlišného druhu. Teda museli byť dve veci, aby mohla byť prvá meraná hodnotou druhej alebo aby mohla byť druhá meraná hodnotou prvej. To znamená, že výmena produktov práce, t. j. vecí určených na výmenu, začala bez znalosti ich výroby. Ľudia mali znalosť o spotrebe času vlastnej výroby ale nemali žiadnu znalosť o výrobe vecí, ktoré chceli výmenou získať. Táto neznalosť o cudzej výrobe vecí je príčinou, že dodnes nemôže byť uplatnená dĺžka spotreby času práce na výrobu tovarov. Softvér umožňuje zbierať informácie o čase výroby vecí, ale iba politika túto možnosť môže presadiť cez demokratické združenie slobodných ľudí.

Z vecí sa nestali tovary na základe pracovného času (hodnoty), ale veci sa stali tovarmi na základe vzájomného vzťahu (výmennej hodnoty). A ako história výmeny vecí začala, ako sa veci menili na tovary cez vzájomný vzťah, tak pokračuje výmena tovarov do dnešných dní. Väčšina ľudí dnes, okrem tých, ktorí vypočítavajú ceny, nemá žiadnu informáciu o spotrebe času na výrobu tovarov, ktoré kupujú. Väčšina ľudí, o ktorých marxizmu ide, má znalosť výhradne o dĺžke svojej námezdnjej práce, t. j. o odpracovanom pracovnom čase.

Sme v abstrakciách vzťahov, v ktorých reálne existujeme a pre časť ľudí je dôležité vedieť si túto abstrakciu vzťahov predstaviť. Engels a Marx ma orientovali na geometriu, to je moja materialisticky dialektická metóda LEMO. Všimnime si dvojice, tovar má užitkovú hodnotu a výmennú hodnotu, relatívna forma tovaru = ekvivalentná forma tovaru (1 tovar = 2 tovar a 2 tovar = 1 tovar). Môžem zostrojiť rovnoramenný trojuholník a na dĺžke ramien veličiny, základňa tohto trojuholníka je úsudok o vzťahu ramien trojuholníka. *Rameno užitková hodnota = Rameno výmenná hodnota = Základňa pracovný čas*, a tu už ide o rovnostranný trojuholník. Ale rast produktivity práce skracuje pracovný čas výroby užitkovej hodnoty a hodnoty (výmennej hodnoty), ale: *Rameno užitková hodnota = Rameno výmenná hodnota a základňa je vývoj produktivity práce.* Tu neopisujem metódu LEMO, chcem týmto upozorniť na sústavné sa opakovanie dvojíc vo vzťahoch.

Všeobecná forma hodnoty tovarov. Po výmeny tvaru v relatívnej forme za tovar ekvivalent vznikla rastom produktivity práce a zvýšením množstva vecí na výmenu rozvinutá forma hodnoty, kde je jeden tovar ekvivalent a množstvo tovarov je v relatívnej forme. Je to už všeobecná forma hodnoty tovarov ale tovarová výmena je stále náhodná. Ak do tejto výmeny, jeden tovar je možné meniť za všetky ostatné tovary dosadíme zlato, vznikne peňažná výmena.

Fetišový charakter tovaru a jeho tajomstvo. Tento záverečný text kapitoly prvej by

mal byť pre strany komunistického typu stredom, od ktorého je rozvíjaná ekonómia socializmu, ale to tak nie je. Ľavicoví autori rozoberajú široký okruh otázok neprávosti kapitalizmu ale v ekonomike sa ani náznakom nelúčia s peniazmi. Opačne, pravicoví autori píšu texty, ktorými úplne zaprú Marxove dielo

Zamestnanci vedia, že majú vzťah so zamestnávateľom, ale to je spoločná práca týchto osôb na výrobe vecí, ktoré nie sú tovarom, lebo vo výrobe sa veci nemenia na tovary. Ale ak sme vo vzťahoch súkromných tovarových výrobcov, ktorí obchodujú s produktom spoločnej práce, ktorej výsledok je tovar, tak vzťahy ľudí majú charakter tovarových vzťahov. „Ich vlastný spoločenský pohyb nadobúda pre nich formu pohybu tovarov.“ Fetišizmus v ekonómii je uctievanie tovarov (peňazí) bez znalostí určenia veľkosti hodnoty pracovným časom, ktoré sa skrýva za pohybmi relatívnych tovarových hodnôt.

Formy výroby v minulosti iné ako je kapitalistická forma. „Všetky čary a preludy, ktoré za tovarovej výroby zahmlievajú produkty práce, odrazu miznú, keď prejdeme k iným formám výroby.“ Forma výroby feudalizmus sú vzťahy „samých závislých ľudí – nevoľníkov a zemepánov“, ale aj nevoľnícka práca „meria sa práve tak časom ako aj práca, ktorá vyrába tovary“, ale „spoločenské vzťahy osôb v ich práci sa tu prejavujú v každom prípade ako ich vlastné, osobné vzťahy, a nie sú maskované spoločenskými vzťahmi vecí (tovarov) produktov práce“. Forma výroby „prvobytného pospolitého vlastníctva“ bola bezprostredne zospoločenštená práca, t. j. produkt práce nebol potvrdený výmenou za spoločensky potrebný, ale sa ním stal bezprostredne výrobou. Ale bezprostredne zospoločenšтенú prácu nachádzame aj vo vidieckej patriarchálnej roľníckej rodine, ktorá vyrába pre vlastnú potrebu obilie, dobytok, priadzu, plátno, odev atď. vecí, ktoré nestoja proti sebe ako tovary. „ Rozdiely pohlavia a veku ako ja prírodné podmienky práce riadia deľbu práce v rodine a pracovný čas jednotlivých členov rodiny. Meranie individuálnych pracovných síl časom dáva tu už od samého počiatku prácam spoločenský charakter, pretože individuálne pracovné sily tu pôsobia ako orgány celkovej pracovnej sily rodiny.“

Posledná spoločnosť, ktorá vznikla živelne je kapitalizmus, každá ďalšia spoločnosť nech bude akákoľvek vznikne plánovite konaním politiky. Marx a Engels prišli na nutnosť zániku kapitalizmu plánom pred vznikom tejto nutnosti v podobe atómovej bomby a načrtli plán socializmu so slobodným združeným systémom práce.

Forma výroby budúcnosti združenie slobodných ľudí. Na spomenutej rodine si môžeme predstaviť základ kooperácie pracovníkov pôsobiacich v slobodnej združenej práce. Dôležitý limit veľkosti kooperácie je napríklad komunikácia členov komunity, plánovanie, rozdeľovanie, informácie o výrobe atď. , čo máme v informačných technológiách a je možné programovať softvér vzťahov slobodnej združenej práce. Marx nám tu predstavuje pre programovanie softvéru základ budúcej formu výroby „združenie slobodných ľudí, ktorí pracujú spoločnými výrobnými prostriedkami“ a určuje predpoklady dialekticky odvodené z predchádzajúcich foriem spoločnosti bezprostredne zospoločenšтенej práce. A dôležité je spomenúť, že „združenie slobodných ľudí“ je možné po dosiahnutí produktivitou práce, aká za jeho života neexistovala, čo vyjadruje slovami: „to si vyžaduje taký hmotný základ spoločnosti čiže rad hmotných existenčných podmienok“. Už v časoch Marxa a Engesa vzniklo využitie elektrickej energie a elektrina určila prvé dve tretiny 20. storočia ale s elektrinou je to tak, ako s využitím atómu, je to pokrok vo výrobe, ale nie je to vznik prostriedku evidencie pracovného času, t. j. nástroja (evidencie, informácii, atď). ktorá preniká z výroby do tovarovej výmeny. Ak niektorí spoločenský vedci očakávajú ďalší rast produktivity práce, ktorá prekoná význam softvéru

pre ekonomické a všetky spoločenské vzťahy, iba sa vyhýbajú formulácie spoločenského riešenia kapitalistických vzťahov, t. j. vyhýbajú sa nutnosti predkladať dnes riešenie týchto vzťahov.

Útoky vulgárnej ekonómie na marxizmus a nutnosť obhajoby marxizmu. Vydavateľ Kapitálu Fridrich Engels v predslove z roku 1890 rieši najmä útoky na Marxa po jeho smrti. A tieto útoky na marxizmus trvajú do dnešných dní. Pokiaľ bude trvať námezdný systém útoky na marxizmus neprestanú preto, že: buržoázna ekonómia pokladá buržoázny výrobný spôsob za večnú prirodzenú formu spoločenskej výroby. Marxistická ekonómia pokladá buržoázny výrobný spôsob za historický, ktorý vznikol a zanikne. Klasická politická ekonómia bola pre Marxa dielom géniov, ktorí neodhalili viac so vzťahov kapitalizmu preto, že výrobné podmienky tieto vzťahy dostatočne jednoznačne nenarysovali. Vulgárna ekonómia koná, aby potvrdila predstavy buržoázie o ich vlastnom svete ako najlepšom zo všetkých svetov.

V/ Komentár 2. KAPITOLY VÝMENNÝ PROCES

Táto kapitola nemá pod nadpis. V sociálnej demokracii čias Marxa a Engelsa sa udomácnil názor Proudhona, čo Marx neopomenul zachytiť. Preto treba vnímať rozdiel ekonomická základňa oproti „štátnej“ nadstavbe. Z právnych vzťahov, t. j. spoločenských vzťahov nadstavby nad ekonomikou nemožno odvodiť nič o tovarovej výrobe a výmene lebo právo a právom usmernené vzťahy už sú reakciou na výrobu a výmenu. Tým je tiež zdôraznené, že podľa ideálu v politickom programe bez Kapitálu K. Marxa nie je možné pretvoriť tovarovú výrobu kapitalizmu. Bez vedeckých znalostí kapitalistických vzťahov nie je možný socializmus. Výrobné vzťahy, t. j. ekonomické vzťahy predchádzajú spoločenským vzťahom do ktorých patria právne vzťahy.

Vymieňajú sa úžitkové hodnoty ale nie hodnoty. Výmenný proces tovarov je uskutočnený ak kupujúci má záujem o úžitkovú hodnotu tovaru a pre predávajúceho nemá tovar úžitkovú hodnotu. Predávajúci a kupujúci nezískajú a netratia hodnotu ak predpokladáme výmenu ekvivalentov, t. j. výmenný proces nie je tvorenie nadhodnoty a z nej ziskov. Výmena dokazuje veľmi podstatnú skutočnosť, že práca je užitočná pre iných a jej produkt uspokojuje nejaké cudzie potreby.

Peniaze sú produktom výlučne výmenného procesu. To je veľmi dôležitá prírodná skutočnosť pre možnosť vzniku slobodnej združenej práce. Peniaze vznikli nad hladinou výroby vo výmennom procese a nemajú v sebe vplyv spod hladiny, v ktorej sa nachádza výroba. Takáto je možná predstava o námezdnom systéme: nad hladinou je priestor výmeny prístupný poznaniu a pod hladinou je prostredie výroby neprístupné poznaniu. Výmena je porovnanie dvoch tovarov, ale všeobecný ekvivalent peniaze majú výmennú hodnotu určenú hodnotou množstva zhmotnenej práce. Preto má porovnávaný tovar k peniazom výmennú hodnotu v peniazoch a aj hodnotu v pracovnom čase

Výmene tovarov sa prepracovala k peňažnému tovaru zlato (drahým kovom), ktoré majú potrebné prírodné vlastnosti nutné pre peniaze. „Peniaze sú univerzálnym tovarom.“ Skutočné peniaze ekvivalenty je možné nahradiť papierom (softvérom!). Od dôb Prvej svetovej vojny štát okráda námezdných pracovníkov a stredne bohatých sporiacich ľudí infláciou papierových peňazí. Manipulácii štátu s papierovými peniazmi sa dá zabrániť iba tak, že vo výmennom procese bude hodnota meraná pracovným časom, t. j. politika komunistického typu bude presadzovať a k tejto politike primerané odbory budú organizovať slobodnú združenú prácu.

Aj papierové peniaze vo výmennom procese majú hodnotu, t. j. ekvivalentnú formu ku všetkým tovarom a službám, určenú štátom. Tieto čísla na papieri (už aj v softvéri!) sú virtuálnym „bezprostredným vtelením všetkej ľudskej práce“ daného štátu. Preto virtuálna evidencia výrobného vlastníctva nebude prvá v združenom systéme, ona vznikla v námezdnom systéme ale pre virtuálnu evidenciu virtuálneho výrobného vlastníctva používa peniaze, ktoré majú pôvod vo výmene. A to je nesúlad výroby a výmeny, ktorý nie je možné odstrániť v rámci námezdného systému. Slobodná združená práca pre virtuálnu evidenciu výrobného vlastníctva bude používať pracovný čas, ktorý je vlastný výrobe.

Kurz peňazí štátu (okrem USA dolára) sú vyjadrením sily jeho ekonomiky v pomere k iným štátom. US dolár sú „zlato“ národných peňazí, hoci bola výmena US dolára za zlato zrušená. Bude to do doby uznanej prevahy USA nad ostatnými štátmi sveta. Tá môže zaniknúť aj ekonomicky. Po zániku svetových peňazí US dolára nevnikne kôš mien, ale svet sa premení na ekonomické bloky štátov preto, že tento proces už začal. Politicky, tento dnešný nástup pravice v štátoch vyspelých ekonomík a nástup maloburžoázie v štátoch dobiehajúcich ekonomík je nacionalizmus. Cez ekonomické bloky štátov v spojení s nacionalizmom buržoázie bol svet vo vojne.

Nebezpečie pre svet sú obchodné sankcie bohatých voči chudobným. USA dolár bude „zlatom“ peňazí štátov sveta do doby, v ktorej USA budú môcť uplatňovať dnešné obchodné sankcie proti hocakému štátu sveta. Čo sa deje sankciami? Vymieňajú sa úžitkové hodnoty, ale keďže ceny sú dané predom, je daná aj hodnota výmeny týchto úžitkových hodnôt. Výmena bez sankcií je výmena ekvivalentov hodnoty. Je to takto medzi osobami aj štátmi. V prípade, že bohaté štáty uvalia na chudobnejšie štát sankcie, tento štát pod sankciami stráca dostupnosť úžitkovej hodnoty, ale stráca aj hodnotu preto, že jej vydáva viac na náhradu tovaru pod embargom. Takto, sankciami udržali USA chudobu na Kube.

Hádanka peňažného fetiša je len hádankou tovarového fetiša. Tovarový a či peňažný fetiš je kladenie tovaru aj vo forme peňazí do stredu ekonomiky bez opisu vzniku hodnoty v tovare a popisu vzniku peňazí. Buržoázna ekonómia takto fetišisticka kladie peniaze a tým tovar do centra svojho rozboru ekonomiky a súčasne tvrdí, že tovarový fetišizmus buržoázie je Marxov výmysel.

VI/ Komentár 3. KAPITOLY PENIAZE ČIŽE OBEH TOVAROV

Združeného systému bude používať v obchodnom styku peniaze, ale nebude s nimi podnikať, napríklad na burzách. Peniaze v združenom systéme zostávajú ako aj tovary, okrem tovaru pracovná sila, ktorá nemôže poberať dôchodok z práce v peniazoch, lebo týmto mzdovým vzťahom sa z pracujúceho človeka stáva - či chce alebo nechce - tovar. Dôchodok z práce v združenom systéme musí byť v forme pracovného času a vznikne opak mzdovej pásky, akú pozná námezdny systém. Na mzdovom vyúčtovaní námezdnej práce je čas odpracovaný a výška mzdy je v peniazoch mínus odvody a dane. Na vyúčtovaní dôchodku z práce združeného systému bude čas odpracovaný, ktorý je pracovníkov podiel na hospodárení kooperácie združenej práce v pracovnom čase rozdelený na jeho osobný dôchodok a akumuláciu. Peňažné vyjadrenie dôchodku z práce združeného pracovníka je daňový a odvodový základ. Začiatok slobodného združeného systém nemôže byť iný a peniaze musia byť súčasťou jeho ekonomiky.

Peniaze miera hodnôt. Pretože všetky tovary ako hodnoty sú spredmetnenou ľudskou prácou, teda osebe navzájom merateľné, môžu svoje hodnoty spoločne merať peniazmi. Vo funkcii miery hodnôt slúžia peniaze len ako v predstave existujúce ideálne peniaze.

Hodnota, t. j. množstvo ľudskej práce, ktoré obsahuje napríklad tona železa, vyjadruje sa v takom predstavovanom množstve peňažného tovaru, ktoré obsahuje práve toľko práce.

Peniaze sú mierou hodnôt ako spoločenské stelesnenie ľudskej práce.

Peniaze meradlo cien. Pre meradlo cien treba stanoviť určitú váhu ako jednotku miery, a túto funkciu plní tovar tým lepšie, čím je nemeniteľnejší. Tovarové hodnoty sa teda zmenili na rozlične veľké v predstave existujúce množstvá zlata. Ďalším delením na alikvotné časti sa táto jednotka miery rozvíja v meradlo. Prv než sa zlato stalo peniazmi, malo už takéto meradlo vo svojich váhových jednotkách. Ale ako miera hodnôt môže zlato slúžiť len preto, lebo samo je produktom práce, teda potencióálne je premenlivou hodnotou. Zmena hodnoty zlata neprekáža zlatu vo funkcii meradla cien a ani v jeho funkcii miery hodnoty.

Pracovné peniaze. V 19. storočí sociálna demokracia chcela dosiahnuť socializmus nevedeckou konštrukciou, t. j. bez vedeckého Marxovho rozboru kapitalizmu. A dodnes vznikajú tieto utopistické z hlavy vymyslené konštrukcie socializmu. Súkromnú prácu nemožno pokladať za bezprostredne spoločenskú prácu a pre prevod súkromnej práce na spoločensky potrebnú prácu treba peniaze. Máme pripomenuté, čo boli Owenove pracovné potvrdenky. Zopakujem, lebo názor je dôležitý: „Owen predpokladá bezprostredne zospoločenštnú prácu, t. j. formu výroby, diametrálne protikladnú tovarovej výroby. Pracovná potvrdenka len konštatuje individuálny podiel výrobcu na úhrnnej práci a jeho individuálny nárok na časť úhrnného výrobku, určenú na spotrebu. Ale Owenovi ani neprišlo na um, aby predpokladal tovarovú výrobu a zároveň, aby sa usiloval odstrániť jej nevyhnutné podmienky nejakými kumštami s peniazmi.“

Cena je peňažným názvom práce, spredmetnenej v tovare. Premena veľkosti hodnoty na cenu sa javí ako výmenný vzťah tovaru k peňažnému tovaru. Ale v tomto pomere vzniká možnosť odchýlky ceny od veľkosti hodnoty o ktorých je ešte veľa textu v ďalších kapitolách štyroch kníh Kapitálu.

Metamorfóza tovarov. Nás tu zaujíma sféra výmeny čiže metamorfóza, ktorá sprostredkúva spoločenskú výmenu látok. Výmenný proces vytvára rozdvojenie tovaru na tovar a peniaze, v ktorom je vnútorný protiklad tovarov medzi úžitkovou hodnotou a hodnotou. Výmenný proces sa teda odohráva v metamorfózach - v premene tovaru na peniaze a v jeho spätnej premene z peňazí na tovar. Tovar (T) - Peniaze (P) - Tovar (T). Tovar, keď sa premení na peniaze, zmizne ako taký a na peniazoch nevidno, ako sa dostali do rúk majiteľa a čo sa vlastne na peniaze premenilo.

Z každého póru obehu sa neustále potia peniaze. Obeh bezprostrednej výmeny výrobkov (T - T) sa líši od jednoduchej výmeny tovarov (T - P - T) preto, že pri obehú tovarov kupujúci a predávajúci netušia, aký predchádzajúci tovar bol menený za peniaze. Proces obehu tovarov sa ani nekončí na rozdiel od bezprostrednej výmeny výrobkov, keď si úžitkové hodnoty vystriedajú miesta alebo majiteľa. Peniaze nezmiznú ak vypadnú z radu metamorfóz jedného tovaru. Usadzujú sa stále odznova na tých miestach obehu, ktoré tovary práve uprázdnil.

Peniaze obeživo, obeh peňazí. Ako sprostredkovateľ obehu tovarov nadobúdajú peniaze funkciu obeživa. Peniaze sú kúpny prostriedok tým, že realizujú cenu tovaru. Peniaze sú samostatnou hodnotou tovarov, preto je pohyb peňazí ako obeživa pohybom tovaru ale iba v jednoduchom tovarového obehu, ktorý tu skúmame. Peniaze ako obeživo sa stále zdržujú vo sfére obehu. Množstvo obeživa určuje suma cien obiehajúcich tovarov a priemerná rýchlosťou obehu peňazí. Treba sa zbaviť ilúzií, že že ceny tovarov sa určujú množstvom obeživa.

Minca, znak hodnoty. Z funkcie peňazí ako obeživa vzniká ich mincová podoba.

Váhová časť zlata, predstavená v cene čiže v peňažnom názve tovarov, musí v obehu vystupovať proti tovarom ako rovnomenný kus zlata čiže minca = zlatý peniaz.

Rozdiel peňazí vo funkcii obeživa a vo funkcii meradla cien. Zlaté peniaze ako obeživo sa v obehu opotrebovávajú, tým vznikne rozdiel medzi ich zlatou substanciou, t. j. rozdiel medzi nominálnym obsahom a reálnym obsahom. Zlatý peniaz ako obeživo sa odchyľuje od zlatého peniaza ako meradla cien, tým zlatý peniaz prestáva byť ekvivalentom tovarov, ktorý ceny realizuje. Obeh peňazí sám dáva možnosť nahradiť kovové peniaze v ich funkcií známkami z iného materiálu čiže symbolmi. Veci, ktoré relatívne nemajú nijakú hodnotu, kúsok papiera, môžu teda fungovať namiesto zlata. Špecifický zákon obehov papierových peňazí môže vyplývať len z toho, že zastupujú zlato. Je len nutné, aby znak peňazí mal platnosť a túto nadobúda papierový peniaz núteným kurzom.

Peniaze, tvorenie pokladov. Keďže na peniazoch nevidno, čo sa na ne premenilo, mení sa na peniaze všetko, či už je to tovar alebo nie. Peniaze samy sú tovarom, vonkajšou vecou, ktorá sa môže stať súkromným vlastníctvom hocikoho. Spoločenská moc sa takto stáva súkromnou mocou súkromnej osoby. Množstvo peňazí vo vlastníctve súkromnej osoby je moc tejto osoby.

V tejto súvislosti pokladu peňazí súkromných osôb vnímam vnútroštátnu verejnú mienku, ktorá sa odráža vo voľbách a aj v aktuálnych preferenciách strán. Tri štvrtiny občanov účastných vo voľbách je pravicových. V roku 2017 pokračuje na Slovensku vo vláde ľavicová strana, ktorá je vládnu s prestávkou zhruba desať rokov. Ona sa nezúčastnila na rozkradnutí štátneho výrobného vlastníctva socializmu, ale urobili to predchodcovia tej pravicovej politiky, akú reprezentuje nevládna opozícia voči tejto ľavicovej strane. Ľudia sa domnievajú, pravicoví politici obviňujú, masmédiá to zvýraznia, že táto ľavicová strana si obsadila všetky mocenské pozície v štáte. Ľudia nevidia odosobnenú moc peňazí, ktorá je prirodzená kapitalizmu, ale vidia osoby, ktoré prostredníctvom politiky nadobúdajú peniaze. Teda kapitalizmus je pre nich dobrý, ale ľudia spojení s touto konkrétnou ľavicovou stranou sú zlí. Opačne, dobrí sú tí ľudia, ktorí nevládnu a sú spojení s pravicovými stranami a voličom neprekáža, že títo pravicoví politici sú bohatí. Súčasne v kraji Slovenského národného povstania je v jeho čele viac rokov a aktuálne stále strana, ktorá neuznáva SNP a uznáva prezidenta Tisa, ktorý vyznamenal nemeckých nacistov za vytlačenie povstalcov SNP do hôr. Táto radikálne pravicová strana je od roku 2016 aj v NR SR. To sú dôkazy, že buržoázna propaganda dostala ľudí do uvažovania, ktoré je v logickom rozpore s ich vlastnými záujmami námezdných pracujúcich a tiež s logikou kapitalizmu, kde je moc odosobnená realizovaná peniazmi. Je sebaklam časti občanov, že politiku za záujmy námezdných pracujúcich bude robiť politik s osobným cieľom mať sa lepšie ako všetci ostatní, ale začína byť častí národom Európy vlastné, že ju môže konať strana radikálne pravicová. Buržoázna dokazuje, že demokracia bude trvať iba ak námezdní pracovníci budú voliť v logike jej záujmov.

Peniaze platidlo. V jednoduchom tovarovom obehú je tovar na jednom póle a peniaze na protikladnom póle. Lenže s vývinom tovarového obehú sa scudzenie tovarov časovo odlučuje od realizácie ich ceny. Predávajúci sa stáva veriteľom (verí!), kupujúci dlžníkom. Keďže sa tu metamorfóza tovaru mení, peniaze sú platidlom. Pokiaľ sa platby vyrovnávajú, peniaze fungujú len ideálne ako počítacie peniaze čiže ako miera hodnôt.

V roku 2008 v USA vznikol problém so splácaním hypoték a od tých dôb viaceré štáty požičiavajú peniaze bankám za úrok blízky nule. Štáty sveta rôznymi cestami zvýšili svoj štátny dlh až na úroveň, ako by boli po vojne. Max nám túto krízu opísal v abstrakcii.

Problémom sú peniaze, ktoré ich majitelia neinvestujú a z toho vzniká nezamestnanosť. Majitelia investujú peniaze za úrok, ktorý musí byť z ich pohľadu lukratívna časť zisku, ak to nie je, svoje peniaze neinvestujú. Lukratívny zisk sa dosahuje novými technológiami a relatívne nízkymi mzdami. Až lukratívne úroky vzniknú, súkromné peniaze sú investovaná a nezamestnanosť poklesne. (Na aktuálnu zamestnanosť a výšku miezd tiež pôsobí pôrodnosť spred dvadsiatich rokov.) Ale rastom produktivity práce ziskovosť kapitálu klesá, nahradzuje si to vyšším objemom kapitálu a nižšími mzdami. Nižšia ziskovosť výrobného kapitálu sú nižšie úroky finančného kapitálu. Teda všetok kapitál, ak by nechal rásť mzdy, bolo by to na úkor jeho ziskov, preto to neumožní.

Úverové peniaze. Tie vznikajú z funkcie peňazí ako platidla tým, že dlhopisy za predané tovary zase samy obiehajú, a tak prenášajú pohľadávky na druhých. Ako sa rozširuje úvernictvo, rozširuje sa aj funkcia peňazí ako platidla. V tejto funkcii peniaze nadobúdajú svoje vlastné formy existencie, peniaze sa stávajú všeobecným tovarom zmlúv. Úverové peniaze môžu vzniknúť napríklad aj tak, že majiteľ peňazí ich požičia na úrok štátu, dostane štátne dlhopisy, ktorými zabezpečuje svoje obchody a berie z takto finančne zabezpečeného podnikania zisky.

Svetové peniaze. Až na svetom trhu fungujú peniaze zlato a striebro v planom rozsahu ako tovar, ktorého naturálna forma je zároveň bezprostredne spoločenskou formou uskutočnenia ľudskej práce. Svetové peniaze fungujú ako všeobecné platidlo, ako všeobecný kúpny prostriedok. Máme svetové meny, najmä dolár USA a iné. Drahé kovy sú ocenené v US dolároch a ich cena stúpa a klesá na základe trhu. Zdanlivo ich cena v US dolároch nie je viazaná na výrobné náklady drahých kovov. Ale drahé kovy v tejto zdanlivej tovarovej funkcii slúžia na uloženie skutočnej hodnoty a kolísanie ich cien v US dolároch odráža pohyby tejto meny a nie pohyb cien drahých kovov. Výrobné náklady, teda uloženie zhmotnej práce do určitej tiaže drahého kovu, sú vo výške nákupu drahých kovov od ich výrobcov. Teda každý kupujúci vie, koľko za ne platil. A ak sa z prvého kupujúceho od výrobcu stane ďalší a ďalší predajca drahého kovu, drahé kovy sú drahšie o každú ďalšiu maržu predajcu. A koncom týchto obchodov sú ceny v US dolároch, ktoré nemusia súhlasiť s hodnotou zlata vo výrobných nákladoch.

VII/ Komentár 4. KAPITOLY PREMENA PEŇAZÍ NA KAPITÁL

Znalosti z tejto kapitoly o premene peňazí na kapitál sú nutné ku vzniku morálky združenia slobodných ľudí. Morálka ľudí, ak vznikla po sklamaní z kapitalizmu, sa vrátila ku kapitalistickej morálke preto, že dôchodok z práce je peňažný, a to dokázal pomimo iných štátov aj štát československého socializmu. Morálka väčšiny ľudí zostane kapitalistická, pokiaľ nebudú mať možnosť poberať dôchodok z práce v pracovnom čase. Predtým, ako si ľudia osvoja morálku združenia slobodných ľudí, musia mať túto morálku marxisti. Do vzniku informačných technológií nebol možný vznik dôchodku z práce v pracovnom čase, teraz táto možnosť existuje, ale marxisti ju neuchopili. Dôležité pre komunistickú politiku je, že peniaze nie sú z podstaty svojej existencie kapitálom ale že, premena peňazí na kapitál si vyžaduje existenciu námezdneho systém. Zánik námezdneho systému je zánik kapitalizmu a peniaze na to nemajú vplyv.

Peniaze na kapitál menia ľudia pracujúci námezdne pod komandom kapitálu. Organizátorom tejto premeny peňazí na kapitál je kapitalista. Ale to nie je tak vo veľkých kapitáloch, v nich je organizátorom tejto premeny peňazí na kapitál výlučne námezdne pracujúca trieda a zisky si privlastňuje buržoázna trieda. Veľký kapitalista vyvlastňuje malý kapitál, a z tejto skúsenosti má filozofia marxizmu názor o historicky zákonitom vyvlastnení

vyvlastňovateľov. Demokratická republika zákonmi zabetónovala vlastníctvo kapitálu pre buržoáznu triedu, a to vyjadruje nerozlučné spojenie demokracie a kapitalizmu. V takto chápanej demokracii narušiť politikou buržoázne vlastníctvo znamená zaradiť stranu tohto programu medzi strany extrémistické. Strany komunistického názvu sa po roku 1989 vyhýbajú termínu „vlastnenia“ a stali sa stranami „skutočne ľavicovými“, t. j. v mantineloch demokratického kapitalizmu ľavicovými, aby neboli zakázané za extrémizmus voči demokracii. Ešte sa nevie, či nebude buržoáznym zákonom demokratickej republiky určené, že extrémizmus je demokratické združenie slobodných ľudí náhrada námezdneho systému.

Marxistický program je dobovo vedeckým, a preto nemôže byť extrémistickým.

Treba mať historickú pamäť, aby sme opísali, že dnes je morálka iná, aká bola v minulosti. Buržoázia po roku 1968 politickými schopnosťami dokázala požiadavku vyvlastnenie vyvlastňovateľov zaradiť medzi požiadavky odporujúce demokracii, a tým zaradila komunizmus medzi extrémizmus. Platí heslovite: demokracia je kapitalizmus a kapitalizmus je buržoázne vlastníctvo. Tieto súčasné kritéria demokracie sú presadené do morálky proletariátu západoeurópskymi politikami sociálnej demokracie a euro komunizmu, ktoré spolu porazili marxistickú morálku a udržiujú proletariát demoralizovaný. Minulá morálka v marxistickej politike bola založená na dobovej výrobe a politická požiadavka vyvlastnenie vyvlastňovateľov zodpovedala tejto výrobe. Výroba minulosti zanikla, zanikol socializmus minulosti a aj marxizmus trčí v zaniknutej výrobe. Marxizmus doby softvéru ide k socializmu priamo, nie okľukou cez ovládanie štátu, k organizácii výroby, čo vylučuje politickú požiadavku vyvlastnenie vyvlastňovateľov.

Výroba zmenila politickú dobu, kapitalizmus rozvinul výrobu do informačných technológií s dôležitým novým prvkom výrobného stroja softvérom. V novo rozvinutej výrobe je nutné novo formulovať politiku strany komunistického typu s marxistickým vedeckým programom. Už nie je možné z demokratických a výrobných dôvodov sa orientovať na politické vyvlastnenie veľko buržoázie (vyvlastnenie vyvlastňovateľov) a ani na vyvlastnenie maloburžoázie (ak ju ešte nevyvlastnila veľkoburžoázia), už je nutné sa politicky organizovať na vznik náhrady za námezdny systém. Demokratické združenie slobodných ľudí je cieľom vedeckej marxistickej politiky so sebe vlastným výrobným spôsobom informačných technológií.

Štvrtá kapitola patrí v poradí do druhého oddielu prvej knihy Kapitálu. Ako málo som doteraz opísal od Marxa dokazuje celkový počet kapitol, knihy Kapitálu majú spolu deväťdesiatosem kapitol. A k tomuto počtu kapitol je treba pripočítať kapitoly troch kníh „Teórie o nadhodnote“. A je dlhý rad ďalších textov. Rozsah diela Karola Marxa umožňuje nedočítať jeho dielo, a z toho vzniká zlostný záver o tom, čo všetko Marx nevedel, zle napísal, v čom všetkom chyboval. Alebo nie sú študované diela potrebné pre úvod do Kapitálu I, aby si čitateľ ozrejmil metódu marxizmu, ktorá by ho viedla k poznaniu súčasnosti. Minimálny úvod do hlavného diela K. Marxa Kapitálu je kniha „Ku kritike politickej ekonómie“ a tri knihy „Teórie o nadhodnote“. Do tlače pripravil druhú a tretiu knihu Kapitálu F. Engels. Je preto dielo Marxa nedokončené? Aj v tom je argument proti marxizmu. Engels sa vyhlásil ako prvý za marxistu, ale on je rovnocenným k Marxovi pri vzniku marxizmu. Nedá sa rozvíjať znalosť od Karola Marxa na aktuálnu dobu, ak si človek neprečítal minimálny počet prác Fridricha Engelsa. Sme tu v prvých štyroch kapitolách Kapitálu I na úplnom začiatku znalostí potrebných pre logiku dialektického materializmu, ktorou je možné poznávať aktuálnu dobu.

Všeobecný vzorec kapitálu vo sfére obehu. Každý nový kapitál, keď po prvý raz vystupuje na trh, na tovarovom, pracovnom alebo peňažnom trhu, má podobu peňazí,

ktoré sa majú premeniť na kapitál. Kolobeh (Peniaze – Tovar – Peniaze) vychádza z peňažného pólu a vracia sa napokon k tomu istému pólu. Jeho hnacou pohnútkou a určujúcim účelom je teda sama výmenná hodnota. Úplná forma tohto procesu je $P - T - P''$, t. j. pôvodne zálohovaná peňažná suma plus určitý prírastok peňazí. Tento prírastok čiže prebytok nad pôvodnú hodnotu nazývame nadhodnotou. Pôvodne zálohovaná hodnota sa v obehu zväčšuje o nadhodnotu čiže zhodnocuje sa. Ako vedomý nositeľ tohto pohybu stáva sa majiteľ peňazí kapitalistom, jeho vrecko, je bod, odkiaľ peniaze vychádzajú a kam sa vracajú. Neustále zväčšovanie hodnoty dosahuje kapitalista tým, že peniaze stále odznova vrhá do obehu.

Hodnota má samostatnú formu, v peniazoch. Peniaze sa nestanú kapitálom, ak neprevezmú na seba tovarovú formu. Kúpiť tovar, aby sa predal drahšie je vlastné iba zdanlivo obchodnému kapitálu. Ale aj priemyselný kapitál sú peniaze, ktoré sa premieňajú na tovary a predajom tovarov sa premieňajú späť na viac peňazí. V skutku je teda $P - T - P''$ všeobecným vzorcom kapitálu, ako sa kapitál bezprostredne prejavuje vo sfére obehu.

Protirečenia všeobecného vzorca kapitálu $P - T - P''$. V tomto procese sa vymieňa forma úžitkovej hodnoty ale to isté množstvo predmetnej spoločenskej práce ostáva v rukách toho istého majiteľa, v forme tovaru alebo peňazí. Táto zmena formy hodnoty nezahrňuje zmenu veľkosti hodnoty. Výmena nepridáva výrobnom vôbec nijakú hodnotu, obchodný kapitál a finančný kapitál (pôvodne úžernický) nevytvoria žiadnu nadhodnotu. Nadhodnota je tvorená námezdňým systémom práce, ale aj v obchodnom a finančnom obore pracujú námezdní zamestnanci, tam ale netvoria nadhodnotu hoci sú platení ako námezdní zamestnanci, ktorí tvoria neplatenú živú prácu tým, že majú v mzde zaplatenú iba časť pracovného dňa. To je problematika riešená Marxom v ďalších kapitolách, tu teraz ide o to, že nadhodnota nemôže vzniknúť z obehu, ktorý je súhrnom všetkých tovarových vzťahov majiteľov tovarov. Mimo obehu je majiteľ tovaru vo vzťahu k svojmu vlastnému tovaru, je to súkromné vlastníctvo tovarov. Ak spracuje vlastný tovar a pridá nové množstvo práce, majiteľ tovaru z toho nič nemá, nezíska nadhodnotu. Musí vstúpiť do styku s majiteľom peňazí, aby v obehu zhodnotil hodnotu tovaru a v rámci nej i nadhodnotu. Takto kapitál vzniká mimo obeh, ale realizovaný je až v obehu.

Aj obeh zabezpečujú pracujúci ľudia v námezdnom systéme a aj oni tvoria neplatenú živú prácu a netvoria nadhodnotu. Aj túto zložitosť, ako námezdní zamestnanci obchodu, obehu, bánk tvoria neplatenú živú prácu a tým sporia mzdy zamestnávateľom a netvoria nadhodnotu vyriešil Marx. Ale tvorenie kapitálu musí byť možné aj vtedy, ak sa cena tovaru rovná hodnote tovaru a nemožno ho vysvetľovať z odchýlenia cien tovarov od hodnôt tovarov. Všetko Marxom napísané je základ teórie združeného systému, v ktorom bude produkcie meraná v hodnote pracovného času a združenie bude nutne realizovať svoju produkciu v tomto popisovanom obeh tovarov v cenách, mimo ceny živej práce človeka. Človek ekonomicky donútený predávať svoju pracovnú silu je slobodným z vôle buržoázie, ona potrebovala pracovnú silu, tak politicky oslobodila jej nositeľa človeka a ekonomicky si ho pripútala peniazmi. Buržoázia svojou politikou námezdného systému bohatne, k tomu potrebuje proletariát, t. j. ide o organizáciu práce dvoch tried. Proletariát sa svojou politikou združeného systému zmení v združenú triedu, t. j. ide o systém organizácie práce jednej triedy.

Kúpa a predaj pracovnej sily. V rámci sféry obehu, na trhu, majiteľ peňazí nachádza tovar, ktorého sama úžitková hodnota má svojráznu vlastnosť byť zdrojom hodnoty, ide o tovar: pracovná schopnosť čiže pracovná sila. Teda na to, aby majiteľ peňazí mohol peniaze premeniť na kapitál, musí mať pracovná sila pre samého robotníka formu tovaru, ktorý mu patrí a jeho práca nadobúda formu námezdnej práce. Hodnotu pracovnej sily,

rovnako ako hodnotu každého iného tovaru, určuje pracovný čas nutný na jej výrobu, čiže hodnota pracovnej sily je hodnota životných prostriedkov nutných na udržanie života majiteľa pracovnej sily a reprodukciu tejto triedy v ďalších pokoleniach. Ak máme priemerný denný pracovný čas a polovica z neho je spotrebovaná triedou námezdných pracovníkov pre seba na výrobu životných prostriedkov, tak druhú polovicu denného pracovného času námezdní pracovníci odovzdávajú triede buržujov zadarmo. Takže suma peňazí, ktorú majiteľ peňazí a námezdný pracovník dohodli zmluvou o mzde nevyjadruje prácu odvedenú majiteľovi peňazí, ale vyjadruje hodnotu pracovnej sily v životných prostriedkoch. Výroba tovarov je proces spotreby pracovnej sily práve tak, ako spotreba každého iného tovaru a sa deje mimo trhu čiže mimo sféry obehu. Výška miezd a výška neplatennej práce privlastnenej buržoáziou je antagonistický (protikladný) vzťah tried proletariátu a buržoázie.

VIII/ Námezdný systém je vzťah triedy buržoázie a triedy proletariátu

Niektoré vzťahy kapitalizmu sa nám zdajú ako ním vytvorené, ale mnohé dokonca prešli cez feudalizmus z hlbšej minulosti ľudstva. Buržoázna ideológia proti marxizmu tvrdí, že základný vzťah pohybu dejín triednym bojom vraj nebol možný, lebo triedy ako ich poznáme vznikli až so vznikom kapitalizmu. Ale feudalizmus v kapitalistickej podobe je dodnes v Európe systém rodový, narodenie sa do rodiny je narodenie sa do stavu. A tento stav rodov je nielen výsledkom triedneho boja ale je to triedny boj. Šablňu feudálov nahradili peniaze buržoázie. Buržoázia je nacionálna, triedny boj usmernila vo vojny národov, lebo buržoázna výroba vytvorila moderné národy. Dnes je údajne kapitalizmus ľudský a k jeho morálke patrí zánik tried buržoázie a proletariátu. Ak sa ale povie zamestnanec a zamestnávateľ je to vzťah osôb bez rodín, ak sa povie podnikateľ, je to osoba podnikavá zodpovedná za seba a môže to byť osoba zamestnávateľ. Teda zmenou názvoslovía a opustením termínov buržoázie a proletariát sa nič nemení na kapitalistických vzťahoch. Námezdný systém je vzťah výlučne cudzích ľudí (deti, rodičia, manželía, t. j. medzi členmi rodiny nie je možný ľudský zamestnanecký vzťah), ktorí živia rodiny. A preto námezdný systém treba vyjadriť ako triedny vzťah výrazmi: trieda buržoázie a trieda proletariát. Je ale nutné rozlíšiť formy triedneho boja, môže to byť politika až vojny národov, ale môže to byť aj ekonomická konkurencia námezdného systému a združeného systému.

Iba sa to ľudom dobrého úmyslu javí, alebo tak sa realizujú antikomunisti, že ak nazvem vzťah námezdný, ako vzťah triedy buržoázie a triedy proletariátu, zhrnul som všetky vzťahy kapitalizmu a teraz ich všetky naraz riešim. Kto chcel riešiť všetky vzťahy kapitalizmu raz naraz musel vykonať socialistickú revolúciu a politicky ovládnuť štát, a ani tak všetky vzťahy kapitalizmu nevyriešil, lebo musel nechať v ekonomike socialistického štátu peniaze. Všetky vzťahy kapitalizmu nie je možné riešiť raz naraz, ale je možné riešiť základný vzťah námezdný systém, na ktorom spočíva celá existencia buržoázie, a zánikom námezdného systému sa trieda proletariátu oslobodí od ekonomickej závislosti na buržoázie. To ale nie je možné v existencii peňazí.

Kto si pozrie televízny dokument o výrobe veľkého dopravného lietadla v Európe, pomyslí si, to je ale kolotoč peňazí. V skutočnosti výroba tohto lietadla je netovarová výroba, technicky všetko musí súhlasiť, a preto sa neobchoduje s vecami k jeho výrobe ako s tovarmi na trhu, ale napriek tomu táto grandiózna netovarová výroba je platená v cenách, t. j. k výrobným nákladom sa pripočíta obvyklé percento zisku a vznikla výrobná cena. Buržoázne vzťahy sú také, aj k modernej netovarovej výrobe pridávajú ceny. Ceny a

peniaze udržujú výrobu buržoáznou. Námezdní pracovníci účastní výroby tohto veľkého dopravného lietadla majú ako v každej kapitalistickej výrobe na výplatnej páske odpracovaný pracovný čas. Zmenil by sa ich status, ak by mali pracovníci účastní na výrobe tohto lietadla dôchodok z práce v pracovnom čase uvedenom na výplatnej páske? Nič by sa nestalo, mzdy sú peniaze na životné a kultúrne potreby a pracovný čas by bol na to isté. Jediné, čo by mohli zistiť informáciami marxizmu a ak by aj výrobu životných a kultúrnych potrieb prepočítali na pracovný čas, že všetci majú menšie dôchodky v pracovnom čase než je pracovný čas nutný na výrobu životných a kultúrnych potrieb. Ak by problém chceli riešiť, museli by sa odborovo organizovať a by prišli k záveru, že treba inak organizovať vlastnícke vzťahy. Poberať dôchodok z práce v pracovnom čase v námezdnom systéme je možné, veď aj naturálnu mzdu námezdný systém pozná, ale bez zmeny vlastníckych vzťahov práce, to je stále námezdný systém. Ale opačne, v socializme bolo vlastníctvo spoločné a dôchodok z práce bol peniazoch, a predsa to bol štátny námezdný systém. Socializmus združeného systému je nutné spoločné vlastníctvo výrobných prostriedkov a súčasne dôchodok z práce v pracovnom čase.

Na vzťah tried pôsobí deľba práce a kooperácia. Postupujúca deľba práce je rozčlenenie pôvodnej súhrnnej práce výroby tovaru na čiastkové pracovné činnosti. Kooperácia práce je zlučovanie čiastkových pracovných činností na výrobu tovaru. Ak vznikol nový tovar, môže to byť tovar spotrebný aj výrobný, vojenský nepočítame. V histórii výroby lietadla rástla deľba práce a kooperácia výrobcov z desiatok na desať tisíce ľudí. O čo je väčšia kooperácia výrobcov oddelených deľbou práce na výrobe jedného tovaru, o to menšia je tovarová výroba, platí pre výrobu dopravných prostriedkov a vôbec všetky technologické celky, t. j. pre výrobu tvarov určených pre výrobnú spotrebu. To zohľadnil Marx opisom zániku rodinných firiem a vznikom akciových spoločností. Akciový kapitál je zospoločenšenie kapitálu na najvyššiu možnú mieru. Je tu ale aj opačná tendencia, rozhoduje početnosť vyrábaných tovarov, teda kým v konečnom výrobnom tovare rastie výroba vecí a klesá výroba tovarov, tak opačne, vo výrobe konečných spotrebných tovarov rastie výroba tovarov. Všetky veci konečnej spotreby sa stali tovarom vo väčšom objeme preto, že lacnejšia je hromadná veľko produkcia ako osobné samozásobenie.

Spôsob výroby určuje, ako sa spotrebované vyrobí a nie to, čo sa spotrebuje. Inými slovami, máme si všimnúť dnešnú výrobu výrobných prostriedkov, kde je všetko normované, technologicky predurčené, a preto sa vyrábajú veci, aby sa z vecí na konci výroby vytvorili tovary tým, že sa konečným veciam určených pre výrobnú spotrebu priradí cena. Námezdný systém, ktorý vznikol na základoch tovarovej výroby, aby tovarovú výrobu absolutizoval, zužuje tovarovú výrobu na výrobu spotrebných tovarov. A robí to tým, že výrobu výrobných prostriedkov mení na kooperáciu výroby vecí. Námezdný systém zažíva vrchol globálnej výroby tovarov konečnej spotreby a sa súčasne sám likviduje tým, že sa pretvára na výrobu vecí výrobnej spotreby.

Softvér zúžil globálnu výrobu vecí pre výrobnú spotrebu a rozšíril globálnu výrobu tovarov konečnej spotreby. Ale keďže globálna výroba tvarov konečnej spotreby zvyšuje výrobu relatívnej nadhodnoty, a tým aj ziskov, informačné technológie boli a stále sú úspech námezdného systému. Druhá tendencia znižovania výroby tovarov tým, že sa deľbou práce, kooperáciou a softvérom vyrábajú veci výrobnej spotreby je pod hladinou pozornosti preto, lebo táto tendencia je prekrytá osobnou spotrebou podporená reklamou. Peniaze teda zanikajú z podnetu výroby výrobnej spotreby, t. j. z podnetu výrobného systému, ale živelne vo vojnách a revolúciách ak nevznikne politika za socializmus.

Politika určuje ekonomiku, ale politika môže byť dlhodobo úspešná iba ak je v

možnostiach ekonomiky. Globalizácia softvérom je politika pre novo vzniknutú ekonomiku, t. j. globalizácia informáciami je politika teraz už globálnej buržoázie k maximalizácii ziskov. Rast produktivity práca má rozdielny vplyv na masu ziskov podľa výrob pre výrobnú spotrebu buržoázie alebo konečnú osobnú spotrebu proletariátu. Rast produktivity práce konečnej spotreby je relatívny rast nadhodnoty a rast ziskov umocnený premiestnením týchto výrob do štátov nízkych miezd. Ale rast produktivity práce výrobnej spotreby je pokles tvorby nadhodnoty a ziskov. Obe tendencie pôsobia proti sebe a obe reguluje politika buržoázie k maximalizácii ziskov v možnostiach ekonomiky. Chudobné národy treba udržať nevedomé, ale treba aby kupovali televízory, mobily a cez satelit umožniť ich používanie. A to si odporuje, to už nie sú motyky a pušky. Opäť protichodné tendencie, teraz politik. Politika bohatých krajín voči chudobným krajinám sa spriechila ekonomickým možnostiam bohatých krajín. A to spôsobuje dnešný neklud buržoázneho sveta, ktorý je možné ukončiť plánom nahradenia námezdného systému združeným systémom.

Marx opísal vzťahy námezdného systému, ktoré sú východiskom pre plán vzniku združeného systému. Ale antimarxizmus niektoré vzťahy neuznáva, ako tie že buržoázia platí menšie mzdy triede proletariátu ako je hodnota práce. Za tým nasledujú nelogické tvrdenia, a preto treba ekonomické tvrdenia dokazovať matematicky. Nelogické tvrdenie potrebujú konštanty, ale logické tvrdenia sú bez nich. Nelogické tvrdenia vychádzajú z údajov odvodených súčtom, násobením, percentami a podobne, naproti tomu logické tvrdenia sú založené na empirických číslach. Proletariát, ktorý chce vedome pôsobiť v politike si má klásť otázku, ak to, že buržoázia je stále pri peniazoch.

Trieda buržoázie stanovuje ceny, nimi predáva a kupuje. Na trhu rozlišujeme spotrebiteľov výrobných investorov z buržoáznej triedy a konečných spotrebiteľov životných prostriedkov z radov buržoázie aj proletariátu. Všimame si iba triedu buržoázie investorov a triedu spotrebiteľov z proletariátu. Buržoázny investor kúpi stroj so životnosťou desať rokov za 365 000 eur (delené dni roka za desať rokov) je denný náklad do ceny vo výške 100 eur. Povedzme, že denne kupuje suroviny a zahŕňa dennú kúpu do ceny 50 eur. A naša oprávnená trhovú cenu dennej pracovnej sily je 40 eur na mzdu. Ale to je iba polovica spotrebovaného pracovného času námezdného zamestnanca, druhá polovica nie je platená a to robí tiež 40 eur denne. ($100 + 50 + 40 + 40 = 230$) V kalkulovanej dennej cene 230 eur sa investorovi vráti denne 50 eur suroviny, denne 100 eur stroje, t. j. za desať tokov je to návrat 365 000 eur, denne sa mu vráti 40 eur nákladová mzda, spolu sa mu denne v cene vráti investícia 190 eur, ale jeho denná cena je 230 eur, t. j. zisk má 40 eur, čo je neplatená denná práca triede proletára. Všetci zamestnanci námezdného systému sú takto proletarizovaní, táto trieda na pracovnom trhu predáva svoju pracovnú silu a za peniaze kupuje životné prostriedky, vždy minie zarobené peniaze. Buržoázna trieda je takto stále pri peniazoch a navyše bohatne neplatením časti pre ňu vynaloženej a spotrebovanej práce proletára.

Takto to buržoázna trieda nechápe a toto chápanie ani nepripustí. Buržoázny investor kúpi továreň, celú investíciu cez ceny speňaží a môže s peniazmi odísť inam. Investorovi sa peniaze vracajú do vrečka. Ako v našom príklade sa investorovi vráti v cene 230 eur denne, z toho je jeho výdaj peňazí 190 eur denne (150 eur denne je za stroje a suroviny a 40 eur je mzda). Ale že iba náklad 40 eur na mzdy rozmnožil investorovi peniaze o 40 eur, to buržoázia nepripustí. Buržoázia tvrdí, náklad bol 190 eur a zisk 40 eur vo výrobnej cene 230 eur. Teda zisk je 21,05% zo 190 eur. Ak ale prejdeme z peňazí do tvorby hodnoty nevysvetlíme, ako môže z platenej hodnoty v cene 190 eur vyniknúť nadobudnutá hodnota v cene 230 eur. Použijú konštantu, napríklad 21,05% zisku z investovaného kapitálu.

Hovorí sa, peniaze hýbu svetom, ale námezdný systém tvorí ceny všetkých tovarov prirovnaním k peniazom, a preto svetom hýbe námezdný systém. Odstránenie peňazí nič nerieši. Čo treba odstrániť, je podriadenie námezdného proletariátu buržoázii v rozdeľovaní námezdného systému. Trieda buržoázie si verí v tom, že platí mzdu námezdnej triedy proletariátu za celý odpracovaný pracovný čas, v našom prípade 40 eur za osem hodín dennej práce. Ak všetky náklady výroby trieda buržoázie platí, tak to znamená, že platí aj zisk vo fakturovaných cenách, v našom prípade by sa nemalo fakturovať 230 eur, ale iba 190 eur. Ako môže z plateného nákladu vzniknúť zisk? Nemôže vzniknúť. Zisk sú vo výrobe nevydané peniaze, ale peniaze fakturované v cene odbytu výroby, a to je každému podnikateľovi jasné. Ale ako môže každý jeden podnikateľ fakturovať tento zisk, to buržoázia nechce vedieť. Je to možné preto, že námezdný proletariát je podriadený buržoázii v rozdeľovaní. A to si mnohí proletári nepriznajú, sú predsa v demokracii, rozhodujú o štáte, tak aká podriadenosť. Navyše, zisk je v skutočnosti realizácia vlastníckych práv, zisk môže mať každý vlastník, v tom vidia ľudia demokraciu. Napríklad v našom prípade všetky zisky spolu sú 40 eur denne, teda žiadne iné peniaze, okrem tých, ktoré nezaplatia proletárom za ich prácu buržoáznej triede nepridnú. A o minulosti platí to isté, vlastníctvo buržoázie je akumulovaná nezaplatená práca námezdnému proletariátu. Podriadenosť proletára buržoázii spočíva v tom, že on tvorí pre buržoáziu zisk a či chce alebo nechce, buržoázia mu zisk odoberá. Realizuje to nenásilne a ekonomicky námezdným systémom. Buržoázne vlastníctvo je osobná sloboda toho istého významu, ako bude osobná sloboda dnešného proletariátu po vzniku združeného vlastníctva.

Námezdný proletariát je ekonomicky prikovaný k buržoázii, v prvej generácii proletariát stratil pôdu, dnes je v Európe druhý proletariát preto, že on už stráca prospech zo vzdelania a vzdelané vrstvy klesli na úroveň proletariátu. Teda nie je to iba tak, že proletariát vzniká tým, že stredné vrstvy buržoázie zanikajú stratou miesta vo výrobe cez rozvoj veľkovýroby alebo vznikom supermarketov, ale je to tiež tým, že sa mení práca vzdelaných ľudí na prácu spoločensky priemernú. V dôsledku rastu produktivity práce sa manuálna robotnícka časť proletariátu počtom znižuje, ale počet proletariátu stúpa z radov obchodníkov, duševných pracovníkov a z vôbec všetkých vzdelaných vrstiev obyvateľstva.

Trieda buržoázie člení proletariát peniazmi, je to ekonomické a dbá sa o to, aby to vyzeralo prirodzené v závislosti iba do osobných schopností. Tak si buržoázia tvorí zaviazanú časť proletariátu a z nej sú voliči politických strán buržoáznymi záujmami. A táto politika kryje, že rozdeľovanie námezdným systémom je večná proletarizácia námezdných pracujúcich a trvalé obohatenie buržoázie. Príjmom je možné rozdeliť námezdných zamestnancov. Opakovane použijem príklad pre strednú skupinu proletariátu: Denná hodnota pracovnej sily 40 eur pri osem hodinovom pracovnom dni, čo znamená, že pol pracovného dňa živej práce treba na reprodukciu pracovnej sily a poldňa práce 40 eur je neplatená živá práca. Iná chudobná časť proletariátu: ak klesne denná mzda za 8 hodín práce na 20 eur, je námezdná pracovná sila pod svojou hodnotou. Tretia bohatá časť námezdných zamestnancov: Ak stúpne mzda na 80 eur za pracovný deň, táto pracovná sila neprináša pre buržoáznu triedu zisky. Táto časť ľudí nie je proletarizovaná pretože: Investor fakturoval ceny vo výške 230 eur, teraz ak spočítať náklady: 150 eur stroje a suroviny sa reprodujú a plus 80 eur platená mzda, spolu 230 eur náklad, sa rovná fakturovaným cenám 230 eur. Mzdy tejto skupina námezdných manažérov rastú do závrtných výšok a platí ich buržoázia preto, aby donútili pracovať ľudí pod hodnotou pracovnej sily, a tým sa zaplatia. Štvrtá skupina pracujúcich: pracujú aj ľudia z buržoáznej triedy, povedzme, že si tento človek prizná oprávnenú mzdu a môže byť v hocijakej výške. Tým sa z tohto pracujúceho človeka nestane námezdný pracovník, ale výškou mzdy si

predplatil vyťahovanie ziskov z osobného súkromného kapitálového vlastníctva.

IX/ Softvér pretvára vzťahy peňažného systému v nepeňažný systém vzťahov

Marx napísal, že ľudia celé celé historické obdobia pracovnou činnosťou nasmerovanou na rast produktivity práce zákonite pracujú na zániku vlastnej spoločnosti. Ľudia dnes riešia rast produktivity práce námezdneho systému softvérom a pomimo odstraňujú bariéry, ktoré bránia vzniku systému nepeňažných vzťahov socializmu. Ľudia vzťahmi v ekonomike softvéru tvoria svoje nové vedomie, ktoré zákonite odstráni námezdny systém. Taká je skutočnosť, ľudia nechtiac tvoria podmienky pre vznik slobodnej združenej práce. A tomuto ľudia Európy neveria preto, že Karol Marx ideál socializmu nepeňažných vzťahov napísal pred vyše 150 rokmi a aj socializmus Európy padol, ktorý vznikol ako vláda proletariátu, a v tejto embryonálnej triednej forme zanikol.

O tomto vedomí ľudu Európy treba dodať, že vôbec nie je jedno, kedy si ľudia uvedomia uplatnenia možností nepeňažných vzťahov, ktoré už boli softvérom vytvorené. Bratstvo buržoázie a západoeurópskeho proletariátu bolo vytvorené za čias studenej vojny a sa udržalo v časoch poberania reparácii buržoáziou po víťazstve nad socializmom. Ľudské zdroje vytvorené socializmom a použité pre rast bohatstva západnej Európy sa minuli a vzniká problém pre námezdny systém v západnej Európe po prvé, nová väčšinová generácia proletariátu je absolútne chudobnejšia ako predošlá a po druhé, nová väčšinová generácia proletariátu je relatívne (porovnaním) chudobnejšia tým, že buržoázia je bohatšia ako buržoázia predošlá. (Proletariát je buržoáziou hlbšie rozdelený: sú ľudia slušných zárobkov, chudobní zamestnaní a vylúčení nezamestnaní.) A vznikla otázka. Aké obdobie má pred sebou demokracia s námezdny systémom? Zatiaľ je vzťah triedy buržoov a triedy proletárov v Európe idylický, ale demokracia má svoje idylické obdobie za sebou. Demokracia je zviazaná z kapitalizmom umelo, a ľud Európe si myslí opak, že demokracia je kapitalizmus, a preto masy nepocitujú ohrozenie v tom, že demokracia môže byť zrušená stranami radikálne pravicovými až fašistickými. Uvedomenie si nutnosti uplatnenia nepeňažných vzťahov v združenom systéme je dôležité pre demokraciu, strany marxistické majú touto politikou demokraciu posunúť vo vyšší stupeň cez ekonomickú konkurenciu námezdneho systému a slobodného združeného systému.

Buržoázna politika reformuje a tvorí ilúziu, že mení vzťahy kapitalizmu. V kapitalizme sú zákonom určené vzťahy námezdneho systému s povinným súkromným výrobným vlastníctvom. V socializme sme mali námezdny systém s povinným štátnym výrobným vlastníctvom. Takto vzťahy oboch vlastníctiev určuje zákon, ale československé socialistické štátne vlastníctvo nemalo k sebe vlastnú ekonomiku marxistického socializmu (bez peňazí) a skromné vlastníctvo ju má (s existenciou peňazí). Softvér utvoril podmienky pre vznik ekonomiky bez peňazí, ale politika buržoázie dáva verejnosti do obdivu trh konečnej osobnej spotreby a pod hladinu verejného záujmu zasúva výrobu, čo sťažuje preberania vedomia z výroby a spôsobuje, že ľudia nemajú záujem zosúladiť podmienky života s organizáciou výroby softvérom, t. j. nemajú záujem o ideál slobodnej združenej práce.

Výmena (trh) je historicky odlišný od historického kapitalizmu. Slobodný združený systém nie je koniec trhu. Kapitalizmus je historickým preto, že vznikol a zanikne. Výmena čiže trh bol pred kapitalizmom a aj má historický priebeh dlhší ako ho má kapitalizmus, trh vznikol pred vznikom kapitalizmu a zanikne po zániku kapitalizmu. Trh je vo svojom historickom období kapitalizmu, a preto je trh kapitalistickým. Politika

v demokracii je závislá od verejnej mienky a aj trh konečnej spotreby zanikne v súlade s verejnou mienkou. Iné je to s trhom výrobnéj spotreby, ten aj v námezdnom systéme zaniká pôsobením softvéru vo výrobe a výmene výrobných prostriedkov. Je to logický rozdiel, konečná osobná spotreba je vôľa demokratickej spoločnosti a výrobná spotreba v námezdnom systéme nemá vzťah k demokracii. Za bránou pracoviska demokracia pre námezdného zamestnanca končí. To buržoázia tvorí politikov historický podvod tvrdením o podmienenosti demokracie kapitalizmom.

Slobodný združený systém nepozná pracovný trh. Ľudia zapojení do združenej práce nevstupujú do námezdného vzťahu pod komando kapitálu, ale vstupujú do vlastníckeho vzťahu k výrobným prostriedkom. Teda pre túto časť združených občanov zanikne trh práce. Všetky kapitalistické vzťahy sú dané bokom, okrem vzťahu námezdnej práce. Je teda marxisticky logické klásť si otázku po vzniku softvéru. Vytvoril softvér podmienky pre meranie vyrobenej produkcie pracovným časom? Ak je odpoveď na otázku kladná a rast produktivity práce (stupeň výroby informačné technológie) softvérom vytvoril technické možnosti pre meranie produkcie pracovným časom, tak úlohou politiky komunistického typu je vznik socializmu v občianskej spoločnosti. Je viac predpokladov, ktoré musia vzniknúť vo výrobe, potrebných ku vzniku kooperácie združenia slobodných ľudí. Okrem nutnosti merať výrobnú produkciu pracovným časom a vylúčenie peňazí je to zlúčenie výroby a výmeny v bezprostredne zospoločenšтенú prácu. Teda ak sa vyskytujú v ekonomike námezdného systému prvky zlúčenia výroby a výmeny sú to tiež prvky potrebné k meraniu vyrobenej produkcie pracovným časom, čo umožňuje vznik kooperácií združenia slobodných ľudí.

Peniaze nie je možné oddeliť od námezdného systému, a predsa sa softvér presadzuje vo výrobe a výmene v náhrade peňazí. Deľba práce a kooperácia v stále zložitejších výrobách rozširuje výrobu polovýrobných na objednávku konečného výrobcu tovarov. Polovýrobky sú predávané za ceny, ale nie je to trh metamorfózy tovaru na peniaze, ale peniaze sú tu vo výrobnéj spotrebe nutné preto, že deľba práce a kooperácia je v podmienkach námezdného systému. Iné je to v konečnej spotrebe. Softvér internetu zákazníka konečnej spotreby dovedie až na výrobnú linku, ak si to druh tovaru vyžaduje, a tým je zlúčená výroba a výmena a aj tu odpadá trhová metamorfóza tovaru na peniaze. Namiesto trhu je tu uplatnený plán metamorfózy tovaru na peniaze. A keďže peniaze „ľubovoľného“ kurzu bez viazanosti na zlato sú nestále meradlo hodnoty, je otázka času vzniku spoločenskej objednávky ku vzniku merania hodnoty pracovným časom.

Stupeň výroby mení informovanosť a informovanosť mení výmenu. Peniaze v námezdnom systéme určujú spoločenskú potrebnosť produkcie výroby. Ak nie je možné tovar a či službu vymeniť za peniaze, je práca do nich vložená spoločensky nepotrebná. Táto tovarová metamorfóza nikdy v námezdnom systéme nevybočí z tovarovej výmeny, peniaze zastupujú tovar. Informácie o výmene sú tu zúžené na tovary vo výmene a o výrobe tovarov nie sú informácie. Engels opisuje ako zmenil výmenu telegrafický kábel z Anglicka do Indie. Výmena vyžaduje informácie. Rast produktivity práce čiže striedanie stupňov výroby bolo do stupňa výroby informačných technológií iba o tom, ako zrýchliť a skvalitniť informácie o trhoch. Nová doba pre trhy (výmenu) z pohľadu logiky marxizmu znamená, že softvér umožňuje informácie pre výmenu z výroby a informácie pre výrobu z výmeny. Sú to informácie potrebné pre spoločenský plán vzniku bezprostredne spoločenskej práce, t. j. informácie k zániku overenia spoločenskej potrebnosti tovaru jeho výmenou za peniaze.

Softvér internetu vytvoril plánovacie strediská zo stredísk výroby. Ľudská vlastnosť

je plánovať a nepodliehať pudom. Plán vzd'ahuje človeka od zvieracej minulosti. Stupeň plánovania je dané spoločenskými podmienkami a stupňom výroby. Vrcholom podmienok plánovania vytvorených výrobou je softvér. Ďalšie budúce stupne výroby pre zvýšenie všeobecnej informovanosti nič zásadné neprinesú ak má zotrvať demokracia, t. j. voľba delegátov občianskej spoločnosti do pozícií v riadení štátu. Systém politických strán tvorí demokracii formu, ale obsah demokracii je závislá od možnosti informovanosti občianskej spoločnosti. Historicky, veľkosť ľudskej komunity je závislá od možnosti zdieľať spoločné informácie. Softvér tvorí nové komunity, aj virtuálne, ktoré sú potrebné pre virtuálne vlastníctvo slobodného združeného systému

Softvér vytvoril virtuálne komunity a rovnako podmienky pre vznik virtuálneho spoločenského výrobného vlastníctva. Minulosť šírenia informácii poznáme. V roku 1440 Gutenberg vynášiel kníhtlač. Prostriedok masového šírenia informácii bol na svete. V roku 1517 Luther pribil na dvere kostola 95 téz o skazenosti cirkvi. Kníhtlačou sa tézy ďalej šírili a ľudia mali informácie o riešení svojej životnej situácie. Spoločenská objednávka zmeniť vlastný život bola bola zrealizovaná informáciami výsledok práce tlačiarov. Od Gutenberga po Luthera uplynulo 70 rokov. Z dejín vyplýva, že nové dejiny sú možné až následne po zvýšení produktivity práce z dosahom na informácie. Písmo bol prelom dejín, kníhtlač bol prevrat z pomalých do rýchlych dejín a softvér je možnosť revolúcie k novým dejinám.

Rast produktivity práce softvérom je prielom do informácií s odstupom 570 rokov od kníhtlače a možno sa držať toho, že stáročia nebude šírenie informácii prekonané novým stupňom produktivity práce. Európa sa aj počas posledných 500 rokov od začiatku reformácie menila v chaose krvavým násilím. Až v roku 1848 Manifestom komunistickej strany začal vznikať ideál zmeny sveta cieľavedomou činnosťou ľudí. Po roku 1867 Kapitálom Karola Marxa vznikol vedecký náhľad na podmienky života ľudí. Marxizmus 19. storočia umožnil v roku 1917 socialistickú revolúciu v Cárskom Rusku a krvavé 20. storočie skončilo reštauráciou kapitalizmu. To bola politika marxizmu v podmienkach výroby, ktorá sa nedostala k produktivity práce, ktorá umožňuje náhradu peňažného systému vzťahov nepeňažným systém vzťahov. V roku 1968 vznikla pamäť uchovania dát po vypnutí počítača a to umožnilo vznik softvéru produktivity práce nových možností šírenia informácii a predpoklad k meraniu hodnoty pracovným časom. Zdokonalenie softvéru pre tento druh pamäte trvá a stále to nie je 70 rokov, ako bolo od Gutenberga po Luthera. Ale až v Európe vznikne spoločenská objednávka námezdných zamestnancov - túžba po zmene vlastného života - majú vytvorenú marxistickú teóriu tejto zmeny a tiež technické podmienky k jej realizácii v programovaní softvéru.

X/ Náhrada peňazí softvérom pracovného času je otázkou morálky

V Európe máme väčšinovú spokojnosť občanov s kapitalizmom a pre socializmus je málo občanov a aj tí sú realisti a volia vo voľbách politické strany za kapitalizmus aj preto, že strany komunistického typu nemajú reálne programy za socializmus. Máme odkaz od Marxa a Engelsa: po zavedení parného stroja do výroby vzniklo nadšenie pre kapitalizmus u strojníkov, a iná trieda nemohla kapitalizmus napádať. A to bol aj dôvod vzniku politickej strany týchto robotníkov pod názvom sociálna demokracia, ktorá mala a dodnes aj má za hlavný cieľ demokraciu a nikdy nemala politický cieľ vznik slobodnej združenej práce ako náhradu námezdného systému.

Je skutočnosť, že buržoázia je politicky schopná, ale v jej prospech pôsobí aj morálka spoločnosti, ktorá sa nezaobíde bez peňazí. Československý socializmus mal síce mzdu, ale

mnoho pôžitkov bol nepeňažných, platených rôznymi komisiami a z ich rozhodnutia. Dnes je k tomu podobná zdravotná starostlivosť, ktorej sa dočkáte od ošetrovúcich lekárov až po schválení peňazí na liečbu komisiou v zdravotnej poisťovni. Teda všetky riešenie podmienok života ľudí sa viažu na peniaze a peniaze znamenajú kapitalizmus. Peniaze sú buržoázne triedne vzťahy a cez námezdnu prácu je buržoázii podriadený proletariát. Od čias, čo je renta vlastníkom pozemkov platená peniazmi, prechádza aj trieda vlastníkov pozemkov pod vplyv kapitalistických vzťahov a radí sa do buržoáznej triedy. Teda peniaze zákonite každú triedu, či ide o pozemkových vlastníkov alebo proletariát podriadia kapitalistickým vzťahom.

Rast produktivity práce (výroba väčšieho počtu produktov za nezmenený pracovný čas) v povojnovej minulosti umožnil absolútny rast spotreby pri súčasnom relatívnom poklese miezd k ziskom. Takto vyvolaná spokojnosť s kapitalizmom sa ale netýka nezamestnaných proletárov. Ak nastane stagnácia tohto trendu, ako sa ukazuje, že už nastala, tak je otázkou času, než si to zamestnaní námezdni proletariát uvedomí a začne to pokladať za ujmu spôsobenú kapitalizmom. Stagnácia životnej úrovne až pokles vyvolá otázky námezdne pracujúcich o ich výške mzdy a výške ziskov z kapitálu. Táto otázka je predpoklad triedneho vedomia proletariátu pretože vyjadruje antagonizmus triedy buržoázie a triedy proletariátu.

Uvedenie si vlastnej pozície v spoločnosti je predpokladom záujmu o jej riešenie. Karol Marx v hlavných črtách riešenie napísal, ale až softvér umožňuje tieto jeho tézy realizovať. Peniaze odstrániť dekrétom štátu nie je možné, ale je možné peniaze odstrániť systémom organizácie výroby, a tú je možné organizovať produktivitou práce „informačné technológie“. Táto možnosť vzniku ekonomiky pracovného času má bariéru v morálke väčšiny ľudí, ktorí si nedokážu pripustiť existenciu iných ekonomických vzťahov, ako sú peňažné vzťahy. Teda bariérou marxistickej komunistickej demokratickej politiky slobodného združeného systému je morálka proletariátu, ktoré je momentálne v Európe buržoázna a nie je tu vôľa absorbovať zámenu peňazí za pracovný čas. Teda aj ak v niektorých štátoch plánujú, že nebudú mať papierové peniaze, že bohatstvo budú čísla na účte v banke, tak to nie je odstránenie peňazí, ale pôjde iba o zmenu formy peňazí.

Socializmus Európy už v časoch vlády V. I. Lenina (vládol do roku 1922) odstúpil od naturálneho rozdeľovania, a najmä od pracovného času v rozdeľovaní dôchodkov z práce. Bola to nutnosť, ktorá sa v budúcnosti nemôže zopakovať. Socializmus má nahradiť peniaze pracovným časom v sebe vlastnej ekonomike, a to je podmienka definovaná Karom Marxom. Výroba s použitím softvéru priblížila túto Marxovu predstavu k jej realizácii, už je možný vznik „softvéru socialistických hodnotových vzťahov“.

XI/ Združený systém vznikne spolu s triedou združene pracujúcich

Súkromné bohatstvo je relatívne a ide porovnanie vlastného bohatstva s bohatstvom cudzím. Bohatstvo je vzťah v spoločnosti, sa prejaví iba vtedy, ak jeden k bohatstvu má prístup a súčasne je druhému prístup k bohatstvu znemožnený. Národné bohatstvo okrem prírody je aj stupeň výrobných prostriedkov a výrobné rozvinutá krajina. Vedomie spoločnosti určuje, čo môže byť bohatstvom. Dnes je zakázané bohatstvo vlastnenie iného človeka otroka, ale stále môže byť bohatstvom vlastnenie pôdy. V československom socializme Jednotné roľnícke družstvá užívali súkromnú pôdu ale neplatili majiteľom rentu, t. j. zo súkromného bohatstva bolo vylúčené vlastníctvo pôdy. Vo vznikajúcej reštaurácii kapitalizmu si ľudia cenili návrat každého metra pôdy do ich reálneho súkromného vlastníctva, a preto: slobodný združený systém sa netýka vlastníctva

pôdy a týka sa výlučne výrobného vlastníctva vytvoreného budúcou ľudskou prácou.

Národné bohatstvo je krajina kultivovaná výrobou, národná krajina v demokratickej republike nemôže byť súkromným bohatstvom, a to je spoločenské bohatstvo budúceho slobodného združeného systému. Všetko ostatné existujúce bohatstvo je prístupné jednej skupine občanov iba vtedy, ak je prístup znemožnený druhej skupine občanov. Do vzniku softvéru nebolo možné iné riešenie ako sprístupniť bohatstvo všetkým občanom iba cez politické vyvlastnenie vlastníkov politikou sociálnej revolúcie. Po vzniku softvéru a po vzniku možnosti merať produkciu pracovným časom vznikla z tejto podstaty iná politická situácia, ktoré si tiež žiada politickú sociálnu revolúciu ale už bez potreby vyvlastnenia existujúcich vlastníkov. Sociálna revolúcia nemá mať v budúcnosti formu politického prevratu, ale formu ekonomickej konkurencie námezdneho systému a slobodného združeného systému. Teda budúca politická sociálna revolúcia v Európe začne vznikom slobodnej združenej práce a bude trvať počas jeho konkurenčného boja s námezdým systémom. O tom, ktorý systém bude víťaziť rozhodne produktivita práce.

Pokrok výroby, nový stupeň výroby, výrobný spôsob alebo rast produktivity sú názvy pre jedno konanie ľudí práce, ktorých od vzniku otrokárstva obmedzuje politika. Začiatok príkladu je v Číne. V Číne ľudia práce vyrobili kompas, vládca Číny ale určil, že Čína sa uzatvorí pred svetom, a preto kompas nepoužili k objavom nových krajín. Zlato malo pre Európu cenu spolu s túžbou feudálnych panovníkov vlastniť nové krajiny, čo sa prejavilo objavými cestami. Teda v Európe politika feudálov opačne ako v Číne, podporila ľudí práce v rozvoji produktivity práce. Ľudia práce nie sú večne tou istou skupinou ľudí. V čase stavby sochy Slobody v USA, buržoázia okrem tej bankovej patrila medzi ľudí práce a USA boli tou krajinou slobody po akej občania USA dodnes túžia. A nemožno čakať, že si to občania USA ako prvý národ sveta o sebe myslieť prestanú. Sloboda je pojem historickým a aj patrí k historickej dobe spoločnosti. A hoci sú národy rôzne, aj tak sú spojené a ich spojenie sa radikálne zblížilo vznikom softvéru. Sloboda roku 1789 nebola sloboda roku 1989 hoci mali ľudia spoločné to, že chceli zmenu k lepšiemu. Sloboda je stav národnej spoločnosti a prísľub národnej politiky, že bude lepšie. Ak je horšie, alebo je relatívne horšie voči blízkej cudzine, ľudia prestanú vnímať vlastné slobody ako slobody, ba sa menia reálne dosiahnuté slobody vo svoj protiklad v neslobodu. Taký vývoj prešli občania československého socializmu a od týchto národov v reštaurácii kapitalizmu zase nemožno čakať, že si ako prvé národy uvedomia navrátené neslobody. Vrcholom slobody Sochy slobody USA je námezdny systém. Je to koniec dejín slobody? Bol vyvrátený koncept konca dejín, ktorý vznikol po roku 1989, ale večnosť námezdneho systému je koncept konca dejín slobody, t. j. ide o večnosť slobody kapitálového vlastníctva.

Ako môžu dejiny pokračovať bez súbežného vývoja tak podstatnej zložky dejín, akou je sloboda výrobného vlastníctva ľudí práce? Otrokárstvo vzniklo až keď produktivita práce urobila ľudí užitočných, zaniklo až keď prácu otrokov prekonala produktivita práca slobodných poľnohospodárov a cechovú slobodu v mestách prekonala sloboda ľudí práce v námezdnom systéme. Ak sa politikou zabráni rozvoju slobody ľudí práce, bráni politika rozvoju demokracie a aj rozvoju rastu produktivity práce. Túžba po bohatstve bola spoľahlivou politickou hybnou silou rastu produktivity práce v Európe, ale to neplatí na všetky civilizácie sveta. Dnes je vo vojne časť sveta, od ktorého Európa prevzala nejednu vedomosť. Ide o Arabský svet a Áziu. Tieto civilizácie sa dostali do výrobnjej stagnácie politikou a vlastnou silou sa z tejto výrobnjej zaostalosti pred kolonizáciou nedostali. Kolonizácia vo finančnej forme dodnes bráni väčšine týchto krajín sa výrobnje rozvinúť. A táto stagnácia výroby môže postihnúť aj civilizáciu Európy ak bude pokračovať politika chudoby v týchto bývalých kolóniách za účelom imigrácie pracovnej

sily do Európy, a z Európanov urobiť šľachtu. Západná Európa je od vzniku imperializmu okolo roku 1900 závislá na vývoze kapitálu a imigrácii. Očakávané ťažké časy spomínané politikmi krajín Európskej únie nespočívajú v zmene, ale v udržaní stavu, problém pre nich vzniká doma. Občania krajín západnej Európy začali cítiť, že sú v problémoch, obviňujú demokraciu, teda politikov, ktorí plnia zadanie od buržoázie udržať demokraciu bez zmeny námezdneho systému, t. j. bez pokroku v slobode ľudí práce. To je neudržateľná politika Európskej únie konca dejín, všetko môže ísť vpred, iba sloboda ľudí práce ma zostať na úrovni námezdneho systému.

Ani dnes nemožno úplne všetko vzťahovať na celý svet. Život ľudí v Európe sa výrazne zmenil za posledných sto rokov. Ľudia práce zaznamenali výraznú štrukturálnu zmenu. Industrializácia bola ukončená, rast produktivity práce poľnohospodárstva neuvolňuje pracovné sily pre priemysel a z roľníkov nevzniká priemyselný proletariát. Robotník je proletariát ako strojný robotník, teda človek vzdelaním priradeným k stupňu výroby, a to nikdy nebola absolútna chudoba spoločnosti ale vždy vykorisťovaná časť spoločnosti. Teda robotník vzdelaním stúpa rastom produktivity práce a súčasne klesá zjednodušením potrebných odborností. Stredná trieda vždy patrila medzi pracujúci ľud a súčasne medzi vlastníkov, ona je vyvlastnená a zostáva pracujúci ľud. Vzdelanú skupinu ľudí možno prirovnať k robotníkovi vzdelanému primerane k stupňu výroby. Výrobu a výmenu softvér spojil po prvý krát v dejinách v jednu produktivitu práce, tým bol zmenený význam prác, vo výrobe a výmene už zaniklo rozdelenie práca na produktívne a neproduktívne. Práce zostali produktívnymi ale neproduktívne práce zanikli a vznikli práce spoločensky prospešné. Ale toto delenie prác z výroby sa nemôže presadiť v námezdnom systéme, ktorý je dobovou slobodou s výrobným vrcholom okolo roku 1900 a politickým vrcholom slobody do dnešných dní. Nepravdivým násilným spojením kapitalizmu s demokraciou a trvalým prirodzeným spojením kapitalizmu s peniazmi vznikla umelá konštrukcia námezdneho systému. Vznikol klamlivo iný systém, aký bol pred sto rokmi. Ale námezdna práca vznikla už v otrokárstve, ako vzťah slobodného človeka bez majetku donúteného občas pracovať na cudzom vlastníctve za prostriedky osobného prežitia. Kapitalizmus námezdnú pácu prevzal a zmenil ju v námezdný systém. Teda hoci boli ľudia práce za sto rokov úplne zmenení v námezdnom systéme pracujú ďalej.

Ľudia práce vzdelaním priradeným k stupňu výroby, ktorý tvoria proletariát námezdneho systému sú rozhodujúci pre vznik slobodnej združenej práca na základoch reálne existujúcej výroby, t. j. na základe existujúcej produktivity práce. Kapitalizmus, demokracia, sloboda a peniaze je politika vlastníkov. Liberálne ľavicová politika proletariátu je poplatná vlastníkom. Marxistická politika proletariátu môže vzniknúť iba ak strany komunistického typu v programe rozlíšia, že kapitalizmus nie je demokracia, sloboda a peniaze a ak kapitalizmus začnú riešiť ako vzťah námezdneho systému a jedine s týmto vzťahom zvedú politický zápas v záujme proletariátu.

Trieda proletariátu patrí k námezdnému systému tak isto ako mzda, prijať mzdu znamená stať sa proletariátom a to nie je možná reč o samostatnej politike rovného s rovným, ale je to politika nerovných ľudí: ne-vlastníkov a vlastníkov. Z proletariátu sa stane trieda vlastníkov tým, že ona sama pre seba uplatní slobodný združený systém. Teda nie je možné, aby združený človek zostal ne-vlastníkom a vznikol slobodný združený systém, alebo aby v slobodnom združenom systéme boli združení proletári. Marx s Engelsom sledovali výrobu, aj rozvoj železníc a sa domnievali, že podobná veľkosť a rozsah výroby už znemožňuje vykorisťovanie a ak, tak je potrebný k tomu štát. Podobnú veľkosť a rozsah výroby, akú majú železnice má každá oblasť výroby. Teda štátny zamestnanci sú dôležitá súčasť zachovania funkcie námezdneho systému a vzniku funkcií

slobodného združeného systému.

Vlastníctvo kapitálu je porovnávané k hodnote peňazí čiže výrobným vlastníctvom námezdného systému je kapitál, t. j. tovar. Výrobné vlastníctvo slobodného združeného systému musí byť merané spoločensky uznaným pracovným časom. A to je bariéra pre ľudí, prejsť z vlastníctva tovaru v cenách na presne merané vlastníctvo vecí, ktoré vznikne softvérom socializmu. Iná bariéra pre ľudí, ktorú nik a nič za nich neodstráni je prechod z tovarového vlastníctva v peniazoch na virtuálne vlastníctvo v pracovnom čase. Prax rozhodne, kedy sa ľudia zmenia a politika rozhodne, akým smerom pôjde vývoj. Francúzska revolúcia čiže vývoj spred roka 1789 až do roku 1815 nám môže robiť odstrašujúci obraz v budúcnosti novej doby. Nespokojnosť s existenciou privilegovanej triedy, dnes je to finančná veľkoburžoázia, nespokojnosť so ziskami z vlastníctva peňazí a nízkymi mzdami môže ľudí budúcnosti presvedčiť, že peniaze nemôžu prinášať zisky a treba ich funkcie obmedziť na funkciu obeživa. Z tohto poznania ľudí získa podpora politika nasmerovaná ku vlastníctvu meranému pracovným časom, t. j. ku vzniku slobodného združeného systému a súčasne ku vzniku triedy združene pracujúcich.

XII/ Politika na základoch marxizmu musí mať impulz z občianskej spoločnosti

Tento impulz začína nespokojnosťou časti ľudu z daným stavom v spoločnosti, ale aby vznikol pokrok, musí už existovať riešenie čiže ideál v marxistickom programe politickej strany. Politika náhrady námezdného systému zameraná na vznik združenej triedy vlastníkov by nebola možná bez príslušného softvéru. Slobodný združený systém vo vzťahoch svojich kooperácii môže konať výmenu výrobnej spotreby pracovným časom a aj peniazmi, združene pracujúci si môžu čerpať od týchto kooperácii výrobky konečnej spotreby pracovným časom a aj peniaze, ale to je možnosť a nie nutnosť, akou sa stane nutnosť v tejto organizácii výroby odmeňovať prácu pracovným časom. Združený systém bude pracovné partnerstvo vlastníkov. Softvérom vzniká iná štruktúra spotreby živej práce vo výrobe, aká bola doteraz, čo vytvorí tlak na spoločenskú zmenu, ktorú sa skôr či neskôr prejaví na pracovnom trhu námezdného systému. A združená práca tieto vplyvy anticipuje.

Mnoho futuroológov očakáva spoločenskú zmenu v budúcom raste produktivity práce, a tým sa oslobodzujú od riešenia spoločenských otázok na základoch dnešnej produktivity práce. Z marxizmu je zrejmé, že je to neopodstatnené po vzniku softvéru. Spoločnú spotrebu živej práce začal námezdny systém bez vzniku deľby práce, sústredil remeselníkov bez zmeny ich pracovnej schopnosti, návykov, nástrojov a vznikla kooperácia.. Už vtedy spotreba živej práce bola súčtom mzdy a zisku. Samozrejme nevedeli nič o námezdnych vzťahoch a rozdeľovanie vzniklo z predchádzajúceho. Mzdy a zisk sú historické prvky rastu produktivity práce (vznikli a zaniknú), ale k tomu nestačí administratívne nahradiť peniaze pracovným časom, treba zmeniť organizáciu živej práce a ona musí mať vyššiu produktivitu práce ako námezdna organizácia práce. Teda opäť sa zopakuje vznik kooperácií ako pri vzniku kapitalizmu, tentokrát politickým plánom slobodnej združenej práce.

Rozdeľovanie pracovným časom v kooperácií slobodnej združenej práce medzi pracovných partnerov nie je komunistický spôsob výroby rozdeľovania podľa potrieb. Treba preto dôsledne trvať na tom, aby strany komunistického typu zostali na rozhraní politiky medzi kapitalizmom a socializmom. Výsledkom živej práce je reprodukcia hodnoty predchádzajúcej zhmotnenej práce a plus pridaná hodnota novou prácou. Táto istá tvorba hodnoty je v námezdnom systéme a zostane aj v slobodnom združenom systéme. Organizáciou námezdnej práce trieda buržuov nadobúda dôchodok zisk, a aby ho dosiahla

potrebuje triedu námezdneho proletariátu. Organizáciou slobodnej združenej práce združená trieda živou prácou tvorí svoj dôchodok z práce a prostriedky akumulácie, a k tom nepotrebuje žiadnu inú triedu. Je záležitosť iná, že každá trieda sa člení na podtriedy až skupiny ľudí.

Pôda je prírodné bohatstvo a kapitál sú ľudskou prácou vytvorené veci. Ako sa uchová pôda pre vlastníka je zrejmé, jej používaním sa ne stráca ba práve sa zhodnocuje. Opačne, kapitál sa používaním stráca, proste zaniká. Ako sa môže uchovať kapitál pre vlastníka, jedine tak, že peniaze sú tovarom, ktorý má peňažnú formu hodnoty. Kapitál vo forme výrobného kapitálu je vo výrobe spotrebovaný, ale súčasne mení cez ceny formu v peňažný kapitál. Jedine tak sa uchová kapitál pre jeho vlastníka. Teda peniaze, ako vznikli z tovaru k obchodu, na uchovanie hodnoty pre vlastníka tovaru v peňažnej forme, tak isto slúžia kapitálu na uchovanie hodnoty pre vlastníka. Kapitalisti žiadne zo svojich základných vzťahov nevymysleli, ale prirodzene rozvíjali zdedené vzťahy do kapitalizmu. Vzťahy kapitalizmu sa preto zdajú ako prírodné a ako by platilo, že ľudstvo nemá dejiny, t. j. že ľudia sú rozdelení prírodou na vlastníkov a ne-vlastníkov.

Trieda slobodných združených pracovníkov mimo pracovné vzťahy realizuje spotrebu peniazmi a aj pracovným časom. Peniaze sú možnosť pre návrat každého združeného partnera do námezdneho systému, buď ako buržuja alebo ako námezdneho proletára. V socializme čiže v kooperácii združenej práce bude združený pracovník vecne závislý na dôchodku z práce v pracovných hodinách a súčasne bude morálne závislý na akumulácii združeného výrobného vlastníctva. Je isté, podľa skúseností československého socializmu, že u mnohých bude morálna závislosť absentovať. Konkurencia združený systém a námezdny systém bude o produktivite práce ale tiež o konkurencii medzi dôchodkom v pracovných hodinách a dôchodkom mzdou v peniazoch. Otázka teda je iba pre kooperácie združenej práce: ako si uchovávajú hodnotu v pracovnom čase? Spočiatku nutne tak isto ako námezdny systém, prepočtom pracovného času na peniaze a opačne, veď budú platiť dane a odvody štátu v peniazoch, obchodovať budú s námezdny systémom v peniazoch.

Združený systém musí byť organizáciou práce jednej triedy pracovníkov a vlastníkov súčasne, a preto musí byť združená práca organizovaná tak, ako sama táto trieda spoločensky pracuje. Vklad živej práce do slobodného združenia je spotreba živej práce vo výrobe a výsledkom tejto spotreby práce je dôchodok z práce a vlastnícky partnerské spoločenské prostriedky akumulácie. Hodnota vytvorená živou prácou meraná pracovným časom sa nerozdeľuje pre dve triedy (na mzdu a zisk), ale sa rozdeľuje pre jednu triedu v členení na dôchodok z práce a akumulácia triedneho združeného vlastníctva.

Politika za demokratický vznik socializmu je vedeckým plánom, ktorý má názov vedecký socializmus, ktorý má základ vedeckosti v Kapitály Karola Marxa. Socializmus je spoločnosť historická, ktorá musí vznikáť podľa národných osobitostí, a preto je možné, že jednotlivé národy sa vrátia do reštaurácie kapitalizmu než ľudia objavia trvalý priechod z kapitalizmu do socializmu. Preto nielen softvér je posun do socializmu, ale je ním tiež demokratická republika z ktorej vedie úplne iná cesta do socializmu, ako viedla z vojen a politických prevratov v predchádzajúcom krvavom období Európy.

XIII/ Účtovníctvo združeného systému v pracovnom čase a v peniazoch

Je samozrejmé, že kooperácie združeného systému môžu začať pôsobiť iba v spoločenských podmienkach tovarovej výroby a výmeny námezdneho systému, ktoré má

charakteristiku peniaze. A tiež je nutné, aby kooperácie združeného systému neboli tovarovou výrobou, teda nemôžu oceňovať svoj produkt peniazmi, musia svoj produkt počítať v hodnote pracovného času a musia mať interné vzťahy združených pracovníkov vlastnicky partnerské, čo je možné dosiahnuť iba vzťahmi rozdeľovania pracovnej účasti pracovným časom. Tieto podmienky určujú nutnosť prepočítavať pracovný čas na peniaze a peniaze na pracovný čas kurzom s výnimkou vkladu živej práce do kooperácie združeného systému a ocenenie tohto vkladu dôchodkom z práce v pracovnom čase. Všetka táto ekonomika musí byť zrozumiteľná združeným pracovníkom, ktorí sú zároveň partnermi vlastníctva výrobných prostriedkov kooperácii združeného systému. Možností je viac, ja používam kruh a rovnoramenné trojuholníky, z ktorých spodný je z výroby tovarov v údajoch o pracovnom čase a vrchný je o výmene peniazoch, oba sú vo svojom polkruhu, dolný polkruh 180° znázorňuje sféru tvorby hodnoty v pracovnom čase, horný polkruh 180° je výmenná hodnota v peniazoch a vnútorné uhly trojuholníkov sú 180° . Vid' graf na strane 60.

ÚČTOVNÍCTVO je nadpis v Kapitály II Karola Marxa: „Účtovníctvo ako kontrola a abstrahované zhrnutie procesu je tým nevyhnutnejšie, čím väčšmi pribieha proces v spoločenskom meradle ... nevyhnutnejšie za spoločenskej výroby než za kapitalistickej výroby.“ Účtovníctvo sa tu myslí všetka evidencia, všetky druhy účtovníctva, každá inventúra, každý druh kalkulácie cien, či už v peniazoch, pracovnom čase alebo v kusoch lebo iných jednotkách množstva, obsahuje všetko výkazníctvo. Slovenská republika má finančné účtovníctvo, peniaze sú počítacie a podvojnú účtovníctvo, ktoré mám v grafe, platí pre všetky subjekty podnikania (účtovné jednotky) okrem bánk, poisťovní, neziskových organizácií a podobne, ktoré tu neriešim. Podvojnú účtovníctvo pre potreby štátu je pre výpočet základu dane z príjmu účtovnej jednotky. Účtovníctvo je všade softvér a niekde už technik pri kontrole faktúr a iných účtovných dokladoch určí druh nákladu alebo tržby a softvér účtovník vykoná zaúčtovanie dokladu a účty zostaví do účtovných výkazov. Účtovnou jednotkou bude jedna kooperácia združeného systému, preto musí byť účtovne metodicky úplne zhodná s každou inou účtovnou jednotkou v Slovenskej republike. Dosiahne sa to účtovaním v pracovnom čase a v peniazoch. Účtovníctvo softvéru dvoch kurzoch meny nie je problém, stačí vložiť kurz. **Aký má byť kurz prepočtu peňazí na pracovný čas? Marx odporúča výpočet kurzu: v zlate stanoviť cenu v peniazoch a pracovný čas jeho výroby.** Z toho nevyplýva vôbec nič pre námezdny systém, ale združený systém si nutne tvorí finančnú účtovnú nadstavbu nad seba vlastné účtovníctvom v pracovnom čase. To je dôvod delenia grafu na dva polkruhy a dva rovnoramenné trojuholníky v týchto polkruhoch.

Mnohí povedia, Kapitál K. Marxa je opis námezdného systému a nemá mať nič spoločné so socializmom kooperácii združeného systému, lenže to je likvidačný názor pre strany komunistického typu. Kapitál K. Marxa prestane platiť v komunizme, kde bude rozdeľovanie každému podľa potrieb a kde sa budú rozdeľovať úžitkové hodnoty, a preto nebude evidencia hodnoty. Socializmus kooperácii združeného systému bude rozdeľovanie podľa zásluh, a to znamená, že sociálne je to nespravodlivé rozdeľovanie, ale nutné pre stupeň morálky s jednou nohou v kapitalizme. Rozdeľovanie socializmu podľa zásluh aj podľa pracovného času si vyžaduje účtovanie hodnoty. Pre účtovnú jednotku združeného systému a pre účtovnú jednotku námezdného systému platia jedny a tie isté ekonomické zákony tvorby hodnoty. V tom je nutnosť používať Kapitál Karola Marxa v politike za socializmus. V ďalších kapitolách Kapitálu sa dočítame, ako sa nutne mení hodnota na ceny v námezdnom systéme, a z toho je nutné vyvodit' dočasnú potrebu zmeny hodnoty na výmennú hodnotu v pracovnom čase pre kooperácie združeného systému. Podvojnú

účetníctvo ako je usmernené štátom narába z dopredu určenými cenami, v cenách sú tovary a služby vstupujúce do účtovnej jednotky a v cenách sú tovary a služby účtovnej jednotky. Námezdný systém tvorí ceny vecí porovnaním k inému tovaru, ktorý sa volá peniaze ale vo výrobe tvorí hodnotu ako bude tvoriť aj združený systém, ale účtovnú jednotku združeného systému zostáva na pracovnom čase aj pri výmene, ale sa kurzom prispôsobuje cenám námezdného systému. A to znamená, že ekonomická zhoda námezdného a združeného systému je výlučne vo výrobe hodnoty a úžitkovej hodnoty, ale už nie v postupe stanovenia výmennej hodnoty. Prax dokazuje, že v začiatku po vzniku združeného systému bude námezdný systém dominantný a pôjde o nutné prispôbenie sa združeného systému k tovarovej výmene. Peniaze z účetníctva kooperácií združeného systému (účtovných jednotiek) nezmiznú, ba zostanú aj na účtoch v bankách. Združený systém tým, že použije na meranie svojej výrobnej produkcie pracovný čas je v absolútnom rozsahu netovarová výroba, ale vo výmene podlieha tovarovým vzťahom včítane peňažným vzťahom, a to znamená, že ako netovarový vzťah je udržaný trvale iba spotreba živej práce a jej odmeňovanie pracovným časom. Sloboda združeného systému si vyžiada slobodnú výmenu pracovného času na peniaze, ale za peniaze nebude možné pracovný čas kúpiť. Teda združená živá práce nebude v žiadnej fáze výmeny a spotreby tovarom, združenému pracovníkovi bude vypočítaná dôchodok aj v peniazoch nie pre výplatu mzdy, ale ako základ pre finančné dane a odvody. Marx používa ja ľudový termín pre mzdu, že to je odmena za prácu, čo ale znamená, že odmenou za prácu sa nerozumie odpracovaný pracovný čas, ale suma peňazí, ktorá vyjadruje hodnotu pracovnej sily. Bude v demokratickej republike konkurencia dôchodok z práce peniaze v námezdnom systéme a dôchodok z práce v pracovnom čase v združenom systéme. A to je v grafe strany 60 zohľadnené pre kooperácie združeného systému na základniach oboch rovnoramenných trojuholníkov.

Opis grafu: Kruh a rovnoramenné trojuholníky účetníctva združeného systému. 180⁰ pracovný čas a 180⁰ peniaze. Ide o graf účetníctva zostaveného podľa štátnej metodiky finančného účetníctva pre účtovné jednotky kooperácii združenej práce. Politika sa musí pridržiavať možnosti ekonomiky, ale ekonomika bez politiky vstupuje do krízy. To má byť predpokladom činnosti účtovnej jednotky kooperácii združenej práce a aj dôvodom k tomu, že prvotné je účtovanie v pracovnom čase a druhotné je účtovanie v peniazoch. Peniaze s núteným kurzom nemajú stabilnú hodnotu, a iné peniaze nie sú. Hodnotu peňazí mení finančný trh, politika a málokedy zmení ich hodnotu zmena produktivity práce emitenta peňazí. Pracovný čas je stabilný prvok hodnoty, a ak sa hodnota v pracovnom čase zmení zmenou produktivity práce, je to zmenou hodnoty produktu.

Kruh účetníctva združeného systému. 180⁰ pracovný čas a 180⁰ peniaze. Spodný polkruh je výroba hodnoty v pracovnom čase. Horný polkruh je metamorfóza hodnoty zo spodného polkruhu na výmennú hodnotu v peniazoch. Združený systém tvorí trhovú cenu (výmennú hodnotu) pre námezdný systém a tiež prijíma trhové ceny od námezdného systému, táto výmena sa prepočíta kurzom na pracovný čas v dolnom polkruhu. Opačne, výmena medzi jednotlivými kooperáciami združeného systému je konaná v spodnom polkruhu a sa prepočíta kurzom na trhové ceny horného polkruhu.

Rovnoramenné trojuholníky účetníctva združeného systému. 180⁰ pracovný čas a 180⁰ peniaze. Samozrejme, aj pre mňa sa po roku 1989 stal socializmus utópiou a ako dodnes píše súčasní akademickí autori, utópiou má aj zostať. V studenej vojne bol porazený spoločenský plán trhom, a preto sa realizovateľný spoločenský plán stal bariérou pre vznik socializmu. To som si vyriešil v roku 2005 úžitkovým vzorom číslo 4154 Úradu Priemyselného Vlastníctva SR, ktorý využíva rovnoramenný trojuholník. Vnútorne uhly

trojuholníka rozkladajú dĺžku protiľahlej strany na stupne a uhlom oproti základne rovnoramenného trojuholníka možno nahradiť percentá. Čas (pracovný) je v šesťdesiatkovej sústave a uhly (trojuholníka) sú tiež v šesťdesiatkovej sústave. Strany trojuholníkov je dĺžková miera, ktorá sa dá chápať aj ako dĺžka pracovného času a suma peňazí. Spoločenský plán je možný, utópia socializmu vzniká iba pod dojmom buržoáznej propagandy. Celoštátne odborové zväzy určia kurz pracovného času voči peniazom a plánovanie a porovnávanie ekonomických výsledkov kooperácii združenej práce je možné vnútornými uhlami rovnoramenných trojuholníkov.

Ramená trojuholníkov sú polomery kruhu. Pre podvojnú účtovníctvo a prenos účtov do účtovného výkazu je dôležité poznať rast a pokles súm na účtoch v aktívach a pasívach. Rastie do + MD = rastie do + AKTÍVA a súčasne rastie do – DAL = rastie do – PASÍVA. Tak je možné, že kruh sa zväčšuje, zväčšuje sa priemer kruhu (MD, AKTÍVA) a aj priemer kruhu (DAL, PASÍVA). V grafe na strane 60 tieto priemery kruhu (spočítané ramená dvoch trojuholníkov) môžu byť na jednej úsečke preto, že v účtovníctve horného polkruhu je plus vľavo a mínus vpravo a opačne, na číselnej osi dolného polkruhu je plus vpravo a mínus vľavo. Veľkosť kruhu je bez zmeny, ak rastie + MD a klesá – MD a súčasne nutne rastú + Aktíva a klesajú – Aktíva. Čitateľ so záujmom o vec si ostatné možnosti odvodí. Horný polkruh je dnes verejná zóna finančného účtovníctva a dolný polkruh je dnes šedá neverejná zóna výroby hodnoty a nadhodnoty námezdovým systémom. Združený systém v grafe na strane 60 na ramenách rovnoramenných trojuholníkov vykoná prvotné účtovanie v pracovnom čase alebo v peniazoch podľa vzniku účtovného prípadu a vždy je vykonaný aj prepočet pracovný čas na peniaze alebo peniaze na pracovný čas daným kurzom. Inak je to na základniach trojuholníkov v grafe.

Ná základňu rovnoramenné trojuholníka (úsečka: Aktíva, Pasíva) v pracovnom čase prenášame druhový náklad pracovný čas priznaný združeným pracovníkom. Údaj prevzatý z účtu Aktív „náklad na dôchodky z práce v pracovnom čase“ (zhodné k účtom osobných nákladov finančného účtovníctva) je: dôchodok z práce PRACOVNÝ ČAS. Tento pracovný čas sa prepočíta kurzom a vznikne dĺžka základne finančného účtovníctva na hornom rovnoramennom trojuholníku: PENIAZE dôchodok z práce. Na základňu rovnoramenného trojuholníka tu prenášam účty výsledkové, ale možno na základňu preniesť každý údaj z účtovníctva (z ramena, na ktorom sú účty súvahové), a vznikne plánovací uhol tejto položky účtovníctva.

Do grafu sú vpísané základné vzťahy podvojného účtovníctva, ktoré opisujú realitu ekonomickej činnosti účtovnej jednotky kooperácie združeného systému ku ktorým sa čitateľ dostane dialektickou logikou v ďalších oddieloch Kapitálu. Vzťahy: („Majetok“ voči „VLASTNÍCTVO“), („VLASTNÍCTVO“ voči „Majetok“). Vzťahy: („Pohládávky“ voči „Závazky“), („Závazky“ voči „Pohládávky“). Vzťahy: („Peniaze“ voči „Zisk“), („Evidencia pracovný čas“ voči „Akumulácia pracovný čas“).

Účtovníctvo je pre buržoázu makroekonómiu zanedbateľné až podcenené, je to rutina, za dôležité pokladá ukazovatele ako hrubý domáci produkt, ktorý hlavne nerozlišuje, čo je národné domáce a čo je cudzie inonárodné v rukách globálneho kapitálu. Ja sa ale usilujem pochopiť vždy to, čo napísal Marx. Bez účtovníctva podnikateľ stratí prehľad o svojom podnikaní či je to podnikateľ kapitalista alebo predseda družstva, partner pracovník združeného systému, manažér jeho kooperácie a štát bez účtovníctva nevyberie objektívne dane.

Graf: Kruh a rovnoramenné trojuholníky účtovníctva združeného systému.
180° pracovný čas a 180° peniaze

